

DİCLE KALKINMA AJANSI

2020 YILI ÇALIŞMA PROGRAMI

(01/01/2020-31/12/2020)

İçindekiler

Kısaltmalar	II
Yönetici Özeti/Sunuş	III
1. Giriş	1
2. Sonuç Odaklı Programlar.....	6
2.1. Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP)	6
2.2. İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı (İstihdam SOP)	20
2.3. Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP)	32
3. Kurumsal Gelişim.....	48
4. Yerel Kalkınma Fırsatları.....	55
5. Sonuç ve Değerlendirme	64
6. Ekler.....	65

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği
ASGPB	Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi
AÜİP	Ajans Üniversite İşbirliği Platformu
BYDO	Batman Yatırım Destek Ofisi
CMDP	Cazibe Merkezleri Destekleme Programı
COVID-19	Koronavirüs Hastalığı
DİFB	Dış İlişkiler ve Fonlar Birimi
DİKA	Dicle Kalkınma Ajansı
EBYS	Elektronik Belge Yönetim Sistemi
FD	Fizibilite Desteği
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
GAP BKİ	Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi
GP	Güdümlü Proje
IPA	Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
İDB	İzleme ve Değerlendirme Birimi
İstihdam SOP	İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KAYS	Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi
KGM	Karayolları Genel Müdürlüğü
KKB	Kurumsal Koordinasyon Birimi
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
MDP	Mali Destek Programı
MYDO	Mardin Yatırım Destek Ofisi
NACE	Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
PYB	Program Yönetimi Birimi
RYSOP	Rekabetçilik ve Yenilikçilik Sektörel Operasyonel Programı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SOGEP	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı
SOP	Sonuç Odaklı Program
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
SYDO	Siirt Yatırım Destek Ofisi
ŞYDO	Şırnak Yatırım Destek Ofisi
Tarım SOP	Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı
TD	Teknik Destek
TRC	Güneydoğu Anadolu Düzey 1 Bölgesi
TRC3	Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt illerinden oluşan Düzey 2 Bölgesi
TSO	Ticaret ve Sanayi Odası
Turizm SOP	Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Progr.
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRSAB	Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
URGE	Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi
YDO	Yatırım Destek Ofisi
YÖREX	Yöresel Ürünler Fuarı
YTB	Yatırım Teşvik Belgesi

Yönetici Özeti/Sunuş

Dicle Kalkınma Ajansı, 2008/14306 sayılı Bakanlar Kurulu kararının 22 Kasım 2008 tarih ve 27062 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmasıyla Mardin ili merkez olmak üzere TRC3 Bölgesinde (Mardin, Batman, Siirt, Şırnak) kurulmuş ve Ekim 2009’da faaliyetlerine başlamıştır. Ajans, 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 188. maddesinde belirtilen görev ve yetkiler dâhilinde hazırlanan yıllık çalışma programı doğrultusunda faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. 2020 yılı Çalışma Programı, Kararnamenin 194. ve 196. maddeleri ile Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’nin 21. maddesi hükümleri doğrultusunda, Ajansın 2020 yılında gerçekleştireceği faaliyetleri planlamak üzere hazırlanmıştır.

Kalkınma ajanslarının görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için, geçmiş uygulama tecrübeleri de dikkate alınarak, mülga Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda yeni bir vizyonla gerek işlevsel gerekse kurumsal dönüşüm süreci başlatılmış ve “Kalkınma Ajansları Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları” bu yaklaşımla yeniden düzenlenmiştir. Yeni usul ve esaslarda Çalışma Programlarının hazırlanma yöntemi ve kapsamı, stratejik tercihleri ve Sonuç Odaklı Programları (SOP) içerecek şekilde dönüştürülmüştür. Yapılan değişikliklerle Bölge Planlarının işlevsel hale getirilmesi ve paydaşlarla birlikte hayata geçirilmesi hedeflenmiştir. Bu hedef çerçevesinde; Ajans, daha pro-aktif roller üstlenerek Bölgenin kalkınmasında lider kurum olabilme yolunda faaliyetlerini yürütecek ve belirlediği stratejik tercihler doğrultusunda daha odak faaliyetler yürütecektir.

Ajansın stratejik tercihleri ve SOP’lar, Çalışma Programının temelini oluşturmaktadır. Ajansın orta vadede odaklanacağı stratejik tercihler doğrultusunda ilk olarak hazırladığı “Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması” ve “İstihdamın Artırılması” SOP’ları için öncelikle paydaşların sürece dahil olabilmeleri amacıyla bilgilendirme ve farkındalık artırma faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. SOP’ların hayata geçirilmesi ve ilgili paydaşlarla işbirliği ve koordinasyonun sağlanabilmesi noktasında bu SOP’lar için 2019 yılı geçiş süreci olarak değerlendirilmiştir. 2019 yılı sonunda Ajansımız, Karacadağ ve İpekyolu Kalkınma Ajansları ile GAP BKİ ortaklığında “Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma” SOP’unu geliştirmiştir. 2020 yılı, orta vadeli (3 yıllık) olarak belirlenen tüm bu SOP’ların faaliyetlerinin kapsamlı olarak uygulanacağı ilk yıl olacaktır.

Ajansın 2020 yılı Çalışma Programı; TRC3 2014-2023 Bölge Planı vizyonu ile Bölge’nin stratejik amaç ve hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik Ajans’ın 2020 bütçe yılına ilişkin program ve faaliyetlerini ortaya koyan bir temel doküman niteliğindedir. 2020 yılı Çalışma Programı ve Bütçesi, bütçe uygulama sonuçları dikkate alınarak revize edilebilecektir.

1. Giriş

Kalkınma Ajansları Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları çerçevesinde Bölge Planı ve öncelikleri ile uyumlu "stratejik tercihler" belirlenmiş ve bu stratejileri destekleyecek "Sonuç Odaklı Programlar (SOP)" oluşturulmuştur. SOP; Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliğinde belirtilen bölgesel program tanımına uygun olarak, stratejik olarak belirlenmiş kalkınma hedeflerini yakalamak üzere, belirli bir sektör, tema veya mekânda kalkınma sonuçları elde etmek amacıyla alt program, tedbir, proje ve faaliyetleri içeren, nitelikli analize dayanan, ilgili kurumlarla işbirliği halinde hazırlanan, ölçülebilir sonuç ve çıktı hedefleri olan orta vadeli programlardır. SOP'lar, Ajansın orta vadeli öncelik alanlarını, kurumsallaşmaya ilişkin çalışmaları, proje ve faaliyetleri ve bunlara ayrılacak tahmini mali kaynakları sonuç odaklı ve bir bütün olarak ortaya koyan, takvimlendiren ve bütçelendiren programlar olarak geliştirilmiştir.

Belirlenen stratejik tercihler doğrultusunda öncelikle Bölgemizde en önemli problemlerin başında gelen işsizlik sorununa çözüm oluşturmak için "İstihdamın Artırılması" ve Bölgenin tarımsal yerel ürün potansiyelinin doğru değerlendirilmesi ve böylece kalkınmanın kırsalı da içerecek şekilde sağlanabilmesi amacıyla "Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması" konulu iki adet SOP belirlenmiştir. 2019 yılı sonunda ise Bölgemizin stratejik sektörleri arasında yer alan, hızlı büyüme potansiyeline sahip olan ve aynı zamanda hızlı istihdam artışı sağlayabilecek kültür turizminin geliştirilerek bölgesel ölçekte markalaşma, tanıtım ve pazarlanması ile bölgesel kalkınmanın hızlandırılması amacıyla Ajansımız, Karacadağ ve İpekyolu Kalkınma Ajansları ile GAP BKİ ortaklığında "Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma" SOP'u geliştirilmiştir. Ajansın organizasyon yapısı, insan kaynağı, bilişim altyapısı ve kurumsal iletişim gibi konulardaki faaliyetleri "Kurumsal Gelişim" başlığı altında ele alınmıştır. SOP'lar kapsamında yer almayan ancak Bölge için kritik önem taşıyabilecek proje ve faaliyetler ile geçmiş dönemlerden devam eden bazı çalışmalar ve Ajans desteklerine "Yerel Kalkınma Fırsatları" başlığı altında yer verilmiştir.

SOP'ların ortaya çıktığı ilk yıl olan 2018 yılında daha çok SOP'larla ilgili paydaşların sürece dahil olabilmeleri için bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Devam eden geçiş süreci olan 2019 yılında da ağırlıklı olarak SOP'ların geliştirilmesi ve ilgili paydaşlarla işbirliği ve koordinasyonun sağlanabilmesi için gerekli çalışmalar yürütülmüştür. 2020 yılı, orta vadeli (3 yıllık) olarak belirlenen SOP'ların faaliyetlerinin kapsamlı olarak uygulanacağı ilk yıl olacaktır.

2020 yılı Çalışma Programı, yıl içerisinde gerçekleştirilecek Ajans faaliyetlerini; Bütçesi ise bu faaliyetler için ihtiyaç duyulan kaynakları gösterecek şekilde hazırlanmıştır. Belirlenen her bir SOP bünyesindeki proje ve faaliyetler;

- Araştırma, Analiz ve Programlama
- İşbirliği ve Koordinasyon
- Kapasite Geliştirme
- Tanıtım ve Yatırım Destek
- Ajans Destekleri
- Önemli Kamu Yatırımları
- AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler
- Diğer Proje ve Faaliyetler

başlıkları altında detaylı bir şekilde (kapsamı, gerekçesi, sorumlu birim/kurum, vb.) açıklanmış ve programların zaman planlaması oluşturulmuştur.

Stratejik Tercihler ve Sonuç Odaklı Programların (SOP) Belirlenmesi

Ajans, bölgesinde kalkınma sürecinin tamamlayıcı aktörü olma vizyonu ile belirlenen temel ilke ve değerler ile politikalar çerçevesinde stratejik amaçlarını gerçekleştirerek misyonunu yerine getirmeye çalışmaktadır. Ajansın asıl amacı ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, bölgesel gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, diğer bölgelerle olan sosyo-ekonomik gelişmişlik farkını kapatmak, bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak ve bölgesel gelişmişliği dengelemektir. Ajans, Bölgenin uzun vadede bu amaca erişebilmesi için aşağıda verilen temel ilke, değer ve politikaları benimsemiştir.

Ajansın Kurumsal Vizyonu:

"Zengin tarihi ve kültürel mirasını, doğal sermayesini ve jeo-stratejik konumunu akılcı, yenilikçi ve katılımcı bir yaklaşımla etkin ve sürdürülebilir bir şekilde değerlendirerek; yeniden üretim, ticaret ve medeniyet merkezi olmayı başarmış, istikrar içinde gelişen, herkesin güven ve umutla yaşamak istediği bir bölge olmak"

Ajansın Kurumsal Misyonu:

"Teknik ve uzmanlık kapasitesi ile mali kaynaklarını etkin ve uygun alanlara yönlendirerek ve paydaş tüm aktörlerin kalkınma faaliyetlerinin eşgüdümünü sağlayarak 'kalkınmış ve müreffeh bir bölge'ye dönüşümde referans kurum olarak pro-aktif rol almak"

Ajansın Temel İlke ve Değerleri:

- Akılcılık
- Güvenilirlik
- Şeffaflık
- Hesapverebilirlik
- Sosyal paydaşlık ve sosyal içerme
- Bölgesel değerlere saygı

Ajansın Politikaları:

- İnsan odaklılık
- Katılımcılık ve yönetim
- Yaratıcı ve yenilikçi fikirlerin teşvik edilmesi
- Rekabet ikliminin geliştirilmesi
- Uzman ve nitelikli insan kaynağı ile çalışma
- Çalışan memnuniyeti
- Bilimsel bilgi ile bilginin yönetimi ve paylaşılması

Ajansın Stratejik Amaçları:

- Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması
- Bölgesel ve bölgeler arası sosyo-ekonomik farklılıkların azaltılması
- Bölgesel gelişmenin hızlandırılması
- Yerel ve bölgesel aktörlerin eşgüdümünün geliştirilmesi
- Üst planlarda belirlenen gelişme eksenlerinde gerçekleşen gelişme ve değişimlerin izlenmesi ve paylaşılması

'Beşeri ve doğal kaynakları ile mekânsal potansiyelini en etkin şekilde kullanarak rekabet gücü ve refah düzeyi açısından Ülkemizi yakalamış bir bölge olmak.' vizyonu ile Ajansın koordinasyonunda geniş katılımlı bir paydaş kitlesi ile birlikte hazırlanan TRC3 2014-2023 Bölge Planı, Ajansın 2020 yılı faaliyetlerine de altyapı oluşturacaktır. Bu planda belirlenen gelişme eksenleri ve stratejik öncelikler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. TRC3 2014-2023 Bölge Planı Stratejik Çerçevesi

1.	Beşeri Gelişme ve Sosyal İçerme
	1.1 Örgün Eğitime Erişimin Artırılması ve Eğitim Hizmetlerinin İyileştirilmesi 1.2 Bölge'nin Üretim ve Hizmet İhtiyaçlarını Karşılacak Şekilde Mesleki ve Teknik Eğitimin Yapılandırılması 1.3 Sağlık Hizmetlerine Erişimin Artırılması ve Hizmet Kalitesinin İyileştirilmesi 1.4 Kayıt Dışı İstihdam Oranının Azaltılması 1.5 Dezavantajlı Grupların Toplumsal ve Ekonomik Yaşama Katılımının Artırılması 1.6 Kırsal Alan Yaşam Kalitesinin Artırılması 1.7 Girişimcilik Kültürünün Geliştirilerek İstihdamın Artırılması 1.8 Bölge'deki Kültürel Yaşamın Geliştirilmesi ve Sporun Yaygınlaştırılması
2.	Katma Değerli Üretim ve Hizmet
	2.1 Katma Değerli Tarımsal Üretimin Artırılarak Markalaştırılması ve Hayvancılık Sektöründe Rekabetçiliğin Geliştirilmesi 2.2 Mevcut Sanayi Alanlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması 2.3 Katma Değeri Yüksek Alanların Bölge'ye Çekilmesi 2.4 Maden Potansiyelinin Etkin ve Verimli Kullanılması 2.5 Bölge'nin Yenilenebilir Enerji Potansiyelinin Ortaya Çıkarılması ve Değerlendirilmesi 2.6 Bölge Turizminin Rekabetçiliğinin Artırılması 2.7 Bölge'nin Dış İlişkilerinin Geliştirilmesi 2.8 Yatırımcı ve Girişimcilere Yönelik Finansman, Kurumsal ve Teknik Destek Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması 2.9 İşletmelerin Tanıtım, Markalaşma ve Pazarlama Kapasitelerinin Geliştirilmesi
3.	Sürdürülebilir Çevre ve Mekansal Yerleşim
	3.1 Doğal Alanların ve Ekolojik Kaynakların Korunması ve Geliştirilmesi 3.2 İçme ve Kullanma Suyu Yönetiminin Etkin Bir Şekilde Yapılmasının Sağlanması 3.3 Atıksu Yönetiminin Etkin Bir Şekilde Yapılmasının Sağlanması 3.4 Çevre Kirliliğinin Önlenmesi 3.5 Temiz ve Sürekli Enerji Arzının Sağlanması 3.6 Enerji Verimliliği Uygulamalarının Yaygınlaştırılması 3.7 Tarımsal Altyapının Güçlendirilmesi 3.8 İletişim, Ulaştırma ve Lojistik Altyapısının İyileştirilmesi 3.9 Sanayi Bölgelerinin Altyapısının Geliştirilmesi 3.10 Kentlerin Güvenli ve Daha Yaşanılabilir Mekanlar Olarak Planlanması ve Geliştirilmesi
4.	Yatay Eksen: Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi
	4.1 STK'larda, Yerel Yönetimlerde ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi

23/10/2017 tarih ve E.4859 sayılı mülga Kalkınma Bakanlığı yazısı ile bildirilen Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esaslarına istinaden stratejik tercih ve sonuç odaklı program belirleme çalışmaları yürütülmüştür. Stratejik tercihler belirlenirken TRC3 2014-2023 Bölge Planı'nda öngörülen gelişme eksenleri, öncelikler ve tedbirler esas alınmıştır. Ayrıca Ajansımızın geçmiş dönemde yaptığı planlama ve analiz çalışmaları, sektör raporları, saha ziyaretleri, çalıştaylar, anket sonuçları, derinlemesine mülakatlar ve daha önce yürütülen faaliyetler göz önünde bulundurulmuştur. Tüm bu çalışmalar ve Ajansın kurulduğu günden bu yana Bölgede edindiği tecrübeler ve alınan görüş-öneriler ile belirlediği stratejik tercihler aşağıdaki gibidir:

1. Bölgenin sahip olduğu kırsal kalkınma potansiyelinin açığa çıkarılarak güçlendirilmesi
2. İstihdam olanaklarının artırılmasıyla işsizliğin azaltılması
3. Bölgenin yatırım ortamının iyileştirilmesi
4. Bölge turizminin rekabet düzeyinin artırılması
5. Dezavantajlı grupların sosyal ve ekonomik entegrasyonlarının sağlanması
6. Bölgedeki kamu kesimi ve yerel yönetimlerde kurumsal kapasitenin geliştirilmesi

Ajansımız, Bölgedeki temel paydaşların kurumsal, beşerî, mali ve teknik kapasitelerini de göz önünde bulundurarak TRC3 2014-2023 Bölge Planı amaç ve hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak orta vadede öncelikle ilk üç stratejik tercihe odaklanmış ve bu doğrultuda Yönetim Kurulu ve Bakanlığın da görüş ve onayı ile Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programlarını belirlemiştir. 2019 yılı sonunda ise GAP BKİ tarafından geliştirilen ve TRC Bölgesini kapsayacak şekilde oluşturulan “Mezopotamya” markasının yaygınlaştırılmasına katkı sunacak şekilde, Ajansımızın dördüncü stratejik tercihi olan *Bölge turizminin rekabet düzeyinin artırılması* stratejik tercihinin de hizmet eden ve Ajansımız, Karacadağ ve İpekyolu Kalkınma Ajansları ile GAP BKİ ortaklığında hazırlık çalışmaları yürütülen “Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma” SOP’u geliştirilmiştir. Belirlenen bu SOP’ların, TRC3 2014-2023 Bölge Planı’nda ortaya konan öncelik ve tedbirler ile ilişkisi aşağıdaki tabloda detaylandırılmıştır. 2020 yılı Çalışma Programı, önceliklenen stratejik tercihler doğrultusunda belirlenen SOP’lar ekseninde oluşturulmuş olup, 2020 yılı kaynakları bu doğrultuda kullanılacaktır.

Tablo 2. Sonuç Odaklı Programlar ve TRC3 2014-2023 Bölge Planı İlişkisi

Sonuç Odaklı Program	Bölge Planı Eksen	Bölge Planı Öncelik ve Tedbiri
Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP)	Beşerî Gelişme ve Sosyal İçerme	Öncelik 1.5. Dezavantajlı Grupların Toplumsal ve Ekonomik Yaşama Katılımının Artırılması Tedbir 1.5.1. Kırsal ve kentsel yoksullukla etkin mücadelenin sağlanması Öncelik 1.6. Kırsal Alan Yaşam Kalitesinin Artırılması Tedbir 1.6.6. Bölge’deki mevcut açık sistem küçük ölçekli sulama tesislerinin kapalı sistem basınçlı sulama sistemlerine dönüştürülmesi
	Katma Değerli Üretim ve Hizmet	Öncelik 2.1. Katma Değerli Tarımsal Üretimin Artırılarak Markalaştırılması ve Hayvancılık Sektöründe Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Tedbir 2.1.1. Bitkisel üretimin geliştirilmesi ve katma değeri yüksek ürünlerin üretimine destek verilmesi Tedbir 2.1.3. Bölge’ye özgü, katma değeri yüksek ve gelişme potansiyeli olan ürünlerin markalaşma, tanıtım ve pazarlama çalışmalarının desteklenmesi
		Öncelik 2.3. Katma Değeri Yüksek Alanların Bölge’ye Çekilmesi Tedbir 2.3.1. Geleneksel yöntemlerle üretilen ürünlerin yenilikçi yöntemler ile geliştirilmesi ve Bölge’de üretilmeyen katma değerli ürünlerin üretilmesinin sağlanması
		Öncelik 2.7. Bölge’nin Dış İlişkilerinin Geliştirilmesi Tedbir 2.7.1. Bölge’nin dış ticaret yapma kapasitesinin artırılması ve firmaların pazar çeşitliliğinin sağlanması
		Öncelik 2.9. İşletmelerin Tanıtım, Markalaşma ve Pazarlama Kapasitelerinin Geliştirilmesi Tedbir 2.9.1. İşletmelerin bilgi teknoloji altyapılarının iyileştirilmesi ve yurtdışı pazar ağlarının genişletilmesinin sağlanması Tedbir 2.9.2. Bölge’ye özgü ürünlerin markalaştırılması, pazar ve ürün çeşitliliğinin sağlanması
	Sürdürülebilir Çevre ve Mekânsal Yerleşim	Öncelik 3.5. Temiz ve Sürekli Enerji Arzının Sağlanması Tedbir 3.5.1. Tarımsal sulamada enerji kullanımının azaltılmasını sağlayacak GAP sulama projelerinin tamamlanmasının sağlanması

Sonuç Odaklı Program	Bölge Planı Eksen	Bölge Planı Öncelik ve Tedbiri
		Öncelik 3.7. Tarımsal Altyapının Güçlendirilmesi Tedbir 3.7.1. Sulama altyapısının geliştirilmesi Tedbir 3.7.2. Arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme faaliyetlerinin artırılması Tedbir 3.7.3. Tarımsal kaynakların korunması ve üretimde sürdürülebilirliğin sağlanması
	Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	Öncelik 4.1. STK'larda, Yerel Yönetimlerde ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi Tedbir 4.1.1. Mesleki ve kişisel gelişim amaçlı hizmet içi eğitimler ile personelin eğitilmesi ve teknik altyapının modernleştirilmesi
İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı (İstihdam SOP)	Beşerî Gelişme ve Sosyal İçerme	Öncelik 1.2. Bölge'nin Üretim ve Hizmet İhtiyaçlarını Karşılacak Şekilde Mesleki ve Teknik Eğitimin Yapılandırılması Tedbir 1.2.2. Emek yoğun sektörlere yönelik mesleki eğitimin uygulamalı olarak yaygınlaştırılması
		Öncelik 1.4. Kayıt Dışı İstihdam Oranının Azaltılması Tedbir 1.4.1. Kayıtlı istihdam konusunda farkındalığın artırılması Tedbir 1.4.2. İşgücünün eğitim ve istihdam edilebilirlik düzeyinin yükseltilmesi ve nitelikli işgücünün artırılması
	Katma Değerli Üretim ve Hizmet	Öncelik 2.2. Mevcut Sanayi Alanlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması Tedbir 2.2.1. Yeni sanayi alanlarının, bilimsel verilere dayalı analizler sonucunda belirlenmesinin sağlanması
		Öncelik 2.7. Bölge'nin Dış İlişkilerinin Geliştirilmesi Tedbir 2.7.1. Bölge'nin dış ticaret yapma kapasitesinin artırılması ve firmaların pazar çeşitliliğinin sağlanması
		Öncelik 2.8. Yatırımcı ve Girişimcilere Yönelik Finansman, Kurumsal ve Teknik Destek Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması Tedbir 2.8.3. Bölge'de ortak iş yapma ve ortaklık kültürünün geliştirilmesi
	Sürdürülebilir Çevre ve Mekânsal Yerleşim	Öncelik 3.5. Temiz ve Sürekli Enerji Arzının Sağlanması Tedbir 3.5.1. Bölge'de enerji arzı ve stabilitesi açısından istikrar oluşturulmasının sağlanması
	Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	Öncelik 3.9. Sanayi Bölgelerinin Altyapısının Geliştirilmesi Tedbir 3.9.1. Sanayi bölgelerinde altyapı (iletişim, ulaşım ve enerji) eksiklerinin tamamlanması ve bu bölgelerin hizmet kalitesinin artırılması
Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP)	Katma Değerli Üretim ve Hizmet	Öncelik 2.6. Bölge Turizminin Rekabetçiliğinin Artırılması Tedbir 2.6.1. Turizm potansiyelinin geliştirilmesi ve kullanım kapasitesinin artırılması
	Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	Öncelik 4.1. STK'larda, Yerel Yönetimlerde ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi Tedbir 4.1.1. Mesleki ve kişisel gelişim amaçlı hizmet içi eğitimler ile personelin eğitilmesi ve teknik altyapının modernleştirilmesi

Orta vadeli olarak belirlenen Sonuç Odaklı Programlar çerçevesinde, TRC3 2014-2023 Bölge Planı eksenleri altında bulunan öncelik ve tedbirlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyetler yürütülecektir. Bu doğrultuda bütüncül bir şekilde Bölgedeki kurumların bu süreçlere katılımı koordine edilecek ve Bölge Planı hedeflerine ulaşmada Bölge genelinde müdahaleler gerçekleştirilecektir. Özellikle Sonuç Odaklı Programlar vasıtasıyla bu müdahalelerin o konularla ilgili görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, akademi, sivil toplum ve özel sektör işbirliğiyle gerçekleştirilmesine yönelik adımlar atılacaktır.

2. Sonuç Odaklı Programlar

2.1. Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP)

a. Amaç

Genel Amaç

Tarımsal yerel ürünlerin üretim ve veriminin artırılarak ticarileştirilmesi

Özel Amaçlar

1. Siirt fıstığının üretim ve veriminin artırılması
2. Mezrone üzümü veriminin artırılması ve ticarileştirilmesi
3. Derik zeytini üretiminin artırılması ve ticarileştirilmesi
4. Mardin bulgurunun markalaştırılması
5. Bölgedeki bal (Faraşın, Pervari, Sason balı) üretiminin standartlaştırılması ve artırılması
6. Üretici örgütlerinin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

TRC3 Bölgesinde sanayi sektörü Mardin ve Batman il merkezleri etrafında gelişim sağlarken, hizmetler sektörü yine Mardin ve Batman başta olmak üzere büyük ilçe merkezlerinde yoğunlaşmaktadır. 2011 yılı TÜİK verilerine göre ülkemizde üretilen gayrisafi katma değer %1,38'ini Bölgemiz üretmektedir. Sanayi ve hizmetler sektörünün ülkemizin gelişimine kıyasla geride olduğu göz önüne alındığında tarım sektörünün toplam katma değerdeki payının (~%17) düşük kaldığı değerlendirilmektedir. Bölgemizde büyük tarım alanları ile birlikte iklim şartlarının sunduğu olanaklar, özellikle sulu tarıma dayalı tarla bitkileri üretimi ile meyvecilik açısından önemli bir potansiyel oluşturabilecek mahiyettedir. Mardin ve Batman başta olmak üzere büyük ilçe merkezleri dışında kalan bölgenin önemli bir kısmı açısından tarımsal potansiyelin değerlendirilmesi önemli görülmekle birlikte bölge içi gelişmişlik farklarını gidermeye yönelik motivasyonu sağlama açısından da bir gerekliliktir.

Türkiye'nin toplam yüzölçümünün %3,33'lük kısmını oluşturan TRC3 bölgesinde geniş tarımsal alanlara rağmen sulama imkanları (%19) ve yağış (~700 mm) kısıtlıdır. Tarımsal üretim döneminde bölgenin sıcaklık ortalamalarının bir hayli yüksek olması sulama olmadan yüksek miktarda ürün elde etmeyi oldukça zorlaştırmaktadır. Karasal iklim özelliklerinin belirgin olarak görüldüğü dağlık kesimlerde de meraya dayalı hayvancılık gün geçtikçe azalmaktadır. Bazı bölgeler hariç olmak üzere toprak kalitesi düşük olan bölgede orman varlığı açısından da zayıftır. **Bölgede tarım faaliyetleri güney hattında yer alan Kızıltepe, Derik, Artuklu, Nusaybin, Cizre ve Silopi ile Batman ve Kurtalan ovalarında yoğunlaşmaktadır.** Sulama projelerinin gecikmeyle de olsa gerçekleşecek olması bölgede tarım başta olmak üzere kırsal alanda üretilen ürün ve hizmetlere odaklanılmasını zorunlu kılmaktadır.

Bölgede tarıma elverişli arazilerin yarısından fazlasının işletme büyüklüğü 50 dönümden azdır. Bu tablonun değişmesi için yürütülen toplulaştırma çalışmalarının başarısı bölge sosyolojisinden kaynaklı etkenlerle yeterli etkiyi oluşturamamaktadır. Bu durum eğer katma değer üretimine odaklanılmazsa kırsal nüfusun gelir yetersizliğinden dolayı büyük şehir merkezlerine yönelecek akışın beklenenden daha hızlı gerçekleşebileceğini belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır. Mera ve yayla hayvancılığı yürütülebildiği oranda hayvancılık işletmelerinin büyüklüğü artabilecekken son yıllarda bu şekilde yürütülen hayvancılıkta da gerileme söz konusu olmuştur. Bölgede tarımsal örgütlenme ziraat odaları ile sınırlı kalmış, üretici ve yetiştiricisi birlikleri açısından ürün bazlı olarak bölgede gelişim gösteren örgütlenme örnekleri bulunmakla birlikte sınırlı sayıda sulama birliği bulunmakta, kooperatifler ise

çeşitli devlet desteklerinin kullanımına yönelik birer araç olarak deneyimlenmiştir. Batman ve Kızıltepe’de aktif borsalar bulunmaktadır.

Türkiye ortalamasına göre kırsal nüfus oranı daha yüksek olan bölgede tarımdan kopuş aynı eğilimde devam etmektedir. **Tarımsal mekanizasyonun yine ülke ortalamasına kıyasla sınırlı kaldığı bölgenin öncelikli sorunu verim düşüklüğü ve dolayısıyla kırsal kesiminin temel problemi katma değer üretememek** ve hane halkı açısından yeterli geçim standardını oluşturamamaktır. KÖYDES ve SUKAP kapsamında bölgede yürütülen birçok proje kırsal kalkınmaya olumlu etki oluştururken ürün ve mekân açısından yapılan verime dayalı hesaplamalar buğday üretimi dışında bölgenin yetersiz ve düşük bir verim düzeyinde kaldığını göstermektedir.

Kırsal kalkınmaya yönelik olarak bölgede uygulanan destekleme programları bölgede öne çıkan ürünlerin verim, üretim ve kalite açısından geliştirilmesine katkı sağlamakla birlikte uzun vadeli ve doğrudan ürün bazlı hedeflemeler olmadığından etkileri sınırlı ve kopuk sonuçlara yol açmaktadır. **GAP Entegre Kırsal Kalkınma Programı bu anlayışı değiştirmeye yönelik stratejik bir bakış açısını yerleştirmeyi amaçlamışsa da programın uygulamaya yönelik bütçeleri sınırlı olmakla birlikte kullanılmadığından tatmin edici sonuçlara ulaşılamamıştır.** Hayvancılıkla birlikte meyveciliğe oldukça elverişli olan bölgenin dağlık bölgelerinde kullanılmayan boş arazilerin fazlalığı bu alanda kaydedilebilecek bir ilerleme potansiyelini ortaya koymaktadır. Bölgede tarımsal üretimin yoğunlaştığı ilçeler sanayi ya da turizm-ticaret potansiyelinin daha etkin olduğu ilçeler olduğundan katma değer üretimi konusunda geri planda kalan diğer ilçelerde tarım, hayvancılık, kırsal turizm ve kırsal ticaret alanlarında entegre ve ürün bazlı olarak geliştirme çalışmalarına odaklanılmasını elzem hale getirmektedir.

Bölgede öne çıkan tarımsal ürünler; buğday, mısır, mercimek (Kızıltepe), üzüm, Siirt fıstığı, zeytin (Derik), nar, bal, ceviz, incir ve yöresel peynirdir. Siirt fıstığı, 2000’li yıllardan başlayarak özellikle Siirt’te gelişim göstermiş Bölgede yaklaşık 15 bin tona yaklaşan üretim miktarıyla kırsal alanda önemli gelişim göstermiştir. Mevcut üretimle birlikte yeni fıstık fidanı dikimleri her yıl artarak devam etmektedir. Küçük arazilerde önemli bir gelir kaynağı olarak sosyal açıdan da olumlu etkilere sahip olan bu ürünün yaygınlaştırılması Siirt’te aşılama programları ile başlamış ve 15 yıllık periyotta yeni bahçelerin tesisiyle devam ederek marka ürün düzeyine gelinmiştir. Mevcut durumda Siirt fıstığı için iki temel yoğunlaşma alanı bulunmaktadır. Birincisi ağaç başına çok düşük olan ürün veriminin artırılması, ikincisi de Bölgemizde diğer tarımsal ürünlerin üretimine çok da elverişli olmayan kireçli toprak yapısına sahip boş araziler başta olmak üzere değerlendirilmeyen tarım alanlarında Siirt fıstığının yaygınlaştırılmasıdır.

Mezrone üzümü başta olmak üzere bölgede üzüm üretiminin özellikle dağlık bölgede yaygın olduğu, ancak üzüm yetiştiriciliğinin ekonomik bir geçim kaynağı olarak görülmeyen hane tüketimine yönelik bir ürün formuna kaydığı gözlemlenmektedir. Üzüm çeşitleri açısından önemli bir gen kaynağı olan bölgede bu genlerin geleceğe aktarılması, yaşlanan bağların gençleştirilmesi, sulu tarım için bir model geliştirilmesi, hastalıklarla mücadele, yüksek telli terbiyeli modern bahçelerin tesisi, üzümünden elde edilen son ürünlerin standart ve katma değerli hale getirilmesi öncelikli yoğunlaşma alanlarıdır. Derik zeytini sofralık tüketime yönelik oldukça talep gören özel bir ürün olarak üretimi çok sınırlı kalmış ve markalaşmadığından yerele olan katma değer etkisi de hissedilememiştir. Bölgede Pervari balı başta olmak üzere Sason ve Faraşın balları da yöresel bitki örtüsü zenginliğini içinde barındıran özel bal çeşitleri olarak gelişim potansiyeli taşımaktadır. Üretim miktarı açısından belli bir seviyeyi yakalayan bal ürünleri açısından temel sorun, mevcut üretimin belli standartlar içerisinde gelişim gösterememesi ve standart bir ürün olarak piyasada yer edinemesidir. Karakterize edilen bal numunelerinde kalite parametrelerinde oldukça yüksek değerler elde edilirken piyasada bölgenin yöresel ürünleri olarak satılan balların önemli bir kısmının doğal olmayan şekerli İran balları olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumun değişmesi piyasa algısının düzelmesini ve yöresel balların yüksek fiyata alıcı bulmasını sağlayacak önemli bir aşamayı kaydetmek anlamına gelmektedir.

Bölgenin en büyük tarımsal üretim alanı olan Kızıltepe-Derik-Nusaybin ova kesiminde buğday ve mısır temel stratejik ürünler olarak yerleşmiş durumdadır. Ülkemizin en önemli buğday üretim merkezlerinden biri olan bu bölgede sanayi de bu tarımsal ürünlere yönelik olarak gelişmiştir. Bölgenin 300 milyon \$'a ulaşan işlenmiş tarımsal ürün ihracatı, buğdayın istihdamla birlikte dış ticarete olan katkısını da ortaya koymaktadır. Ancak buğdaydan elde edilen un, bulgur, makarna gibi işlenmiş ürünlerin kg başına getirisi düşük kaldığından ancak bu ürünlerin markalaşarak piyasada yer edinmesi ile yerele olan katkısının artırılması mümkün olabilecektir. Kaliteli durum buğdayından üretilen Mardin bulguru bu anlamda Ortadoğu piyasası dışında iç piyasada ve diğer ülke gruplarında değerlendirilmesi gereken işlenmiş buğday ürünlerinin başında gelmektedir. Son yıllarda Ajansın öncülüğünde gerçekleştirilen tanıtım ve yeni piyasalara açılım süreci, perakende zincirleri ile birlikte yeni ihracat bağlantıları sağlanması ile sonuçlanmıştır. Ancak Mardin bulgurunun markalaşması ile ürün fiyatlandırmasında daha yüksek gelir elde edilmesi mümkün olabilecektir.

Belirlenen tarımsal ürünlere yönelik katma değer artışı, üretim artışı ve markalaşma çalışmalarıyla birlikte ürün bazlı verilen hedefleri gerçekleştirmeye yönelik olarak üretici örgütlerinin kapasitelerinin geliştirilmesi, sonuçların elde edilmesinde ve sürdürülmesinde gerekli ve zorunlu olan temel bir yoğunlaşma alanı niteliğindedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında ulaşılması hedeflenen sonuçlar aşağıdaki gibidir. Tablodaki mevcut durum verileri ile ilgili detaylı bilgi açıklama kısmında verilmiştir.

Tablo 3. Tarım SOP Sonuç Göstergeleri

Gösterge Adı	İlgili Özel Amaç(lar) #	SOP Hedefi (3 Yıllık)	2020 Yılı Hedefi	Birim	Mevcut Durum (Yıl)	Doğrulama Kaynağı
Siirt fıstığının verimindeki artış	1	40 - 150	-	kg/dönüm	31,8-130,7 ¹ (2017)	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Siirt fıstığının verimindeki artış	1	5 - 8,5	-	kg/meyve veren ağaç	2,9 - 7,7 ² (2017)	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Siirt fıstığı üretim miktarı	1	15.000	-	ton/yıl	10.566 ³ (2017)	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Siirt fıstığı ekili alan	1	350.000	250.000	dönüm	240.797 ⁴ (2017)	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Siirt fıstığı toplam ağaç sayısı	1	6.000.000	5.300.000	adet	5.274.444 (2017)	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Mezrone üzümü üretim miktarı	2	300.000	-	ton/yıl	200.315 ⁵ (2017)	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Mezrone üzümü verimindeki artış	2	550	-	kg/dönüm	458,8 (2017)	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Mezrone üzümü son ürün değerindeki artış	2	10	-	%	-	DİKA anket çalışması
Derik zeytini üretim miktarı	3	1.500	-	ton/yıl	1.299 ⁶ (2017)	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Derik zeytini verimindeki artış	3	10	-	kg/meyve veren ağaç	8,5 (2017)	TÜİK, Tarım İl Müdürlükleri
Derik zeytini son ürün değerindeki artış	3	10	-	%	-	DİKA anket çalışması
Mardin bulgurunun satıldığı ulusal market zinciri sayısı	4	3	2	adet	1 (2018)	DİKA, Mardin Bulgurcular Yard. ve Dayanışma Derneği

Gösterge Adı	İlgili Özel Amaç(lar) #	SOP Hedefi (3 Yıllık)	2020 Yılı Hedefi	Birim	Mevcut Durum (Yıl)	Doğrulama Kaynağı
Mardin bulguru piyasa bilinirliğindeki artış	4	30	-	%	-	DİKA anket çalışması
Faraşın balı üretim miktarı	5	750	-	ton/yıl	504,3 ⁷ (2017)	TÜİK, Şırnak Arıcılar Birliği
Sason balı üretim miktarı	5	250	-	ton/yıl	162,2 ⁷ (2017)	TÜİK
Pervari balı üretim miktarı	5	3.000	-	ton/yıl	1.785,8 ⁷ (2017)	TÜİK, Siirt Arıcılar Birliği
Standartlara uygun üretilen yöresel bal miktarındaki artış	5	20	-	%	-	DİKA, Tarım ve Orman İl Müdürlükleri, Arıcı Birlikleri
Aktif tarımsal kalkınma kooperatifi sayısı	6	105	-	adet	95 (2018)	Tarım ve Orman İl Müdürlükleri
Aktif tarımsal kalkınma kooperatifi oranı	6	80	-	%	71,4 (2018)	Tarım ve Orman İl Müdürlükleri
Aktif üretici birlikleri sayısı	6	25	-	adet	22 (2018)	Tarım ve Orman Bakanlığı
Aktif üretici birlikleri oranı	6	98	-	%	95 (2018)	Tarım ve Orman Bakanlığı
Coğrafi işaret alan ürün sayısı	1, 2, 3, 4, 5	7	5	adet	2 (2018)	Türk Patent ve Marka Kurumu Tescil Belgesi

- 1) Belirtilen aralık için; TRC3 Bölgesinde dönüm başına en düşük verim alınan il (Batman) alt limit ve en yüksek verim alınan il (Mardin) üst limit olarak verilmiştir. Şırnak ilinde kayda değer bir üretim henüz bulunmadığından bu ilin verisi (4,7 kg/dönüm) limitler belirlenirken ihmal edilmiştir.
- 2) Belirtilen aralık için; TRC3 Bölgesinde meyve veren ağaç başına en düşük verim alınan il (Siirt) alt limit ve en yüksek verim alınan il (Mardin) üst limit olarak verilmiştir.
- 3) TRC3 Bölgesinde üretilen fıstık ürününün tamamına yakını Siirt Fıstığı türü olduğundan TÜİK'te Şam Fıstığı (Antep Fıstığı) olarak yayınlanan veri, Siirt Fıstığı verilerini ifade etmektedir.
- 4) Meyve veren ve vermeyen yaştaki ağaçların toplam ekim alanını ifade etmektedir.
- 5) Üzüm çeşitlerine göre TÜİK verisi yayınlanmadığından mevcut durum için tabloda Mardin, Batman ve Şırnak'ta üretilen toplam üzüm üretim miktarı verilmiştir (Siirt ilinde mevrone üzümü üretimi yaygın olmadığından toplam dahil edilmemiştir). Tarım İl Müdürlüklerinden alınan bilgiye göre Mardin ve Batman illerinde üretilen toplam üzüm miktarının yarısından fazlası, Şırnak ilinde ise yarısına yakını mevrone üzümüdür.
- 6) TÜİK verilerine göre Mardin ili Derik ilçesinde üretilen tüm zeytin miktarı (sofralık + yağlık) baz alınmıştır.
- 7) Bal çeşitlerine göre TÜİK verisi yayınlanmadığından yöresel balların mevcut durum bilgisi için üretim yapılan ildeki tüm doğal bal üretim miktarları verilmiştir. Faraşın balı için Şırnak ilinin tüm ilçeleri, Sason balı için Batman ilinin tüm ilçeleri ve Pervari balı için Siirt ilinin tüm ilçelerindeki toplam üretim miktarları baz alınmıştır.

Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktı göstergeleri aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir. Orta vadeli program çerçevesinde yürütülecek faaliyetler doğrultusunda 2020 yılı ve 3 yıllık SOP hedefleri tahmini olarak ayrı ayrı verilmiştir.

Tablo 4. Tarım SOP Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	SOP Hedefi (3 Yıllık)	2020 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan araştırma ve analiz raporu sayısı	10	3	adet	Ajans Faaliyet Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Düzenlenen çalışma grubu toplantı sayısı	20	2	adet	Toplantı Tutanakları
	Çalışma grubundaki kurum sayısı	30	10	adet	Toplantı İmza Föyleri
	Çalışma grubundaki kişi sayısı	60	20	kişi	Toplantı İmza Föyleri
	Geliştirilen işbirliği protokol sayısı	3	1	adet	Protokoller
	İşbirliği geliştirilen ulusal kurum sayısı	12	3	adet	Toplantı Tutanakları
	İşbirliği geliştirilen uluslararası kurum sayısı	2	-	adet	Toplantı Tutanakları
	Dış fonlar kapsamında yapılan proje başvurusu	6	2	adet	Proje Başvuru Formları
	Dış fonlar kapsamında uygulanan proje sayısı	3	1	adet	Proje Raporları
	URGE kapsamında geliştirilen proje sayısı	4	1	adet	Proje Başvuru Formları
	URGE kapsamında uygulanan proje sayısı	3	1	adet	Proje Raporları
	Coğrafi işaret başvurusu yapılan ürün sayısı	8	4	adet	Başvuru Belgesi
	Geliştirilen proje sayısı	4	1	adet	Proje Başvuru Formları
Tanıtım ve Yatırım Destek	Katılım sağlanan ulusal fuar sayısı	3	1	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Ulusal fuarda destek sağlanan paydaş sayısı (kurum, STK, firma)	120	40	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Katılım sağlanan uluslararası fuar sayısı	1	-	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Uluslararası fuarda destek sağlanan paydaş sayısı (kurum, STK, firma)	4	-	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Yatırım danışmanlığı sağlanan kurum sayısı	30	8	adet	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Geliştirilen güdümlü proje sayısı	3	1	adet	Güdümlü Proje Bilgi Formları
	Uygulanan güdümlü proje sayısı	5	2	adet	Proje Nihai Raporları
	Teknik Destek Programından faydalanan kurum sayısı	40	10	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Teknik Destek Programı kapsamında eğitim alan kişi sayısı	600	200	kişi	Ajans Faaliyet Raporu
	Fizibilite Desteği Programı kapsamında hazırlanan fizibilite sayısı	10	4	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Uygulanan MDP sayısı	1	-	adet	Başvuru Rehberleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	SOP Hedefi (3 Yıllık)	2020 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama Kaynağı
	MDP kapsamında desteklenen proje sayısı	20	-	adet	Program Nihai Raporları
	Kurulan gıda laboratuvarı sayısı	2	1	adet	Proje Nihai Raporları
	Elektronik Satış Salonu sayısı	1	1	adet	Proje Nihai Raporları
	Dış Ticaret İstihbarat Merkezi sayısı	1	1	adet	Proje Nihai Raporları
	Markalaşma için geliştirilen logo sayısı	3	1	adet	Proje Nihai Raporları

d. Proje ve Faaliyetler

i. Araştırma, Analiz ve Programlama

Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında, önceliklerde verilen ürünlerin üretim ve verimlerinin artırılarak ticarileştirilmesi için ürünlerin markalaşma potansiyelinin ve müdahale alanların belirlenmesine yönelik olarak çeşitli araştırma ve analiz çalışmaları yürütülecektir. Bu dokümanların hazırlanması, çoğunluğu ilk yıl olmak üzere üç yıllık bir dönemi kapsayacak olan orta vadeli Tarım SOP'un uygulanması sürecinin tümüne yayılacaktır. Programın ilk yılı olan 2020 yılında, özel amaçlar arasında yer alan Siirt fıstığı, Derik zeytini, Mardin bulguru, Bölgenin yöresel balları ve üzümü için mevcut durumun ortaya konduğu, stratejilere altlık oluşturacak ve potansiyellerinin doğru değerlendirilmesine yönelik yol haritasının belirleneceği önemli raporlar hazırlanacaktır.

- Siirt Fıstığı Raporu:** Siirt fıstığı, ürün yapısı dolayısıyla Antep fıstığına göre çerezlik talebi görece daha yüksek sert kabuklu bir ürün olarak Siirt ilinde belirginleşen üretimiyle ilin ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. 2000'li yıllardan başlayarak bittim ve menengiç ağaçlarının aşılınmasıyla başlayan Siirt fıstığının yaygınlaşması süreci, fidan ağaçları ve çit dağıtımını içeren sosyal projeler ile yeni alanların tarıma kazandırılmasına önemli katkılar sağlamıştır. Halihazırda dağlık alanlarda tarımsal üretimde değerlendirilmeyen boş araziler Siirt Valiliğinin öncülük ettiği çalışmalarla fıstık bahçelerine dönüştürülmüştür. Ajansımızın teknik desteğiyle IPA kapsamında Siirt'e tam teşekküllü bir fıstık işleme tesisi de kazandırılmıştır. 2017 yılı itibarıyla 10 bin ton civarında gerçekleşen Siirt fıstığı rekoltesinin artırılması, ürünün veriminin iyileştirilmesi ve üretimin Batman, Mardin ve Şırnak'ta da yaygınlaştırılması temel gelişme alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Siirt fıstığının veriminin ve üretiminin artırılması yoluyla katma değer artışının sağlanması için bu ürüne ilişkin tarımsal üretim ve işleme-satış süreçlerinin incelenmesi, her ne kadar satış sorunu bulunmasa da yerel üretimin daha iyi pazarlara yönlendirilmesi açısından ürün bazlı bir araştırmayı gerekli kılmaktadır. Bölgesel bazda bir yol haritası çıkarılması hedeflenen raporun hazırlık çalışmalarına 2019 yılında başlanmış olup tamamlanma aşamasındadır.
- TRC3 Bölgesinde Bağcılığın Geliştirilmesi Raporu:** TRC3 Bölgesi, Türkiye bağcılığında yerel çeşitleri ile zengin bir bağcılık kültürüne sahiptir. Ancak bununla birlikte üzüm rekoltesinde son yıllarda sürekli görülen düşüş, bağcılığın geliştirilmesi noktasında önlemler alınması gerektiğine işaret etmektedir. Bölgede yerli/geleneksel bağcılık yapılmakta ve bağlar genellikle daha önce üzerinde ya hiç ya da yeterli çalışma yapılmamış ve özellikleri genellikle bilinmeyen mahalli çeşitlerden oluşmaktadır. Geleneksel bağların olumsuz toprak ve çevre şartlarına uyumları, aşılı asma fidanlarına göre çok daha iyi olmakla birlikte bitki zararlılarına (floksera, nematod gibi) dayanımları oldukça düşüktür. Yapılacak çalışma ile Bölgede yetiştiriciliği yapılan ve her biri birer gen kaynağı olan, özellikle ıslah çalışmalarında ana materyal olarak kullanılabilecek çeşit ve/veya tiplerin tespit edilmesi ve bu çeşit ve/veya tiplerden elde edilecek aşılı fidanlarla bunların kaybolmalarını önlemek için modern anlamda bir "çeşit koleksiyon bağı" oluşturulması

sağlanacaktır. Hazırlık çalışmalarına başlanan raporun 2020 yılı içerisinde tamamlanması hedeflenmektedir.

3. **Derik Zeytini Raporu:** Derik zeytini sofralık tüketime yönelik oldukça talep gören özel bir ürün olarak üretimi çok sınırlı kalmış ve markalaşmadığından yerele olan katma değer etkisi de hissedilememiştir. Yıllık 1.300 tona yaklaşan üretimi Derik kent merkezinin çevresinde yoğunlaşmaktadır. Ürün hasadıyla birlikte Mardin ili sınırları ile Mardin dışında bulunan bölge insanların yoğun talep gösterdiği bu ürün yerel pazarda tüketilmektedir. Bölgede talebi yüksek olmasına karşın üretimi oldukça sınırlı olan Derik zeytininin üretiminin artırılması, yerel pazarlar dışında ürünün bilinirliğinin artırılarak ürüne olan Bölge dışı talebin de artırılması ve ürünün markalaşması yoluyla yerel kalkınmaya daha çok katkı sağlaması hedeflenmektedir. Bu hedeflere hizmet edecek bir yol haritasının belirlenmesi amacıyla hazırlanan Derik Zeytini Raporu kapsamında, tarımsal üretim ile işlemeye ilişkin fizibilitenin de hazırlanması planlanmaktadır. Raporun hazırlık çalışmaları kapsamında veri ve istatistik çalışması tamamlanmış olup literatüre ilişkin tarama sürecine geçilmiştir. Gerekli görülürse rapor sınırlı sayıda basılacaktır.
4. **Mardin Bulgurunun Markalaştırılması Raporu:** Bölgenin en büyük tarımsal üretim alanı olan Kızıltepe-Derik-Nusaybin ova kesiminde buğday ve mısır temel stratejik ürünler olarak yerleşmiş durumdadır. Ülkemizin en önemli buğday üretim merkezlerinden biri olan bu bölgede sanayi de bu tarımsal ürünlere yönelik olarak gelişmiştir. Bölgenin 300 milyon \$'a ulaşan işlenmiş tarımsal ürün ihracatı, buğdayın istihdamla birlikte dış ticarete olan katkısını da ortaya koymaktadır. Ancak buğdaydan elde edilen un, bulgur, makarna gibi işlenmiş ürünlerin kg başına getirisi düşük kaldığından ancak bu ürünlerin markalaşarak piyasada yer edinmesi ile yerele olan katkısının artırılması mümkün olabilecektir. Mardin bulgurunun markalaşması ile ürün fiyatlandırmasında daha yüksek gelir elde edilmesi hedeflenmektedir. Son yıllarda Ajansın öncülüğünde gerçekleştirilen tanıtım ve yeni piyasalara açılım süreci, perakende zincirleri ile birlikte yeni ihracat bağlantıları sağlanması ile sonuçlanmıştır. Mardin bulguru üreticileri bu açılım sürecinde örgütlenerek coğrafi işaret almışlardır. Ayrıca, Ticaret Bakanlığı tarafından sağlanan URGE desteği kapsamında Ajansın teknik desteğiyle projeler hazırlanarak yürütülmüş ve Mardin bulguru için yürütülen bu projeler yeni ufuklar kazandırmıştır. 2019 yılı Ajans Fizibilite Desteği Programı kapsamında başvurusu yapılarak başarılı bulunan "Mardin Bulgurunun Markalaştırılması" başlıklı çalışma Mardin OSB Müdürlüğü tarafından yürütülecektir. Ajansın Tarım SOP önceliklerinden olan Mardin bulguru için belirlediği hedef doğrultusunda yapılacak çalışma kapsamında hazırlanacak raporun 2020 yılı içerisinde tamamlanması öngörülmektedir. Söz konusu rapor üretim, satış ve pazarlama açısından bir yol haritası niteliğinde olacak ve Mardin bulgurunun markalaştırılmasına önemli katkılar sağlayacaktır.
5. **TRC3 Bölgesi Yöresel Bal Ürünleri Raporu:** Bölgede Pervari balı başta olmak üzere Sason ve Faraşın balları da yöresel bitki örtüsü zenginliğini içinde barındıran özel bal çeşitleri olarak gelişim potansiyeli taşımaktadır. Üretim miktarı açısından belli bir seviyeyi yakalayan bal ürünleri açısından temel sorun, mevcut üretimin belli standartlar içerisinde gelişim gösterememesi ve standart bir ürün olarak piyasada yer edinememesidir. Karakterize edilen bal numunelerinde kalite parametrelerinde oldukça yüksek değerler elde edilirken piyasada Bölgenin yöresel ürünleri olarak satılan balların önemli bir kısmının doğal olmayan şekerli İran balları olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumun değişmesi piyasa algısının düzelmesini ve yöresel balların yüksek fiyata alıcı bulmasını sağlayacak önemli bir aşamayı kaydetmek anlamına gelmektedir. Yöresel balların tanıtımına yönelik yürütülen faaliyetlerin etkisi hesaplanamamakla birlikte ürünlerin marka bir ürün olarak ulusal piyasada henüz istenen seviyeyi yakalayamadığı söylenebilir. Bölgedeki bal (Faraşın, Pervari, Sason balı) üretiminin standartlaştırılması ve artırılması yoluyla katma değer artışının sağlanması amacıyla hazırlanacak rapor, ürünlerin markalaşarak yerel ve bölgesel kalkınmaya daha çok katkı sağlaması açısından bir yol haritası sunacaktır. Hazırlık çalışmalarına başlanarak 2020 yılı içerisinde raporun tamamlanması hedeflenmektedir.

ii. İşbirliği ve Koordinasyon

Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında belirlenen öncelikler kapsamında ortaya konulan hedeflerin gerçekleştirilmesi için, Bölgedeki kamu kurum ve kuruluşları, birlikler, odalar ve diğer kamu hizmeti sağlayan özerk teşekküller, sivil toplum kuruluşları, özel kesim, üniversiteler ve diğer yerel aktörlerle işbirlikleri geliştirilecektir. Geliştirilen işbirlikleri kapsamında Ajans'ın koordinasyonu ile ortak faaliyetlerin yürütülmesi sağlanacaktır.

1. **Tarım SOP Çalışma Grubu Toplantıları:** Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programının hedeflenen sonuçlara ulaşabilmesi, Ajans çalışmalarının yanında Bölgedeki ilgili tüm paydaşların sürece dahil edilmeleri ve faaliyetlerini işbirliği içerisinde gerçekleştirmeleri ile mümkün olabilecektir. Bu işbirliği ve koordinasyonun sağlanabilmesi ve ortak faaliyetlerin birlikte planlanabilmesi ve yürütülebilmesi amacıyla Bölgede aşağıdaki başlıklar dahilinde çalışma grupları oluşturulması hedeflenmektedir.

- Siirt Fıstığı Çalışma Grubu
- Bağcılık Çalışma Grubu
- Derik Zeytini Çalışma Grubu
- Mardin Bulguru Çalışma Grubu
- Yöresel Ballar Çalışma Grubu
- Üretici Örgütleri Çalışma Grubu

2. **Ulusal Kurum/Kuruluşlar ile İşbirliği ve Koordinasyon:** Başta GAP BKİ olmak üzere, Tarım SOP kapsamında belirlenen tarımsal yerel ürünlerin verimlerinin artırılması ve Bölgede üretimlerinin artırılarak yaygınlaştırılmasının sağlanması amacıyla bölgesel ve ulusal düzeydeki paydaşlarla işbirlikleri geliştirilecektir. 2020 yılında bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıda detaylandırılmıştır.

Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü ile İşbirliği: Siirt fıstığının verim ve üretiminin artırılması amacıyla fıstık yetiştiriciliğine yönelik temel eğitimlerin Bölgedeki yetiştiricilere verilmesi amacıyla Enstitü ile işbirliği geliştirilecektir. Genel olarak antepfıstığı ve badem; bölgesel olarak ise bağ, ceviz, zeytin, nar vb. meyve türlerinin yetiştiriciliğinde karşılaşılan sorunlara çözüm üretmeye yönelik araştırmalar yapan Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü'nün bu konudaki tecrübesini Bölgedeki üreticilere aktarması sağlanacaktır.

Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayide Entegre Kaynak Verimliliği Projesi Kapsamında GAP BKİ ile İşbirliği: GAP Bölgesi'nde tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi alanlarında, üretim faktörlerinin ve üretim kaynaklarının daha etkin ve verimli bir biçimde kullanılması suretiyle, Bölgenin rekabet edebilirliğinin artırılmasına katkıda bulunulması amacıyla GAP BKİ ve UNDP ortaklığıyla yürütülen Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayide Entegre Kaynak Verimliliği Projesinin 2017-2019 yıllarını kapsayan 3 yıllık uygulama süresinin dolmasıyla birlikte, proje süresinin 3 yıl daha uzatılmasına karar verilmiştir. Proje kapsamında, Bölgenin başat ekonomik sektörleri arasında yer alan tarımsal üretimde ve tarımsal ürünlerin işlenmesinde, kaynakların en etkin biçimde kullanımının modellenmesi ve yaygınlaştırılması ile birincil üretimin ve işleme süreçlerinde verimliliğin artırılması hedefleri doğrultusunda GAP BKİ ile işbirliklerinin geliştirilmesine devam edilecektir.

Tarımsal Örgütlenmeler ve Kooperatifçilik Çalıştayı: 2019 yılı içerisinde katılım sağlanan YÖREX Yöresel Ürünler fuarında TRC3 Bölgesinde Kooperatifçilik ve Örgütlenme çalışmaları kapsamında ulusal düzeyde "Coğrafi İşaret Sisteminde Yönetişim, Denetim ve Aile Çiftliği Temelinde Örgütlenme" paneli gerçekleştirilmiştir. Panelin akabinde sonuçlar değerlendirilerek 2020 yılı içerisinde bölgesel düzeyde bir çalıştay yapılması planlanmıştır. Ayrıca, Bölgede bir iyi uygulama örneği geliştirilmesi amacıyla, bu alanda çalışmalar yürüten üniversite, enstitü vb. bir kuruluş ile TRC3 Bölgesindeki tarımsal örgütlerin yapısal ve işlevsel durumlarının iyileştirmesine ve Bölgeye

uygun küçük aile çiftçiliklerini desteklemeye yönelik örgütlenme modelleri konusunda ortak çalışmalar yürütülmesi planlanmaktadır.

3. **Dış Fonlar Kapsamında Proje Geliştirilmesi:** Rekabetçilik ve Yenilik Sektörel Operasyonel Programı (IPA/RYSOP) başta olmak üzere IPA II fonları ve kırsal kalkınma alanında çağrıya çıkılacak diğer dış fonlar proje başvurusu açısından değerlendirilecektir. Tarımsal yerel ürünlerde katma değer artışının sağlanmasına yönelik Ajans proje geliştirebileceği gibi, Bölgede ilgili paydaşların proje yazımını teşvik edecek ve teknik destek sağlayacaktır.

Rekabetçilik ve Yenilik Sektörel Operasyonel Programı (IPA/RYSOP) Kapsamında Proje Geliştirilmesi: Rekabetçilik ve Yenilik Sektörel Operasyonel Programı (IPA/RYSOP) kapsamında Ajansımız tarafından geliştirilen TRC3 Bölgesi Üzüm Kümesi ve Geliştirme Merkezi (TRC3 Region Grape Cluster and Development Center) Projesinin geliştirilme çalışmaları devam etmektedir. Proje konsept notu hazırlanmış olup, Operasyon Tanımlama Belgesi (OTB) çalışmaları sürdürülmektedir. Projenin açılan ilk çağrı döneminde başvurusunun yapılması planlanmaktadır. Ayrıca Programın yeniden çağrıya çıkması durumunda yeni başvuruların geliştirilmesi için Bölgedeki paydaşlar ile çalışılacak ve proje yazımı noktasında teknik destek sağlanacaktır.

Diğer Dış Fonlar Kapsamında Proje Geliştirilmesi: AB Fonları dışında 2020 yılında kırsal kalkınma alanında çağrısına çıkılan hibe programları da başvuru hazırlanması açısından değerlendirilecektir. İlan edilen programlar kapsamında proje geliştirilmesi ve başvuruların gerçekleştirilmesi için Bölgedeki paydaşlar teşvik edilecek ve sonuç alınması için gerekli çalışmalar yürütülecektir.

4. **Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi (URGE) Programı Kapsamında Proje Geliştirilmesi ve Uygulanması:** Ülkemizde sınai ve/veya ticari faaliyette bulunan veya yazılım sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin uluslararası pazarlarda rekabet gücünü artırmaya yönelik eğitim ve danışmanlık giderleri ile yurt dışına açılmalarına yönelik faaliyetlerinin desteklendiği URGE programı kapsamında Bölge’de potansiyeli olduğu belirlenen Mardin Gıda Kümesi ve Siirt - Şırnak Bal Kümesi gibi yerel dinamiklerin harekete geçirilmesine olanak sağlayarak; firmaların, işbirliği kuruluşları önderliğinde ortak ihtiyaç analizi, ortak öğrenme (eğitim ve danışmanlık) ve pazarlama (tanıtım, marka, ticaret heyeti, eşleştirme) gibi ihracata yönelik eylem ve faaliyetlerinin desteklenmesiyle kapasitelerinin artırılmasına yönelik projeler hazırlanacaktır. Yurt dışı pazarlama ve alım heyetlerine ilişkin faaliyetlere doğrudan katılım sağlanacaktır. Bölgenin ihracat yelpazesinin genişletilmesi ve çeşitlendirilmesi için yerel üretimde uluslararası rekabetin artırılmasına yönelik proje geliştirme faaliyetleri YDO’lar tarafından yürütülecektir.

“Mezopotamya Güneşi Mardin Bulguru Yeni Pazarlara Açılıyor” URGE Projesinin Uygulanması: TRC3 Bölgesinde önemli potansiyeli bulunan Mardin Gıda Kümesinin geliştirilmesine yönelik olarak un, bulgur ve makarna üretimini sağlayan firmaların Irak dışında yeni pazarlara açılmasını amaçlayan ilk girişim Ajansımızın öncülüğünde 2015 yılında başlatılmış ve bu kapsamda URGE programının bütün destek kalemlerinden yararlanmak suretiyle Ortadoğu, Avrupa ve Kuzey Amerika’ya yönelik yeni pazar arayışlarına ilişkin çalışmalar yürütülmüştür. Başarılı bir şekilde tamamlanan bu projenin ardından Ajansımızın teknik desteğiyle Kızıltepe Ticaret Borsası’nın yürütücülüğünde ve Mardin Bulgur Sanayicileri Derneği işbirliğiyle Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülen URGE programı kapsamında ‘Mezopotamya Güneşi Mardin Bulguru Yeni Pazarlara Açılıyor’ projesinin başvurusu yapılmış ve kabul edilmiştir. Proje ile bulgur sektöründe yer alan firmaların yurt dışı pazarlama ve alım heyetlerine ilişkin faaliyetlerine doğrudan katılım sağlanacaktır. Haricen bölgenin ihracat yelpazesinin genişletilmesi ve çeşitlendirilmesi için yerel üretimin uluslararası rekabetin artırılmasına yönelik teknik kapasitenin geliştirilmesine önemli katkılar sunulacaktır. Ajansımız, Kızıltepe Ticaret Borsası ile işbirliği içerisinde projenin uygulama ayağında yer almak suretiyle teknik desteğini sağlamaya devam edecektir. 2019 yılında başlanan ihtiyaç analizi çalışması devam etmektedir. Çalışma sonrası projenin izleyeceği yol haritası belirlenmiş olacaktır.

Siirt Fıstığının Markalaştırılması İçin URGE Projesinin Geliştirilmesi: Bölgemizde 2000’li yıllardan başlayarak özellikle Siirt’te gelişim gösteren Siirt fıstığının Bölgedeki üretim miktarı, mevcut üretimle birlikte yeni fıstık fidanı dikimleri ile her yıl artarak devam etmektedir. Marka değeri taşıyan bu ürünün bilinirliğinin sağlanması ve uluslararası rekabet düzeyinin artırılmasına yönelik proje geliştirilmesi için ilgili paydaşlarla işbirliği sağlanacaktır. Hazırlanacak URGE projesi kapsamında ortak öğrenme (eğitim ve danışmanlık) ve pazarlama (tanıtım, marka, ticaret heyeti, eşleştirme) gibi ihracata yönelik faaliyetlerin yürütülmesi sağlanacaktır.

5. **TRC3 Bölgesi Coğrafi İşaretler Projesi:** Coğrafi işaretler, özellikle yerel üreticilerin pazara yönelik üretim yapmaları konusunda cesaretlendirilmesi, daha kaliteli üretimde bulunmaları için teşvik aracı olarak kullanılması ve yerel dinamiklerin canlandırılması bakımından ayrı bir önem taşımaktadır. Mayıs 2016’da başlatılan TRC3 Bölgesi Coğrafi İşaretler Projesi, TRC3 Bölgesi illerinde üretimi yapılan ve coğrafi işaret adayı olabilecek özgün tarımsal ve gıda ürünlerinin belirlenmesi, bu ürünlere coğrafi işaret alınması için gerekli teknik ve idari çalışmaların ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde başlatılması ve yürütülmesini kapsamaktadır. Proje kapsamında ön plana çıkan ve coğrafi işaret alınması için seçilen ürünlerden Derik Halhalı zeytini, Sason çileği, Zivzik narı ve Faraşın balı için analiz ve raporlama çalışmaları 2017 yılında tamamlanarak coğrafi işaret başvuruları yapılmıştır. Proje kapsamında seçilen diğer dört ürün Kızıltepe Mercimeği, Gercüş-Mardin Mazruna üzümü, Şırnak Otlı Peyniri ve Siirt Bittimidir. Kızıltepe Mercimeğinin coğrafi işaret başvurusu 2019 yılı içerisinde tamamlanmış olup sonuçlanması beklenmektedir. Mazruna üzümü ile ilgili coğrafi alan tanımlanması hususunda Bölge illeri arasında ihtilaf oluşması nedeniyle başvuru süreci henüz tamamlanamamıştır. Siirt Bittimi ve Şırnak Otlı Peyniri ürünleri için, numune alma ve laboratuvar analiz çalışmaları devam etmekte olup, 2020 yılı içerisinde Türk Patent kurumuna başvuruların tamamlanması planlanmaktadır. Proje Kapsamında seçilmiş olan ürünlerin tamamının tescil başvurularının Başvuru Sahiplerince yapılması ile proje tamamlanmış olacaktır. Bundan sonraki süreçte Ajans Başvuru Sahiplerinin talepleri olması durumunda sürece teknik destek sağlayacaktır. Tarımsal örgütlenmeler noktasında iyi uygulama örneklerinin 2020 yılı içerisinde yerinde incelenmesi ve iş birlikleri geliştirilmesine yönelik faaliyetler sürdürülecektir.
6. **Proje Geliştirme Faaliyetleri:** Ajans, Bölgedeki potansiyeli açığa çıkaracak ve ekonomik kalkınmasına ivme kazandıracak projeler geliştirerek üretimi destekleyecek ve ön fizibilite çalışmaları hazır şekilde proje havuzu oluşturacaktır. Geliştirilecek projeler, yalnızca güdümlü proje olarak değil kamu yatırımı, devlet destekleri, kamu-özel iş birliği, dış kaynaklı krediler, uluslararası fonlar ya da bizzat özel sektörün öz kaynakları ile finanse edilecek nitelikte olacaktır. Söz konusu ön fizibilite çalışmaları “fizibilite desteği” kapsamında yaptırılabilir gibi Ajans tarafından bizzat uzman kurum/kuruluş/kişilere de hazırlatılabilecektir. Ajans, âtil durumdaki kamu tesisleri ile özel sektöre ait tesisleri tespit edecek bu kapsamda bir envanter çalışması hazırlayacaktır. Söz konusu tesislerin ekonomiye kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması ve proje havuzu çalışmalarında ya da farklı işlevlerin kazandırılması gereken konularda uygunluk durumuna göre bu tesislerin önceliklendirilmesi kaynakların verimli ve etkili kullanılmasına hizmet edecektir. Bu başlık altında geliştirilmesi planlanan bazı projeler şu şekildedir: İdil Taşlık Alanların Tarıma Kazandırılması Projesi, vb.

iii. Tanıtım ve Yatırım Destek

1. **Yöresel Ürünler Fuarı (YÖREX, Antalya):** Üretildiği veya yetiştirildiği yörenin adıyla anılan tarım ürünleri, gıda ürünleri, el sanatı ve sanayi ürünlerini ulusal ve küresel ölçekte tanıtmak amacıyla organize edilen YÖREX Yöresel Ürünler fuarı Ekim 2020’de on birinci kez düzenlenecektir. Fuarı 2016, 2017, 2018 ve 2019 yıllarında Ajansın mali desteği ve koordinasyonunda Bölgedeki ilgili tüm aktörlerin iş birlikleriyle katılım sağlanmış ve Bölgemizin yöresel ürünleri turizm ve kırsal kalkınma ekseninde tanıtılmıştır. Bölgenin coğrafi işaretli ürünleri başta olmak üzere turizm ve kırsal kalkınma açısından potansiyel barındıran yöresel ürünlerinin tanıtılması amacıyla ilgili oda

ve borsalar ile kamu kurum ve kuruluşlarının iş birliğiyle fuara katılım sağlanması Bölgenin yöresel ürünlerinin tanıtılması ve yeni pazarlara açılması açısından önemli görülmektedir. Bu sebeple 2020 yılında da Ajansın desteği ile Bölgedeki ilgili paydaşların katılımlarının sağlanması teşvik edilecektir.

2. **Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik:** Tarım SOP kapsamında, Ajansın Bölgedeki yatırımcıların ihtiyaç duyduğu desteği ve yönlendirmeyi yapabilmesi konusundaki kapasitesi güçlendirilecektir. Hâlihazırda Yatırım Destek Ofisleri tarafından yürütülen “yatırımcılara bilgi sağlama ve danışmanlık yapma” fonksiyonu hususunda proaktif bir yaklaşıma geçilecektir. SOP kapsamında yer alan tarımsal üreticiler ile işleme tesisleri haftalık program kapsamında ziyaret edilecektir.

iv. Ajans Destekleri

Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP) kapsamında ortaya konulan hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla Ajans desteklerinden faydalanılacaktır. Önceki yıllardan devam eden güdümlü projelerin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için proje yürütücüsü kurumlara destek vermeye devam edilecektir. Bununla birlikte yeni güdümlü projeler geliştirilecek ve uygulanması için çalışmalar yürütülecektir. Bölgede kırsal kalkınma alanında faaliyet gösteren kurumların kapasitelerinin artırılması amacıyla Ajans Teknik Destek Programı (TD) uygulanacaktır. Ayrıca SOP kapsamında belirlenen konulardaki projelerin fizibilite çalışmalarının hazırlanabilmesi amacıyla Fizibilite Desteği Programı (FD) uygulamaya konulacaktır. 2020 yılı sonrasında ise TD ve FD ile birlikte proje teklif çağrısı yöntemi işletilerek Kırsal Sanayi Değer Zincirine yönelik MDP uygulanması hedeflenmektedir.

1. **Mardin Gıda Analiz ve Ticaret Kapasitesinin Geliştirilmesi Güdümlü Projesi (2017):** Mardin’in Kızıltepe, Derik ve Nusaybin ilçelerinde yoğunlaşan hububat üretiminin doğru analizi, şeffaf ticareti ve sektörel yönelimini desteklemek açısından geliştirilen proje ile tarımsal üretimin geniş toplumsal tabanını oluşturan çiftçilerin daha fazla gelir elde edebilmeleri, yerel piyasanın standardizasyonu ve üretimden ihracata süreçlerin hızlanması amaçlanmıştır. Mardin ilindeki tarımsal ürünlerin doğru analiz ve şeffaf ticareti ile üretim ve ihracatını geliştirerek sektörde katma değer sağlayan bütün kesimlere fayda sağlayacak bir altyapı oluşturmak ve bu sayede bilgiye sayılı tarımsal ekonomiyi geliştirmek projenin genel hedefini oluşturmaktadır. Proje kapsamında yeni hizmet binasının bünyesinde teknik kapasite bileşeni kapsamında modern gıda laboratuvarı, müzayede salonu ve elektronik satış sisteminin kurulması, eğitim ve konferans salonları ile dış ticaret destek merkezinin kurulması, kurumsal kapasite bileşeni kapsamında eğitim ve akreditasyon çalışmaları gerçekleştirilecektir. Proje yürütücüsü Kızıltepe Ticaret Borsası’dır ve proje ortağı bulunmamaktadır. Projenin tahmini toplam maliyeti 10.000.000 TL olup Ajans katkısının ~4 milyon TL olacağı öngörülmektedir. Sözleşmesi imzalanan proje uygulama aşamasına geçecektir.
2. **Şırnak Bal Kütmesi Geliştirme Merkezi Güdümlü Projesi (2018):** Şırnak ilinde uzun yıllardan beri devam eden arıcılık sektörünün gelişmesi ve kırsal kalkınmada öncü rol alması için ilgili paydaşların işleteceği bir Bal Kütmesi Geliştirme Merkezinin kurulması hedeflenmektedir. Projenin gerçekleştirilmesi ile birlikte üreticilerin üretim sürecinde ihtiyaç duyduğu malzemelerin daha uygun maliyetle üretilerek çiftçilerin üretime teşvik edilmesi, üretim süreçlerinin standartlaştırılarak katma değeri yüksek ürünlerin çıktı olarak elde edilmesi amaçlanmaktadır. Proje yürütücüsü Şırnak Arı Yetiştiricileri Birliği ve proje ortağı Şırnak Üniversitesi’dir. Projenin tahmini toplam maliyeti 5.000.000 TL olup %75 Ajans katkısı (~ 3,8 milyon TL) öngörülmektedir. Ajans 2018 yılı Fizibilite Desteği Programı kapsamında yapılan başvuru ile yürütücü kurum tarafından Projenin fizibilite çalışması hazırlanmıştır. Tamamlanan fizibilite raporu ile birlikte 2020 yılı içerisinde Projenin Bakanlığa sunulması ve onay sürecinin ardından uygulamaya geçilmesi planlanmaktadır.

3. Teknik Destek Programı: 2020 yılında, üst ölçekli planlar ve TRC3 2014-2023 Bölge Planı dikkate alınarak, SOP'un amaçları doğrultusunda belirlenen konular çerçevesinde, SOP öncelikleri ile uyumlu faaliyet gösteren kurumlara teknik destek programı kapsamında kurumsal kapasitelerini geliştirmeye yönelik olarak destek verilecektir. TRC3 Bölgesinde gerek kamu kurum ve kuruluşları gerekse STK ve KOBİ'lerin proje hazırlama ve uygulama bakımından kurumsal kapasiteleri oldukça düşüktür. Bu sebeple söz konusu hedef gruplara, başta AB hibeleri ve diğer uluslararası fonlara yönelik olmak üzere proje hazırlama eğitimleri verilecek ve Bölgede kırsal kalkınma alanında faaliyet gösteren ilgili kurum/kuruluşların da ulusal ve dış fon finansman kaynaklarını Bölgeye çekebilmesi için projeler geliştirmeleri sağlanacaktır. Tarım SOP ile bağlantılı olarak başta işletmeler olmak üzere kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler gibi yerel aktörlerin yönetim ve işletme uygulamalarının iyileştirilmesine, pratik sorunlarının çözümü kavuşturulmasına, organizasyonların performansını artırmaya, diğer organizasyonların deneyimlerinden ders almalarına ve yeni iş fırsatları kollamalarına yardımcı olacak yönetim danışmanlığı alanlarında faaliyetler TD Programı kapsamında desteklenecektir. Bu doğrultuda, organik tarım, iyi tarım uygulamaları, akıllı tarım/Tarım 4.0 gibi konularda üreticilerin bilinçlendirilmesi ve söz konusu üretim yöntemlerinin nasıl yapılacağı ile ilgili bilgi edinmelerine olanak sağlayacak iyi uygulama örneklerini yerinde görmeleri desteklenecektir. Tarım SOP kapsamında bulunan ve her biri ayrı marka değeri taşıyan ürünlerin pazarlanma aşamasında daha geniş ağlara yayılabilmelerine olanak sağlayabilecek kanalları bulabilmelerine yönelik olarak e-ticaret/dijital pazarlama alt başlıklarında yönetim danışmanlığı da sağlanabilecektir.

4. Fizibilite Desteği Programı: Ajans, Bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına ve Bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik olarak, **Tarım SOP kapsamında belirlenen konulardaki projelerin fizibilite çalışmaları için bu SOP kapsamında faaliyet gösteren kurum/kuruluşlara** doğrudan mali destek kapsamında yer alan fizibilite desteği sağlayacaktır.

v. Önemli Kamu Yatırımları

TRC3 Bölgesinde "Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP)" ile ilişkilendirilen devam eden kamu yatırımları tablodaki gibidir:

Tablo 5. Tarım SOP ile İlgili Önemli Kamu Yatırımları

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (bin TL)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
Tarımsal Altyapının Geliştirilmesi	GAP İlleri	GAP BKİ	11.400	2020-2020	1, 2, 3, 4, 5, 6
Hassas Tarım ve Sürdürülebilir Uygulamaların Yaygınlaştırılması Projesi	GAP İlleri	GAP BKİ	18.373	2015-2022	1, 2, 3
Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayide Entegre Kaynak Verimliliği Projesi	GAP İlleri	GAP BKİ	14.102	2016-2022	1, 2, 3, 4, 5
GAP Organik Tarım Küme Projesi	GAP İlleri	GAP BKİ	19.878	2015-2022	3, 4, 5
GAP Tarımsal Eğitim ve Yayım Projesi	GAP İlleri	GAP BKİ	38.141	2015-2022	1, 2, 3, 4, 5, 6
Entegre Kırsal Kalkınma Projesi	GAP İlleri	GAP BKİ	196.509	2009-2022	1, 2, 3, 5
GAP İlleri Arazi Toplulaştırma ve Tarlaici Geliştirme Hizmetleri (TİGH)	10 il (TRC3 illeri dahil)	GAP BKİ	2.827.000	2009-2023	1, 2, 3, 4, 5, 6
Batman 2. Merhale Sulama Projesi	Batman	DSİ	2.684.096	1986-2023	2, 5
Su Şişirme Bentleri	Şırnak	DSİ	1.312.389	2008-2023	2, 5
Kadınların Kooperatifler Yoluyla Güçlendirilmesi	26 il (Mardin ili dahil)	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizm. Bakanlığı	20.167	2020-2023	6

İhtisaslaşma Projesi ¹	Siirt	Siirt Üniversitesi	15.000	2020-2024	1, 5, 6
Aşağı Fırat 2. Merhale Depolama ve Sulama Projesi	Mardin	DSİ	6.708.000	1997-2026	2, 3

e. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (Tarım SOP), orta vadeli bir program olup 3 yıl içerisinde faaliyetlerinin tamamlanması planlanmaktadır. İlk bir yıllık dönem içerisinde araştırma raporları, saha çalışmaları ve analiz çalışmalarına ağırlık verilerek mevcut durum ve potansiyel ortaya konacaktır. Ajans güdümlü proje destekleri yine ilk yılda faaliyetlerine başlayacaktır. İzleyen yılda ilgili kurum ve kuruluşlar ile birlikte işbirliği ve koordinasyon faaliyetleri üzerine yoğunlaşarak somut adımlar atılması öngörülmektedir. Programın son yılında ise Kırsal Sanayi Değer Zincirinin Güçlendirilmesi MDP'nin uygulanması planlanmaktadır. Programın 2020 yılı için zaman planlaması aşağıdaki tabloda detaylandırıldığı gibidir. 2020 yılı sonrasındaki faaliyetler için öngörüler de tabloya yansıtılmıştır. 5 yıl içinde tüm faaliyetlerin tamamlanması ve sonuçların ölçülmesi beklenmektedir.

Tablo 6. Tarım SOP Zaman Planlaması

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Adı	Bileşen Türü	Yöntem	Sorumlu Birim	İlgili Birim	2020		2021		2022	
						1	2	1	2	1	2
Araştırma, Analiz ve Programlama	Siirt Fıstığı Raporu	Faaliyet	Araştırma Raporu	SYDO	ASGPB	X	X				
	TRC3 Bölgesinde Bağcılığın Geliştirilmesi Raporu	Faaliyet	Araştırma Raporu	BYDO	ASGPB	X	X	X			
	Derik Zeytini Raporu	Faaliyet	Araştırma Raporu	MYDO	ASGPB	X	X				
	Mardin Bulgurunun Markalaştırılması Raporu	Faaliyet	Araştırma Raporu	MYDO	ASGPB	X	X				
	TRC3 Bölgesi Yöresel Bal Ürünleri Raporu	Faaliyet	Araştırma Raporu	ŞYDO	ASGPB	X	X	X			
İşbirliği ve Koordinasyon	Tarım SOP Çalışma Grubu Toplantıları	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	ASGPB	YDO, KKB	X	X	X	X	X	X
	Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü ile İşbirliği	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	YDO	ASGPB	X	X	X	X		
	Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayide Entegre Kaynak Verimliliği Projesi Kapsamında GAP BKİ ile İşbirliği	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	YDO	ASGPB	X	X				
	Tarımsal Örgütlenmeler ve Kooperatifçilik Çalıştayı	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	DİFB	YDO, KKB		X				
	Yöresel Bal Üretim Standartlaştırılması İçin Bölge Üniversiteleri ile İşbirliği	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	YDO	ASGPB			X	X	X	X
	UNDP Türkiye Ofisi ile İşbirliği	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	DİFB	YDO, ASGPB					X	X
	Dış Fonlar Kapsamında Proje Geliştirilmesi	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	DİFB	YDO, ASGPB	X	X	X	X	X	X
	"Mezopotamya Güneşi Mardin Bulguru Yeni	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	MYDO	ASGPB	X	X	X			

¹ Üniversitenin İhtisaslaşma Projesi "Tarımsal Ürün Çeşitliliğinin Artırılması ve Bitkisel Üretim Geliştirilmesi" ve "Hayvan Yetiştiriciliği" olacak şekilde iki alt kategoride ele alınmıştır.

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Adı	Bileşen Türü	Yöntem	Sorumlu Birim	İlgili Birim	2020		2021		2022	
						1	2	1	2	1	2
	Pazarlara Açılıyor" URGE Projesinin Uygulanması										
	Siirt Fıstığının Markalaştırılması İçin URGE Projesinin Geliştirilmesi	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	SYDO	ASGPB	X	X				
	TRC3 Bölgesi Bal Kümesi URGE Projesinin Geliştirilmesi	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	ŞYDO	SYDO, BYDO			X	X	X	X
	TRC3 Bölgesi Coğrafi İşaretler Projesi	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	DİFB	YDO, ASGPB	X	X				
	Proje Geliştirme Faaliyetleri	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	YDO	ASGPB	X	X	X	X	X	X
Tanıtım ve Yatırım Destek	YÖREX Yöresel Ürünler Fuarı	Faaliyet	Tanıtım	YDO	KKB		X		X		X
	Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik	Faaliyet	Yatırım Destek	YDO	ASGPB, DİFB	X	X	X	X	X	X
	Tarımsal Yerel Ürünlere Yönelik Tanıtım Broşürleri	Faaliyet	Tanıtım	YDO	ASGPB, KKB			X	X		
Ajans Destekleri	Mardin Gıda Analiz ve Ticaret Kapasitesinin Geliştirilmesi GP	Alt Program	Güdümlü Proje Desteği	MYDO	ASGPB PYB, İDB	X	X	X			
	Şırnak Bal Kümesi Geliştirme Merkezi GP	Alt Program	Güdümlü Proje Desteği	ŞYDO	ASGPB PYB, İDB	X	X	X	X	X	
	Teknik Destek Programı	Alt Program	Teknik Destek	PYB	ASGPB İDB, YDO	X	X	X	X	X	X
	Fizibilite Desteği Programı	Alt Program	Fizibilite Desteği	PYB	ASGPB İDB, YDO	X	X	X	X	X	X
	Kırsal Sanayi Değer Zincirinin Güçlendirilmesi MDP	Alt Program	MDP	PYB	ASGPB İDB, YDO					X	X

f. İzleme ve Değerlendirme

Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması Sonuç Odaklı Programının (Tarım SOP) izleme ve değerlendirmesinin yapılması amacıyla ASGPB ve İzleme ve Değerlendirme Birimi (İDB) koordinasyonunda Ajans içi ilgili tüm birimlerin katılımıyla altışar aylık dönemlerde izleme ve değerlendirme toplantıları gerçekleştirilecektir.

SOP kapsamında belirlenen faaliyetlerin izlemesi sorumlu birimler tarafından gerçekleştirilecek olup elde edilen veriler ve oluşturulan raporlar konsolide edilmek ve değerlendirilmek üzere İDB'ye iletilecektir. Ajans tarafından yürütülecek alt programların ve güdümlü projelerin uygulanmasından Program Yönetimi Birimi (PYB), izlenmesinden ve değerlendirilmesinden İDB, Avrupa Birliği ve benzeri dış kaynaklı fon bulma ve SOP kapsamında bu fonlara ait projelerin yazılmasından ve yürütülmesinden DİFB sorumludur. SOP kapsamında yapılacak araştırma ve analiz çalışmalarının yürütülmesinden ASGPB, tanıtım ve yatırım destek faaliyetlerinin uygulanmasından YDO'lar sorumludur. İşbirliği ve koordinasyon faaliyetleri ise ASGPB, DİFB ve YDO'lar tarafından gerçekleştirilecektir.

SOP İlerleme Raporlarının ve SOP Kapanış Raporunun hazırlanmasından İDB sorumludur. İzleme faaliyetleri, programda belirlenen performans göstergelerinin gerçekleşme oranlarının doğru veriler toplanarak analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve bunların raporlanmasını içermektedir. Toplanan veriler değerlendirmenin ana unsurları olan etkinliği, etkililiği, verimliliği, uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği çerçevesinde irdelenecek ve değerlendirme sonuçları Bakanlığa raporlanacaktır.

2.2. İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı (İstihdam SOP)

a. Amaç

Genel Amaç

Bölgede yatırım ortamının iyileştirilmesi ve istihdam olanaklarının artırılmasıyla işsizliğin azaltılması

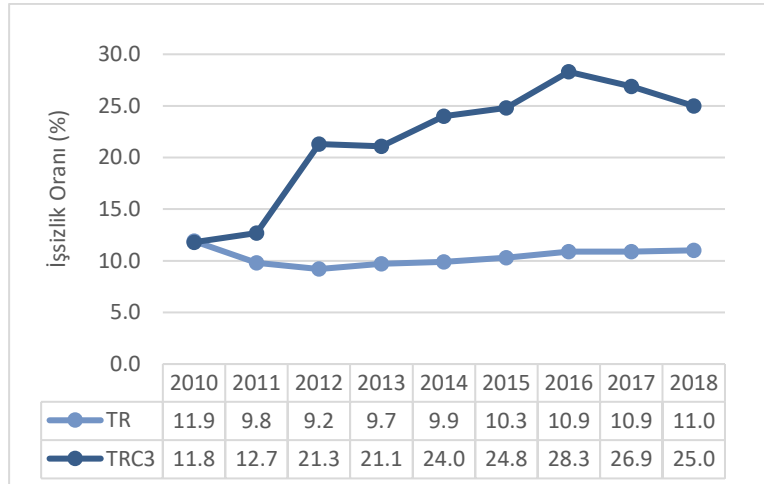
Özel Amaçlar

1. Bölgede hazır giyim yatırımlarının artırılması
2. Bölgede çağrı merkezi yatırımlarının artırılması
3. Büyük ölçekli istihdam yoğun yatırımların Bölgeye çekilmesi

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Sosyal ve ekonomik kalkınmanın önündeki en büyük engellerden biri olan işsizlik sorunu Bölgemizde giderek artan bir eğilim göstermektedir. Her zaman Ülke ortalamasının üzerinde olan Bölgedeki işsizlik oranı 2011 yılından itibaren ciddi bir artış göstererek aşağıdaki grafikten de görüleceği üzere 2018 yılında %25'e ulaşmıştır. Kritik boyutlara ulaşan bu sorunun çözümü için Bölgede istihdam yaratıcı tedbirlerin alınması gerekmektedir. Yatırım ortamının iyileştirilmesi, işgücü niteliğinin artırılması gibi etmenler orta ve uzun vadede istihdamın artırılmasına katkı sunarken istihdam yoğun yatırımların çekilmesi daha kısa vadede çözüm getirebilmektedir. Bu sebeple İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı (İstihdam SOP) kapsamında tekstil ve hazır giyim, çağrı merkezi ve büyük ölçekli istihdam yoğun yatırımların Bölgeye çekilmesine odaklanılmıştır. İstihdam SOP kapsamında bu yatırımların Bölgeye çekilmesi ve yaygınlaştırılmasına odaklanılacak ve buna yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Tablo 7. İşsizlik Oranlarının Yıllar İçindeki Değişimi

Kaynak: TÜİK.

Çağrı merkezlerinin kurulacağı yer seçilirken etkili olan faktörler yatırım yapılan bölgenin güçlü ve kesintisiz telekomünikasyon alt yapısına sahip olması, yatırım maliyetlerinin düşük ve genç iş gücü piyasasının büyük olmasıdır. Eleman ve servis kalitesinin sürekliliğinin sağlanması için bu işi kalıcı görebilecek insan kaynağına olan ihtiyaç, işletmelerin Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerini tercih etmelerine sebep olmaktadır². Bu durum Bölgemizdeki genç nüfusa istihdam yaratma noktasında bir fırsat yaratmaktadır. Bir çağrı masası için gerekli yatırım bedeli 10.000-15.000 TL arasında olup çağrı merkezi masa başına ortalama 1-1,5 kişiye istihdam sağlanmaktadır. Ayrıca diğer sanayilerde bir kişilik

² E.SEÇKİN, A.ÖKTEN, Az gelişmiş Bölgelerin Gelişmesinde Bir Fırsat Olarak Çağrı Merkezleri, Megaron Dergisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 2009.

İstihdam yaratma maliyeti çağrı merkezi sektöründeki kişi başı istihdam maliyetine göre yaklaşık 30 kat daha yüksektir³. Çağrı Merkezleri Derneği verilerine göre dünya genelinde çağrı merkezi sektörü pazar büyüklüğü yaklaşık 374 milyar \$'dır. Sektörün gelişmiş olduğu ülke sıralamasında ABD, İngiltere ve Hindistan ilk üçte yer alırken Türkiye 16'ncı sırada bulunmaktadır. Türkiye'deki sektörün pazar büyüklüğü 2017 yılında %13,3 büyüyerek 5,1 Milyar TL'ye ulaşmıştır⁴. Müşteri temsilcisi sayısı ise aynı yıl %7 artarak yaklaşık 91.000 kişiye ulaşmıştır. Takım lideri/ yönetici ve idari kadro ile birlikte bu sayı yaklaşık 105.000 kişidir. Müşteri temsilcilerinin %66'sı kadın olduğundan, çağrı merkezi sektörü kadın istihdamının artırılmasında da önemli bir rol oynamaktadır. Sektördeki istihdamın %39'u İstanbul'da, %12'si Ankara'da, %5'i İzmir'de gerçekleşirken kalan %44'ü diğer illere dağılmıştır. TRC3 Bölgesinde ise Siirt, Batman ve Mardin illerinde birer olmak üzere toplamda 3 adet çağrı merkezi bulunmaktadır. İstihdam kapasitesi toplamda 2300 kişi olan bu üç çağrı merkezinde mevcut durumda 926 kişi çalışmaktadır. Dünya genelinde her 100-500 kişiye, Türkiye'de ise 1850 kişiye bir müşteri temsilcisi düşmektedir. Bu veriler ışığında ve Türkiye'de çağrı merkezi sektörünün son yıllardaki eğilimi göz önüne alındığında, sektörün ülkemizde uzun yıllar daha istihdam yaratma potansiyelinin olduğu söylenebilir. Bu sebeple, bu yatırımların Bölgemize çekilmesi için çalışmalar yürütülmeye devam edilecektir.

Ülkemizde tekstil ve hazır giyim sektörü, imalat sanayi içinde üretim, ihracat ve istihdam açısından öncü sektör konumundadır. İstihdam yaratma konusunda emek yoğun sektörlerin başında gelen bir sektör olan hazır giyim sektörü, tekstil sektörünün giyecek ile ilgilenen ve buna yönelik ürünler üreten bölümüdür. Türkiye'de hazır giyim sektörünün toplam sanayi istihdamı içindeki payı ortalama %17'dir⁵. 2017 yılı hazır giyim sektörü (Nace Kodu-14: Giyim Eşyalarının İmalatı) istihdam verilerine göre Türkiye'deki toplam işyeri sayısı 33.071 adet, toplam çalışan sayısı ise 493.952 kişidir. TRC3 Bölgesinde ise hazır giyim sektöründe kayıtlı 217 adet iş yeri ve bu işyerlerinde çalışan 14.243 kişi bulunmaktadır⁶. Hazır giyim sektörünün sanayi alanında istihdam yaratma avantajı göz önüne alındığında, Ülke genelinde işsizlik oranı en yüksek olan Bölgemizde bu alana odaklanılması, bu sorunun çözümü için sonuç alınabilecek bir alan olarak görülmektedir.

Büyük ölçekli yatırımlar, 13/6/2006 tarih ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 32/A maddesi kapsamında belirlenen ve 15/6/2012 tarih ve 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımı Hakkında Karar'ın EK-3 kısmında gösterilen yatırımları ifade etmektedir⁷. İlgili ekte belirtilen alanlar dikkate alınarak 2018 yılı itibarıyla tamamlama vizesi gerçekleşen tüm teşvik yatırımları incelenmiş ve Bölgemize çekilebilecek büyük ölçekli yatırım alanları tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan hesaplamalar (istihdam birim maliyeti, bir işletmenin ortalama istihdam miktarı, vb.) ve incelemeler neticesinde Bölgemizde tarımda seracılık ve süt ürünleri imalatı, hizmet sektöründe sağlık işleri, sosyal hizmetler- hastane hizmetleri gibi yatırımların büyük ölçekli olması durumunda istihdam yaratma potansiyeli olduğu belirlenmiştir. Bölge ile ilgili olumsuz algnın düzeltilmesine yönelik çalışmaların yapılması, yatırım ortamının tanıtılması, Bölgedeki teşvik ve desteklerin potansiyel yatırımcılara aktarılması gibi faaliyetler yoluyla söz konusu büyük ölçekli istihdam yoğun yatırımların Bölgeye çekilmesi sağlanacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı (İstihdam SOP) kapsamında ulaşılması hedeflenen sonuçlar aşağıdaki gibidir. Bölgedeki teşvik uygulamaları kapsamında yapılan kayıtlarda hazır giyim sektöründeki bazı firmaların 14 nolu Nace kodu (Giyim Eşyaları İmalatı) yerine 13 nolu Nace kodu

³ https://www.tbmm.gov.tr/arastirma_komisyonlari/bilisim_internet/docs/sunumlar/06_06%20-%20Cagri%20Merkezleri%20Dernegi.pdf

⁴ <http://www.cagrimerkezleridernegi.org/Public/Upload/Catalog/UX87F28RGA1SJ7R.pdf>

⁵ Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı – Çalışma Genel Müdürlüğü, “Ulusal İstihdam Stratejisi 2014-2016 Eylem Planı Mevcut Durum Analizi”, Haziran 2016.

⁶ SGK, İşyeri ve sigortalılara ait istatistikler, 2017 verileri.

⁷ 15/6/2012 tarihli ve 2012/3305 Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımı Hakkında Karar, Madde 15.

(Tekstil Ürünlerinin İmalatı) ile kayıt yaptıkları belirlendiğinden mevcut durum verisi hesaplanırken her iki kod verisi baz alınmıştır.

Tablo 8. İstihdam SOP Sonuç Göstergeleri

Gösterge Adı	İlgili Özel Amaç(lar) #	SOP Hedefi (3 Yıllık)	2020 Yılı Hedefi	Birim	Mevcut Durum (Yıl)	Doğrulama kaynağı
Tekstil ve hazır giyim firma sayısı*	1	300	270	adet	264 (2017)	SGK İstatistikleri
Tekstil ve hazır giyim firmalarında çalışan sayısı*	1	20.000	16.500	kişi	16.147 (2017)	SGK İstatistikleri
Çağrı merkezi sayısı	2	6	4	adet	3 (2018)	Türkiye Ticaret Sicili (TTS) Gazetesi, Yatırım Teşvik Belgesi (YTB) İstatistikleri, Firma Beyanları
Çağrı merkezlerinde çalışan müşteri temsilcisi sayısı	2	3.000	1.000	kişi	840 (2018)	TTS Gazetesi, YTB İstatistikleri, Firma Beyanları
Çağrı merkezlerinde toplam çalışan sayısı	2	3.100	1.100	kişi	943 (2018)	TTS Gazetesi, YTB İstatistikleri, Firma Beyanları
Çağrı merkezleri toplam istihdam kapasitesi miktarı	2	3.500	-	kişi	2.300 (2018)	TTS Gazetesi, YTB İstatistikleri, Firma Beyanları
Çağrı merkezlerinde hizmet verilen yerli firma (müşteri) sayısı	2	10	5	adet	4 (2018)	TTS Gazetesi, YTB İstatistikleri, Firma Beyanları
Çağrı merkezlerinde hizmet verilen yabancı firma (müşteri) sayısı	2	4	1	adet	-	TTS Gazetesi, YTB İstatistikleri, Firma Beyanları
Yeni yapılan büyük ölçekli yatırım sayısı	3	3	1	adet	-	TTS Gazetesi, YTB İstatistikleri,
Yeni yapılan büyük ölçekli yatırımda çalışan sayısı	3	500	50	kişi	-	TTS Gazetesi, YTB İstatistikleri,

* Nace Rev. 13 ve 14 Kodları baz alınmıştır.

İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı (İstihdam SOP) kapsamında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktı göstergeleri aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir. Orta vadeli program çerçevesinde yürütülecek faaliyetler doğrultusunda 2020 yılı ve 3 yıllık SOP hedefleri tahmini olarak ayrı ayrı verilmiştir.

Tablo 9. İstihdam Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	SOP Hedefi (3 Yıllık)	2020 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan araştırma ve analiz raporu sayısı	4	1	adet	Ajans Faaliyet Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	İşbirliği geliştirilen ulusal kurum sayısı	3	1	adet	Toplantı Tutanakları
	Dış fonlar kapsamında yapılan proje başvurusu	6	2	adet	Proje Başvuru Formları
	Dış fonlar kapsamında uygulanan proje sayısı	3	-	adet	Proje Raporları
	URGE kapsamında geliştirilen proje sayısı	2	-	adet	Proje Başvuru Formları
	URGE kapsamında uygulanan proje sayısı	2	1	adet	Proje Raporları

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	SOP Hedefi (3 Yıllık)	2020 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama kaynağı
	Geliştirilen proje sayısı	8	2	adet	Proje Başvuru Formları
Tanıtım ve Yatırım Destek	Düzenlenen teşvik ve destek tanıtım toplantı sayısı	10	2	adet	Toplantı Tutanakları
	Teşvik ve destek tanıtım toplantısına katılım sağlayan kurum sayısı	80	30	adet	Toplantı İmza Föyleri
	Teşvik ve destek tanıtım toplantısına katılım sağlayan kişi sayısı	300	50	kişi	Toplantı İmza Föyleri
	Hazırlanan yatırım rehberi sayısı	2	1	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Yatırım danışmanlığı sağlanan kurum sayısı	40	12	adet	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Geliştirilen güdümlü proje sayısı	4	1	adet	Güdümlü Proje Bilgi Formları
	Uygulanan güdümlü proje sayısı	4	3	adet	Proje Nihai Raporları
	Teknik Destek Programından faydalanan kurum sayısı	10	3	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Teknik Destek Programı kapsamında eğitim alan kişi sayısı	200	60	kişi	Ajans Faaliyet Raporu
	Fizibilite Desteği Programı kapsamında hazırlanan fizibilite sayısı	10	3	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Bölgede kurulan iş geliştirme merkezi sayısı	1	-	adet	Proje Nihai Raporları
	Bölgede kurulan Tekstilkent sayısı	2	-	adet	Proje Nihai Raporları
Diğer Proje ve Faaliyetler	CMDP kapsamında geliştirilen proje sayısı	4	1	adet	Proje Nihai Raporları
	CMDP kapsamında uygulanan proje sayısı	2	1	adet	Proje Nihai Raporları

d. Proje ve Faaliyetler

i. Araştırma, Analiz ve Programlama

İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı (İstihdam SOP) kapsamında, belirlenen önceliklerin mevcut durum ve potansiyellerinin ortaya konularak geliştirilmelerine yönelik yol haritalarının oluşturulması ve müdahale alanların belirlenmesi için çeşitli araştırma ve analiz çalışmaları yürütülecektir. 3 yıllık bir dönemi kapsayan orta vadeli İstihdam SOP'u için 2020 yılı Çalışma Programı kapsamında bu doğrultuda gerçekleştirilecek çalışmalar aşağıdaki başlıklarda detaylandırılmıştır.

- TRC3 Bölgesi Tekstil ve Hazır Giyim Sektör Raporu:** Batman'da eski tekel binalarının yerini konfeksiyon firmalarının aldığı 2010 yılı itibarıyla, yıllardır petrol ile anılan il farklı bir sektör kazanmıştır. Şirket sahiplerinin çoğunluğunu, İstanbul'da faaliyette bulunan Batmanlı iş adamları oluşturmaktadır. Batman merkezde yer alan eski tekel binalarını ve havaalanı binasını içine alarak oluşan Tekstilkent bölgesinin kurulmasının ardından tekstil ve hazır giyim sektöründe yıllar içinde büyük gelişmeler yaşanmıştır. Bununla birlikte son yıllarda sektörün doğudan batıya kaydırılması için uygulanan teşvikler, TRC3 Bölgesinin diğer illerinde de hazır giyim yatırımlarının artmasını

sağlamıştır. TRC3 Bölgesi için önem arz eden bu sektörün mevcut durumunun araştırılması ve ihtiyaçların ortaya konarak bir yol haritasının belirlenmesi, sektörün Bölgede doğru ve katma değerli bir gelişme göstermesi açısından önem arz etmektedir.

2. **OSB Sektörel Öneri Analiz Raporu (Mardin, Siirt, Cizre):** Mardin Organize Sanayi Bölgesi 1976 yılında Güneydoğu Anadolu Bölgesinin (Gaziantep'ten sonra) ikinci organize sanayi bölgesi olarak kurulmuş, bölgenin aktif bir üretim sahası olarak faaliyete geçmesi 1990'lı yılları bulmuş ve ancak 2010 yılı itibarıyla bütün parseller tahsis edilebilmiştir. Tahsis edilen parsellerin dörtte üçü bugün üretimde iken 12 parsel kapalı, yatırım süreci geçmiş olmasına rağmen 16 parsel hala inşaat aşamasında ve 14 parsel de proje aşamasındadır. Siirt OSB de 2004 yılında kurulmuş olmakla birlikte yerelde yürütülen bütün çabalara rağmen henüz aktifleşmemiştir. Cizre OSB 2015 yılında yatırıma hazır hale gelmiş ancak henüz istenilen yatırım dolgunluğuna ulaşmamıştır. Bölgenin 40 yıllık deneyimi ve Mardin'e yatırım yapmak isteyen yatırımcıların arazi bulamama sorunu ile Siirt ve Cizre'ye nitelikli yatırım çekme gerekliliği göz önüne alındığında değerlendirilemeyen parsellerin ne kadar büyük bir verimsizlik yarattığı görülmektedir. Değerlendirilen parsellere bakıldığında katma değeri görece düşük gıda imalatına yönelik tesislerin çoğunlukta olduğu, bu alanda özellikle Irak piyasasını elinde bulundurmakla birlikte kendi içinde aynı pazara yönelik rekabetin firmaları zayıflattığı bir tablo karşımıza çıkmaktadır. Bu durum Mardin'in 2. OSB deneyimini ve Siirt ile Cizre OSB'lerini son derece önemli hale getirmektedir. Hükümetin doğu ve güneydoğu illerinin kalkınmasına zemin hazırlayacak en cazip teşvik paketlerini uygulamaya koyduğu bir dönemde yatırıma hazır bu OSB'lerin en etkin şekilde değerlendirilmesi son derece önem arz etmektedir. Bu amaçla Mardin'in Artuklu ilçesine yapılan 2. OSB ile Siirt ve Cizre OSB'leri için sektörel odaklanma ile birlikte çok sektörlü paylaşım durumunda yatırım alanı için kriterler belirlenmesini içeren bir öneri çalışması hazırlanacaktır. Söz konusu öneri çalışmasında sektörel kümelenme, ham madde ve pazar açısından avantajlı alanlar ile bölgesel ve ulusal arz-talep durumu, ithal edilen ve ihracata yönelik ürünler ve kritik-stratejik öneme sahip ürünlere ilişkin sektörel veriler karar almayı kolaylaştıracak şekilde analiz edilecektir.

ii. İşbirliği ve Koordinasyon

TRC3 Bölgesi'ndeki kamu kurum ve kuruluşları, birlikler, odalar ve diğer kamu hizmeti sağlayan özerk teşekküller, sivil toplum kuruluşları, özel kesim, üniversiteler ve diğer yerel aktörlerle işbirliğinin tesisi Ajans'ın işbirliği stratejisinin önemli bir önceliğini teşkil etmektedir. Bölge'de işbirliği kültürünün yetersiz olması dolayısıyla ortaklıklar yoluyla projeler üreterek hayata geçirme ve ortak faaliyetler gerçekleştirme noktasında Ajans önemli bir rol üstlenerek paydaşlar arasında işbirliğinin oluşturulması için çalışmalar yürütecektir.

1. **Ulusal Kurum/Kuruluşlar ile İşbirliği ve Koordinasyon:** İstihdam SOP kapsamında belirlenen yatırımların Bölgeye çekilmesi ve artırılması amacıyla bölgesel ve ulusal düzeydeki paydaşlarla işbirlikleri geliştirilecektir. 2020 yılında bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıda detaylandırılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ile İşbirliği: Büyük ölçekli istihdam yoğun yatırımların Bölgeye çekilmesi için Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ile işbirliği geliştirilecektir. Türkiye'nin sunduğu yatırım fırsatlarını küresel iş dünyasına tanıtmak ve yatırımcılara Türkiye'ye yapacakları yatırımın her aşamasında destek verme görevini üstlenmiş resmi bir kuruluş olan Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi; teknoloji yoğun, katma değeri yüksek ve istihdam yaratan yatırımları destekleyerek bu yatırımlara ilişkin tüm süreçleri yatırımcı adına takip ederek hızlandırmaktadır.

2. **Dış Fonlar Kapsamında Proje Geliştirilmesi:** İstihdam alanında, AB programları ve diğer dış fonlardan Bölgeye kaynak aktarılabilmesi amacıyla Bölgedeki paydaşlarla iş birliği içerisinde proje geliştirme faaliyetleri yürütülecektir. Paydaşların teknik kapasiteleri göz önüne alınarak proje konsepti oluşturma sürecinden uygulama sürecine kadar katkı sağlayıcı bir rol üstlenilecektir. Ajans bu rolü üstlenirken olabildiğince yararlanıcının projelerini kendi başlarına

sürdürebilecekleri bir seviyeye gelmelerini hedefleyecektir. Yerel öncelikler ve kamu yararı doğrultusunda faaliyet gösteren STK'lar ile kamu kurumları arasında ortak projeler geliştirilmesine yönelik faaliyetler etkinleştirilecektir.

Eğitim, İstihdam ve Sosyal Politika Sektörel Operasyonel Programı (IPA/EİSPSOP) Kapsamında

Proje Geliştirilmesi: IPA II dönemi EİSPSOP kapsamında 2019 yılında çağrısı yayınlanan İşyeri Sağlığı ve Güvenliği Hibe Programı çerçevesinde Ajansımızın iştirakçi kurum olarak yer aldığı ve Şırnak Üniversitesinin başvuru sahibi olduğu bir proje için (Şırnak Asfaltit Madenlerinde İş Yeri Sağlığı ve Güvenliği İyileştirme Projesi) konsept not hazırlanmış ve program otoritesi olan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına sunulmuştur. Konsept notun kabul edildiği proje için tam başvurunun hazırlanma süreci devam etmektedir. Proje tam kabul alması halinde 2020 yılında uygulamaya konulacaktır. Eğitim, İstihdam ve Sosyal Politika Sektörel Operasyonel Programına (EİSPSOP) 2020 yılı içerisinde çağrıya çıkılması durumunda, Bölgede istihdamı artırmaya yönelik projelerin geliştirilmesi için gerekli çalışmalar yürütülmeye devam edilecektir.

Rekabetçilik ve Yenilik Sektörel Operasyonel Programı (IPA/RYSOP) Kapsamında Proje

Geliştirilmesi: IPA/RYSOP kapsamında Ajans tarafından "TRC3 Bölgesinde KOBİ'lerin Desteklenmesi ve Danışma Merkezi (TRC3 Region Manufacture Sector Support and Counselling Centre)" konulu bir proje geliştirilmiş olup projenin konsept notu hazırlanarak taslak ortaklık yapısı oluşturulmuştur. Projenin bir sonraki çağrı döneminde başvurusunun yapılması planlanmaktadır. Ayrıca Programın yeniden çağrıya çıkması durumunda yeni başvuruların geliştirilmesi için Bölgedeki paydaşlar ile çalışılacak ve proje yazımı noktasında teknik destek sağlanacaktır.

Diğer Dış Fonlar Kapsamında Proje Geliştirilmesi: AB Fonları dışında 2020 yılında istihdam alanında çağrısına çıkılan hibe programları da başvuru hazırlanması açısından değerlendirilecektir. İlan edilen programlar kapsamında proje geliştirilmesi ve başvuruların gerçekleştirilmesi için Bölgedeki paydaşlar teşvik edilecek ve sonuç alınması için gerekli çalışmalar yürütülecektir.

3. Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi (URGE) Programı Kapsamında Proje Geliştirilmesi:

Ülkemizde sınıai ve/veya ticari faaliyette bulunan veya yazılım sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin uluslararası pazarlarda rekabet gücünü artırmaya yönelik eğitim ve danışmanlık giderleri ile yurt dışına açılmalarına yönelik faaliyetlerinin desteklediği URGE programı kapsamında, Bölge'de potansiyeli olduğu belirlenen sektörlerin geliştirilmesine katkı sağlayacak projeler hazırlanacaktır. Geliştirilen projeler kapsamında gerçekleştirilecek yurt dışı pazarlama ve alım heyetlerine ilişkin faaliyetlere doğrudan katılım sağlanacaktır. Bölgenin ihracat yelpazesinin genişletilmesi ve çeşitlendirilmesi için yerel üretimde uluslararası rekabetin artırılmasına yönelik proje geliştirme faaliyetleri YDO'lar tarafından yürütülecektir.

"Batman'da Faaliyet Gösteren Büyük ve Orta Ölçekli Hazır Giyim Firmalarının Uluslararası

Rekabetçiliğinin Geliştirilmesi" URGE Projesinin Uygulanması: Tekel'in Batman'da atıl durumda bulunan Yaprak Tütün İşleme Fabrikası ve lojmanlarının olduğu 60 dönümlük (30 dönümü kapalı) arazisinin 2010 yılında yatırımcılara tahsis edilmesiyle birlikte Batman'da hazır giyim ve konfeksiyon üretimi konusunda bir yığılma ve yatırım talebi oluşmuştur. Yatırımcılara tahsis edilen eski tekellerinde 2018 yılı itibarıyla 15 firma üretim yapmakta ve bu atölyelerde 1.413 kişi istihdam edilmektedir. İl genelinde sektörde 163 firma yatırım yapmış olup firmalarda yaklaşık 12.026 kişi istihdam edilmektedir.⁸ Batman'da 2018 Ocak-Kasım döneminde 114 yatırım için teşvik belgesi alınmış ve bu yatırımlar için toplamda 11.410 kişi istihdam edileceği taahhüt edilmiştir⁹. Söz konusu yeni teşvik belgeli yatırımların yaklaşık %57'si (65 firma) tekstil ve hazır giyim sektörü olup toplam istihdam taahhüdünün yaklaşık %85'i (9.711 kişi) bu sektör için

⁸ İŞKUR Verileri, 2018.

⁹ Ocak-Ekim 2018 YTB Verileri.

yapılmıştır. Bu verilerden de tekstil ve hazır giyim sektöründe yatırım başına istihdam sayısının diğer sektörlerle kıyasla çok daha fazla olduğu görülebilmektedir. Batman ili ayrıca, GAP Bölgesinde Şanlıurfa ve Gaziantep'ten sonra en fazla teşvik belgeli istihdam oluşturabilecek üçüncü il konumundadır. Batman'ın bu potansiyelinin değerlendirilmesi amacıyla Batman Üniversitesi ve Batman Ticaret ve Sanayi Odası iş birliği ile URGE projesi geliştirilmiş ve Ticaret Bakanlığı tarafından desteklenmeye hak kazanmıştır. Projede ilk aşama olan ihtiyaç analizi kısmı tamamlanmış durumdadır. Proje kapsamında Batman ilinde faaliyet gösteren 24 hazır giyim firması dâhil edilerek firma bazında ve küme bazında analizleri yapılmıştır. Söz konusu firmalar için yol haritası ve bu yol haritasından hareketle firmaların uluslararası rekabetçiliğin geliştirmesi için gerekli eğitim ve danışmanlık hizmetleri belirlenmiştir. Odak Grup Toplantıları ve alım heyetleri organizasyonları düzenlenmiştir. Hazırlanan URGE faaliyet planına göre devam edecek çalışmalara Ajansımız da destek sağlayacaktır.

4. **Proje Geliştirme Faaliyetleri:** Ajans, Bölgedeki potansiyeli açığa çıkaracak ve ekonomik kalkınmasına ivme kazandıracak projeler geliştirerek üretimi destekleyecek ve ön fizibilite çalışmaları hazır şekilde proje havuzu oluşturacaktır. Geliştirilecek projeler, yalnızca güdümlü proje olarak değil kamu yatırımı, devlet destekleri, kamu-özel iş birliği, dış kaynaklı krediler, uluslararası fonlar ya da bizzat özel sektörün öz kaynakları ile finanse edilecek nitelikte olacaktır. Söz konusu ön fizibilite çalışmaları "fizibilite desteği" kapsamında yaptırılabilir gibi Ajans tarafından bizzat uzman kurum/kuruluş/kişilere de hazırlatılabilecektir. Ajans, âtil durumdaki kamu tesisleri ile özel sektöre ait tesisleri tespit edecek bu kapsamda bir envanter çalışması hazırlayacaktır. Söz konusu tesislerin ekonomiye kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması ve proje havuzu çalışmalarında ya da farklı işlevlerin kazandırılması gereken konularda uygunluk durumuna göre bu tesislerin önceliklendirilmesi kaynakların verimli ve etkili kullanılmasına hizmet edecektir. Bu başlık altında geliştirilmesi planlanan bazı projeler şu şekildedir: Şırnak Serbest Bölgesi Fizibilite Raporu, Nusaybin Tekstilkent Projesi, Şırnak Üniversitesi Çağrı Merkezi Projesi, vb.

iii. Tanıtım ve Yatırım Destek

Ajansın orta vadeli olarak hazırlamış olduğu İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı kapsamında tanıtım ve yatırım destek faaliyetleri yürütülecektir. Bu çerçevede Bölgenin yatırım ortamının anlatıldığı bilgilendirici dokümanların hazırlanması ve yatırımcılara teşvik ve devlet desteklerinin aktarılacağı geniş katılımlı bilgilendirme toplantılarının düzenlenmesi planlanmaktadır.

1. **Teşvik ve Destek Tanıtım Toplantıları:** Ajans, Bölge illerinde devlet yardımlarına ilişkin uygulamaları tanıtmak ve bu uygulamalara başvuru yapan yatırımcılara bilgi vermek ve yatırımcıyı yönlendirmek üzere özellikle de hükümetin yerelde yatırımları geliştirmek ve artırmak amacıyla özel sektöre yönelik olarak geliştirdiği ve uyguladığı destek ve teşviklere ilişkin olarak, bilgilendirme faaliyetlerini dört ilde aktif bir şekilde gerçekleştirecektir. Destek ve teşvik uygulaması özelinde bilgilendirme ve tanıtım programları yapılabileceği gibi tek bir sektör ya da yatırım konusunu ihtiva eden odak toplantılar da organize edilecektir. Bu kapsamda, tekstil ve hazır giyim sektörünün Bölgede canlandırılmasına yönelik yatırımcı çekilmesi amacıyla bu sektöre öncülük eden bölgelerdeki yatırımcılara ziyaretler de gerçekleştirilecektir.

Hazır Giyim Sektörü Çatı Örgütleri ve Temsilcilerine Yönelik Toplantılar: İstihdam SOP'un birinci önceliği olan hazır giyim yatırımlarının Bölgede artırılması için, hazır giyim sektörü çatı örgütleri ve temsilcilerinden olan Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği (TGSD), Moda ve Hazır Giyim Federasyonu ve Türkiye Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birliklerine ziyaretler gerçekleştirilecektir. Yapılması planlanan toplantılarda Bölgenin yatırım ortamı ve avantajları anlatılarak hazır giyim yatırımlarının Bölgeye çekilmesi sağlanacaktır. Ayrıca sektörün daha iyi anlaşılması ve ilgililerin bir araya gelmesini sağlamak amacıyla iyi uygulama örneklerinin yerinde ziyaret edilmesi sağlanacaktır.

Çağrı Merkezi Firmalarına Yönelik Toplantılar: Bölgedeki çağrı merkezi yatırımlarını artırmaya yönelik olarak, destek ve teşvik uygulamalarının bölgesel avantajlarının aktarılacağı toplantılar düzenlenecektir. Bire bir çağrı merkezi firmaları ziyaret edilerek detayların aktarılacağı bu görüşmelerde yatırımcıların Bölgeyi ziyaret ederek yatırım ortamını yerinde görmeleri sağlanacaktır.

2. **Çağrı Merkezi Yatırım Rehberi:** TRC3 Bölgesinde çağrı merkezi yatırımlarının avantajlarının anlatılacağı bir çağrı merkezi yatırım rehberi hazırlanacaktır. Çağrı merkezi sektörünün mevcut durumu, sektör büyüklüğü, yatırım tutarları, çağrı merkezi yatırımları için Bölgenin destek ve teşvik avantajları gibi bilgilerin yer alacağı rehber, ilgili paydaşlara ulaştırılacak ve yapılan firma görüşmelerinde yetkililer ile paylaşılacaktır. 2019 yılında çalışmalarına başlanarak oluşturulan taslak rehber tamamlanarak 2020 yılında basılacaktır.
3. **Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik:** İstihdam SOP kapsamında, Ajansın Bölgedeki yatırımcıların ihtiyaç duyduğu desteği ve yönlendirmeyi yapabilmesi konusundaki kapasitesi güçlendirilecektir. Hâlihazırda Yatırım Destek Ofisleri tarafından yürütülen “yatırımcılara bilgi sağlama ve danışmanlık yapma” fonksiyonu hususunda proaktif bir yaklaşıma geçilecektir. SOP kapsamında yer alan hazır giyim firmaları ile çağrı merkezleri haftalık program kapsamında ziyaret edilecektir.

iv. Ajans Destekleri

İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı (İstihdam SOP) kapsamında ortaya konulan hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla Ajans desteklerinden faydalanılacaktır. Önceki yıllardan devam eden güdümlü projelerin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için proje yürütücüsü kurumlara destek verilmeye devam edilecektir. Bununla birlikte yeni güdümlü projeler geliştirilecek ve uygulanması için çalışmalar yürütülecektir. İstihdam SOP özel amaçlarına hizmet eden kurumların kapasitelerinin artırılması amacıyla Ajans Teknik Destek Programı (TD) uygulanacaktır. Ayrıca SOP kapsamında belirlenen konulardaki projelerin fizibilite çalışmalarının hazırlanabilmesi amacıyla Fizibilite Desteği Programı (FD) uygulamaya konulacaktır.

1. **Cizre İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Güdümlü Projesi (2017):** Cizre’de geniş kapsamlı yatırım olanakları bulunmasına rağmen birçok girişimci imalat için uygun yer bulunamaması, yeterli bilgi birikimine sahip olunmaması ve yeteri kadar kalifiye elemanın bulunmaması gibi nedenler ile üretime yönelik adım atamamaktadır. Cizre’de İŞGEM’in kurulması vasıtasıyla bu sorunların birçok girişimci için ortadan kaldırılacağı ve başarılı bir şekilde yürütülmesi halinde de daha geniş kapsamda bir tesisinin kurulmasının önünü açacağı ve diğer TRC3 illerine de yayılacağı düşünülmektedir. Bu proje ile yeni kurulan küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) teşvik edilmesi, güçlendirilmesi, KOBİ’lerin ve girişimcilerin rekabet gücünün artırılması yoluyla TRC3 Bölgesinin kalkınmasına katkıda bulunmak genel hedefiyle toplam 5.000 m² kapalı alana sahip İş Geliştirme Merkezinin kurulması planlanmaktadır. Şırnak İl Özel İdaresi’nin yürütücü kuruluş olacağı projenin ortağı Cizre Ticaret ve Sanayi Odası’dır. Projenin tahmini maliyeti 8 milyon TL olup %90 (7.200.000 TL) Ajans katkısı öngörülmüştür. Ajans 2018 yılı Fizibilite Desteği Programı kapsamında yapılan başvuru ile yürütücü kurum tarafından Projenin fizibilite çalışması hazırlanmıştır. Tamamlanan fizibilite raporu ile birlikte 2020 yılı içerisinde Projenin Bakanlığa sunulması ve onay sürecinin ardından uygulamaya geçilmesi planlanmaktadır.
2. **Mardin OSB Enerji Verimliliği Güdümlü Projesi (GAP Ortak İşbirliği) (2017):** Mardin Organize Sanayi Bölgesi istihdam ve ihracat açısından TRC3 bölgesinin en önemli üretim merkezi konumundadır. Bölgenin üretim çeşitliliği sınırlı olup genel olarak gıda (un, bulgur), hazır giyim (fason) ve yerel piyasaya yönelik mobilya sektörlerine dayanmaktadır. Gıda sektöründe faaliyet gösteren firmalar OSB’nin ana omurgasını oluşturmaktadır. OSB’nin Irak piyasasına hâkim ve aynı zamanda bağlı durumda olduğunu söylemek mümkündür. Mardin’de düzenli ve ucuz elektrik temini, normal üretim düzeninin sürdürülmesi için de bir gerekliliktir. Özellikle enerji istikrarı sorunu üretici ve ihracatçıyı ciddi şekilde olumsuz etkilemektedir. Bu sorun, üretim ve verimlilik kayıplarının yanı sıra firmaların terminleri yerine getirememesi ve sevkiyat gecikmeleri gelir ve

pazar kayıplarını beraberinde getirmektedir. Ajans ile GAP BKİ arasından geliştirilen Sanayide Enerji Verimliliği Pilot Uygulamaları Mali Destek programı yararlanıcı düzeyinde etkin bir karşılık bulamamıştır. Firmaların bu konudaki bilgi düzeyi ve isteksizliği enerji verimliliği-kalite ve yönetim sistemlerinin geliştirilmesi gibi konularda tüzel kurumsal yapılar üzerinden teknik kapasite geliştirmek suretiyle mesafe alınabileceğini göstermiştir. Bu açıdan enerji verimliliği ve etkinliği ile kurumsal sürdürülmesine ilişkin altyapının kurulmasını içeren projenin Mardin OSB’de bulunan firmaların tamamına hitap edecek olması ve kurulacak kapasitenin sürdürülebilir bir temele oturtulması ve bu arada OSB’deki firmaların düzenli ve daha ucuz elektrik talebinin karşılanması bu projenin temel gerekçelerini oluşturmaktadır. Gıda ürünleri üretim ve ticaret süreçlerinde değer zinciri üzerindeki verimsizliklerin giderilerek ilin tarıma dayalı gıda sanayi potansiyelinden daha etkin yararlanması, projenin genel hedefidir. Proje ile Mardin OSB’de bulunan daha az maliyetli sürekli enerji arzının sağlanması ve sanayi bölgesinde sürdürülebilir enerji yönetim sistemi altyapısının kurulması amaçlanmaktadır. Projenin iki temel faaliyeti bulunmaktadır; birincisi, Mardin Organize Sanayi Bölgesinde elektrik altyapısının güçlendirilmesi (indirici trafo merkezi kurulumu), ikincisi, Mardin Organize Sanayi Bölgesinde enerji yönetim sistemi kurumsal altyapısının kurulmasıdır. Projenin yürütücüsü Mardin OSB olup, ortağı bulunmamaktadır. Projenin öngörülen toplam bütçesi yaklaşık 11,5 milyon TL olup, bunun 2.273.625,5 TL’si GAP BKİ-DİKA işbirliğiyle yürütülen Sanayide Enerji Verimliliğinin İyileştirilmesi Pilot Uygulamaları Mali Destek Programı kapsamında kullanılamayan kaynak ile desteklenecektir. KAYS üzerinden başvurusu tamamlanan projenin içeriğinin geliştirilmesi ve nihai hale getirilmesi için Mardin OSB ile yapılan çalışmalar devam etmektedir.

3. **Silopi Tekstil Kent Gündümlü Projesi (2020):** Bölgenin öncelikleri ve Ajansın İstihdam SOP özel amaçları arasında yer alan istihdam yoğun yatırımların Bölgeye çekilmesine ve Bölgede görülen yüksek işsizlik oranının düşürülmesine katkı sağlamak üzere, Proje kapsamında Silopi’de oluşturulacak toplam 9.000 m² kapalı alanın girişimci ve yatırımcılara tahsis edilmesi sağlanacaktır. Yönetim ve altyapısı hazır olan projenin ilk işletme yılında 600 sonrasında ise 1.000 kişilik istihdam alanı oluşturulması hedeflenmektedir. Proje yeri Silopi’de Şırnak İl Özel İdaresine tahsisli Tır Parkı olarak kullanılan arazi içerisinde yer almaktadır. İstihdam yoğun sektörler arasında yer alan tekstil sektörü yatırımlarının Bölgeye çekilmesinde karşılaşılan en büyük engeller; uygun yatırım yeri temini ve kapalı alan sorunudur. Bu sorunlara çözüm getireceği düşünülen söz konusu proje ile İstanbul’da bulunan kurumsal tekstil şirketlerinin Bölgemizde yatırım yapmalarının önünün açılması sağlanacaktır. Projenin yürütücüsü Şırnak İl Özel İdaresi olup, ortağı ve iştirakçisi bulunmamaktadır. Tahmini maliyeti 10 milyon TL olan projeye %75 Ajans katkısı (7,5 milyon TL) öngörülmektedir. Ajans 2018 yılı Fizibilite Desteği Programı kapsamında yapılan başvuru ile yürütücü kurum tarafından Projenin fizibilite çalışması Şırnak Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisine hazırlanmıştır. Proje Bilgi Formu Bakanlık onayına sunulacak olup uygun görülmesi halinde, hazırlanan fizibilite raporu da değerlendirilmek üzere Bakanlık onayına sunulacaktır.
4. **Teknik Destek Programı:** Ajans, İstihdam SOP ile bağlantılı olarak başta işletmeler olmak üzere kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler gibi yerel aktörlerin yönetim ve işletme uygulamalarının iyileştirilmesine, pratik sorunlarının çözüme kavuşturulmasına, organizasyonların performansını artırmaya, diğer organizasyonların deneyimlerinden ders almalarına ve yeni iş fırsatları kollamalarına yardımcı olacak yönetim danışmanlığı alanlarındaki faaliyetleri Teknik Destek Programı altında destekleyecektir. Bölgede tekstil ve hazır giyim sektörü, imalat sanayi içinde (üretim, ihracat ve istihdam açısından) öncü sektör konumundadır. Söz konusu sektöre verimliliğinin artırılması, iş süreçlerinin iyileştirilmesi, yenilikçi tasarım teknikleri, pazarlama, dış ticaret ve yönetim danışmanlığı gibi alanlarda destek sağlanacaktır. Firmaların İK yönetimi/personel ilişkileri konusunda yönetim danışmanlığından faydalanmaları, tekstil gibi emek yoğun olan sektör çalışanları açısından olumlu ve motive edici sonuçlar ortaya çıkaracaktır.

5. Fizibilite Desteği Programı: Ajans, bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına ve bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik olarak, **İstihdam SOP kapsamında belirlenen konulardaki projelerin fizibilite çalışmaları için bu SOP kapsamında faaliyet gösteren kurum/kuruluşlara** doğrudan mali destek kapsamında yer alan fizibilite desteği sağlayacaktır.

v. Önemli Kamu Yatırımları

TRC3 Bölgesinde “İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı (İstihdam SOP)” ile ilişkilendirilen devam eden kamu yatırımları tablodaki gibidir:

Tablo 10. İstihdam SOP ile İlgili Önemli Kamu Yatırımları

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (bin TL)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi Programı	33 İl (Mardin dahil)	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizm. Bakanlığı	2.477	2018-2021	1,2,3
Halk Eğitim Merkezi ve Mesleki Eğitim Merkezi İnşaatları	28 İl (Mardin, Siirt dahil)	Milli Eğitim Bakanlığı	396.447	1990-2022	1,2,3
Diyarbakır- Mazıdağı (Mardin) 53 km İltisak Hattı	Mardin, Diyarbakır	GAP BKİ	532.186	2017-2022	3
İstihdama Destek Programı	81 il	İŞKUR	25.335	2015-2022	1, 2, 3
İstihdam Eğitim ve Sosyal Politikalar SOP Destek. Proj. (AB Projesi)	8 İl (TRC3 illeri dahil)	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizm. Bakanlığı	117.873	2018-2022	1, 2
Mardin Lojistik Merkezi	Mardin	TCDD	75.000	2019-2022	3
İlçelere Doğal Gaz Ulaştırılması	22 İl (Mardin, Batman dahil)	BOTAŞ	1.586.230	2016-2023	3
Batman Çevreyolu (14 km bölünmüş yol)	Batman	KGM	171.807	2011-2023	1, 3
Cizre Şırnak Arası 37 km Sathi Kaplamalı Bölünmüş Yol	Şırnak	GAP, KGM	648.885	1994-2023	3
Cizre-Silopi 1A Standardında 15 km Karayolu	Şırnak	KGM	59.517	1997-2023	3
Şanlıurfa-Kızıltepe-Silopi (351 km bölünmüş yol)	Mardin, Şırnak, Şanlıurfa	GAP, KGM	2.277.025	2005-2023	3
Siirt Hv. Terminal Binasının Yenilenmesi	Siirt	GAP BKİ	32.607	2019-2023	3
GAP Eylem Planı Projeleri	GAP İlleri	GAP BKİ	Hazırlık aşamasında.	2020-2023	1, 2, 3
Diyarbakır-Mardin 91 km bölünmüş yol	Mardin, Diyarbakır	KGM	219.192	2003-2023	3
Silvan-Kozluk arası 28 km bölünmüş yol	Batman	KGM	44.744	2006-2023	3
Siirt-Eruh (57 km 1A standardında karayolu)	Siirt	KGM	705.128	1985-2023	3
Küçük Sanayi Sitesi (Etüt-Proje ve İnşaat)	33 il ¹⁰	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	2.746.247	1986-2024	3
Nusaybin-Cizre-Silopi-Habur Demiryolu ve Habur Lojistik Merkezi	Mardin, Şırnak	GAP BKİ	672.618	2011-2027	3
Şanlıurfa-Mardin Demiryolu Projesi	Mardin, Şanlıurfa	TCDD	4.250.000	Fizibilite aşamasında.	3

¹⁰ İnşaat karakteristiği ile 6 adet KSS arasında Mardin Mobilyacılar ve Marangozcular Küçük Sanayi Sitesi projesi Yatırım Programına yeni proje olarak alınmıştır.

vi. Diğer Proje ve Faaliyetler

- Mardin 2. OSB Elektrik Altyapısının Kurulması Projesi (2019 Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı):** Son yıllarda sanayi sektöründe hızlı bir ilerleme gösteren, konjonktürel olarak birçok avantaja sahip olan ve yatırım taleplerinin giderek yoğunlaştığı Mardin, bu fırsatların değerlendirilebilmesi ve yatırım taleplerine cevap verilebilmesi için; altyapı imkanlarını geliştirme, kaynakların daha etkin kullanımını sağlama ve küresel ekonomiye entegre olma adına önemli adımlar atmaktadır. Mardin 2. Organize Sanayi Bölgesi Elektrik Altyapısının Kurulması Projesi, orta ve yüksek gerilim elektrik şebekesinin ve bağlantı noktasının kurularak elektrik altyapısının geliştirilmesini esas almaktadır. Projeyle 2. OSB’de elektrik arzı ve elektrik akışında süreklilik sağlanarak mevcut elektrik altyapısının oluşturulması, üretim ve ticareti destekleyici fiziksel altyapının sağlanması, üretim ve ticari performansının oluşturulması ve kurumsal kapasitenin artırılması amaçlanmaktadır. Projenin hayata geçirilmesi ile OSB içerisindeki 72 parselin yatırımcılara tahsisi ve yaklaşık 5.000 kişilik doğrudan istihdam oluşturulması sağlanacaktır. Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı kapsamında fizibilitesi onaylanan ve 13,3 milyon TL ile destek almaya hak kazanan projenin yürütücüsü Mardin 2. OSB Bölge Müdürlüğüdür.

e. Program Süresi ve Zaman Planlaması

İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı (İstihdam SOP), orta vadeli bir program olup 3 yıl içerisinde faaliyetlerinin tamamlanması planlanmaktadır. Bu süreçte ilk yıl ihtiyaçların ortaya konulması amacıyla ağırlıklı olarak araştırma ve analiz çalışmaları yürütülecektir. Araştırma, analiz ve programlama bileşenleri ile birlikte 2020 yılı içerisinde daha çözüm odaklı müdahale yöntemleri geliştirilerek ilgili kurum/kuruluşlarla işbirlikleri tesis edilecektir. İkinci yılda programın özel amaçlarına uyumlu olarak Bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanacak MDP ile çalışmalar devam edecektir. Programın etki değerlendirmesinin ise Program kapsamında yürütülen MDP’lerin tamamlanması akabinde yapılması planlanmaktadır. Programın 2020 yılı için zaman planlaması aşağıdaki tabloda detaylandırıldığı gibidir (2020 yılı sonrasındaki faaliyetler için yıllık bazda öngörüle bulunulmuştur).

Tablo 11. İstihdam SOP Zaman Planlaması

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Adı	Bileşen Türü	Yöntem	Sorumlu Birim	İlgili Birim	2020		2021		2022	
						1	2	1	2	1	2
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRC3 Bölgesi Tekstil ve Hazırgiyim Sektör Raporu	Faaliyet	Araştırma Raporu	ŞYDO	ASGPB, YDO	X	X				
	OSB Sektörel Öneri Analiz Raporu	Faaliyet	Analiz Raporu	MYDO	ASGPB, YDO	X	X	X			
	TRC3 Bölgesinde İstihdam Yoğun Sektörlerin Geliştirilme Potansiyeli Raporu	Faaliyet	Araştırma Raporu	MYDO	ASGPB, YDO				X	X	
İşbirliği ve Koordinasyon	Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ile İşbirliği	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	YDO	ASGPB		X		X		X
	Dış Fonlar Kapsamında Proje Geliştirilmesi	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	DİFB	YDO, ASGPB	X	X	X	X	X	X
	“Batman’da Faaliyet Gösteren Büyük ve Orta Ölçekli Hazır Giyim Firmalarının Uluslararası Rekab. Geliştirilmesi” URGE Projesinin Uygulanması	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	BYDO	ASGPB	X	X	X			
	TRC3 Bölgesi İnşaat Malz. İhracatına	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	YDO	ASGPB					X	X

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Adı	Bileşen Türü	Yöntem	Sorumlu Birim	İlgili Birim	2020		2021		2022	
						1	2	1	2	1	2
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yönelik URGE Projesinin Geliştirilmesi										
	Proje Geliştirme Faaliyetleri	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	YDO	ASGPB	X	X	X	X	X	X
	Tevsik ve Destek Tanıtım Toplantıları	Faaliyet	Toplantı	YDO	PYB, KKB	X		X		X	
	Çağrı Merkezi Yatırım Rehberi	Faaliyet	Rehber	BYDO	YDO, KKB	X	X				
	Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik	Faaliyet	Yatırım Destek	YDO	DİFB	X	X	X	X	X	X
Ajans Destekleri	Hazır Giyim Yatırım Rehberi	Faaliyet	Rehber	YDO	KKB			X	X		
	Cizre İş Geliştirme Merkezi GP	Alt Program	Güdümlü Proje Desteği	ŞYDO	ASGPB PYB, İDB	X	X	X	X		
	Mardin OSB Enerji Verimliliği GP	Alt Program	Güdümlü Proje Desteği	MYDO	ASGPB PYB, İDB	X	X	X	X		
	Silopi Tekstil Kent GP	Alt Program	Güdümlü Proje Desteği	ŞYDO	ASGPB PYB, İDB		X	X	X	X	
	Teknik Destek Programı	Alt Program	Teknik Destek	PYB	ASGPB İDB, YDO	X	X	X	X		
Diğer Proje ve Faaliyetler	Fizibilite Desteği Programı	Alt Program	Fizibilite Desteği	PYB	ASGPB İDB, YDO	X	X	X	X		
	Mardin 2. OSB Elektrik Altyapısının Kurulması Projesi	Alt Program	CMDP	İDB	PYB, MYDO	X	X	X	X		

f. İzleme ve Değerlendirme

İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programının (İstihdam SOP) izleme ve değerlendirmesinin yapılması amacıyla ASGPB ve İzleme ve Değerlendirme Birimi (İDB) koordinasyonunda Ajans içi ilgili tüm birimlerin katılımıyla altışar aylık dönemlerde izleme ve değerlendirme toplantıları gerçekleştirilecektir.

SOP kapsamında belirlenen faaliyetlerin izlemesi sorumlu birimler tarafından gerçekleştirilecek olup elde edilen veriler ve oluşturulan raporlar konsolide edilmek ve değerlendirilmek üzere İDB'ye iletilecektir. Ajans tarafından yürütülecek alt programların ve güdümlü projelerin uygulanmasından Program Yönetimi Birimi (PYB), izlenmesinden ve değerlendirilmesinden İDB, Avrupa Birliği ve benzeri dış kaynaklı fon bulma ve SOP kapsamında bu fonlara ait projelerin yazılmasından ve yürütülmesinden DİFB sorumludur. SOP kapsamında yapılacak araştırma ve analiz çalışmalarının yürütülmesinden ASGPB, tanıtım ve yatırım destek faaliyetlerinin uygulanmasından YDO'lar sorumludur. İşbirliği ve koordinasyon faaliyetleri ise ASGPB, DİFB ve YDO'lar tarafından gerçekleştirilecektir.

SOP İlerleme Raporlarının ve SOP Kapanış Raporunun hazırlanmasından İDB sorumludur. İzleme faaliyetleri, programda belirlenen performans göstergelerinin gerçekleşme oranlarının doğru veriler toplanarak analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve bunların raporlanmasını içermektedir. Toplanan veriler değerlendirmenin ana unsurları olan etkinliği, etkililiği, verimliliği, uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği çerçevesinde irdelenecek ve değerlendirme sonuçları Bakanlığa raporlanacaktır.

2.3. Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP)

a. Amaç

Genel Amaç

Mezopotamya bölgesinde kültür turizminin geliştirilerek bölgesel bir marka oluşturulması ve tanıtım ve pazarlanması yoluyla bölgesel kalkınmanın hızlandırılması

Özel Amaçlar

1. Mezopotamya turizm destinasyonunun küresel ölçekte markalaşma, tanıtım ve pazarlama çalışmalarının yapılması
2. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin koruma kullanma dengesi gözetilerek turizme kazandırılması
3. Çeşitli tematik turizm rotalarının geliştirilmesi
4. Stratejik sektörlerden kültür ve turizm sektörlerinde kurumsallaşma ve hizmet kalitesinin artırılması

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Dünyada turizm hareketleri sürekli olarak artış göstermektedir. Avrupa'nın gelişmiş ülkelerinin yanı sıra ABD, Çin ve Meksika ile birlikte ülkemiz en fazla ziyaret edilen ülkeler arasındadır. 2018 yılında turist sayısı bakımından 6. sırada yer alan Türkiye, 2019 yılında 50 milyon turist sayısını aşarak istikrarlı bir şekilde konumunu güçlendirirken kısa süre içerisinde ilk 5 içerisinde yer alması öngörülmektedir. Eğlence, dinlenme, aile, din, sağlık ve iş gibi birçok nedene dayanan tatil kültürü gittikçe orta gelir sınıfı içerisinde yerleşerek yaygınlaşırken, ziyaret amaçları daha sofistike olan ve geçmişten bugüne kültürel ve toplumsal farklılıkları görmek ve deneyimlemek isteyen yeni bir turist tabakası da oluşmaktadır. Bu gruba giren ziyaretçiler ekonomik açıdan daha iyi konumda olup eğitim seviyesi görece daha yüksek ve merakla dayalı arayış içerisinde olan kişilerden oluşmaktadır. Ülkemizde, İstanbul başta olmak üzere Ege ve Akdeniz bölgesi yaygın bir şekilde ziyaret edilmekle birlikte yine bu bölgeleri de içine alacak şekilde Kapadokya ve Mezopotamya bölgeleri burada tanımlanan kültür turları kapsamında yoğun bir şekilde ziyaret edilmektedir.

Yukarı Mezopotamya havzasında yer alan TRC bölgesi tarih öncesi devirlerden günümüze kadar sürekli olarak yerleşim ve ticaret merkezlerine ev sahipliği yapmış, insanlığın kültürel gelişimine ve önemli uygarlıkların ortaya çıkmasına sahne olmuştur. Asur, Babil, Roma, Bizans, Pers, Emevi, Abbasi, Artuklu, Selçuklu, Eyyubi, Osmanlı gibi birçok farklı medeniyeti temsil eden devletler burada kurulmuş ve gelişmiştir. Kentsel sit alanları tarihi ve geleneksel kent dokusuyla; tarih, kültür ve inanç turizmi açısından yüksek potansiyel teşkil etmektedir. Tarihte ilk tapınağın, ilk yerleşik hayatın, ilk tarımın yapıldığı, yazının icat edildiği ve ilk medeniyetlerin kurulduğu Mezopotamya, kültürel miras bakımından küresel ölçekte eşsiz değerlere ve özgünlüklere sahiptir. Adıyaman'da bulunan Nemrut Dağı, Diyarbakır'da bulunan Körtik Tepe, Mardin'de bulunan Boncuklu Tarla ve Gaziantep'te bulunan Zeugma Arkeolojik Alanı bunlardan sadece birkaçıdır. Şanlıurfa'da dünyanın bilinen eski tapınağı olan Göbeklitepe'nin (MÖ 10.000) keşfi arkeoloji paradigmasını değiştirirken kültürel turizm akımlarına da dayanak oluşturan UNESCO Dünya Mirası listesine 2018 yılında girerek bütün dikkatleri yeniden Mezopotamya'ya çevirmiştir. 2019 yılından ülkemizde turizm yılı ilan edilen Göbeklitepe ile birlikte Nemrut Dağı ve Diyarbakır Kalesi ile Hevsel Bahçeleri Dünya Kültür Mirası listesine ülkemizden giren 18 miras alanı içerisinde yer almaktadır. Bununla birlikte TRC bölgesinde bulunan Yesemek Taş Ocağı ve Heykel Atölyesi [Gaziantep], Zeugma Arkeolojik Alanı [Gaziantep], Yeraltı Suyu Yapıları: Livas ve Kasteller [Gaziantep], Harran ve Şanlıurfa, Malabadi Köprüsü [Diyarbakır], Tarihi Kent Kültürel Peyzajı [Mardin], Zeynel Abidin Camii ve Mor Yakup (St. Jacob) Kilisesi [Mardin] ile İsmail Fakirullah Türbesi

ve Işık Kırılma Mekanizması [Siirt] Ülkemizin Dünya Mirası Geçici Listesinde yer alan önemli kültürel varlıklardır. Yukarı Mezopotamya bölgesinde bu listelere girebilecek nitelikte bulunan onlarca kültürel varlık bulunmaktadır. TRC3 Bölgesinde sit alanı ve yapılara ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bölgede henüz tescillenmemiş yüzlerce sit alanı ve kültürel yapının tespiti için Mardin ve Siirt'te Ajansın (DİKA) desteğiyle kültür envanteri çalışmaları devam etmektedir.

Tablo 12. TRC3 Bölgesi Tescilli Sit Alanı ve Tescilli Yapılar

Gösterge	Mardin	Batman	Şırnak	Siirt	TRC3
Tescilli Sit Alanı	206	29	26	17	278
Tescilli Yapı	1.326	108	58	121	1.613

Kaynak: Diyarbakır ve Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlükleri (2019).

2023 Türkiye Turizm Stratejisinde TRC3 Bölgesi, Mezopotamya ile beraber ele alınmakla birlikte taşıdıkları potansiyel açısından Adıyaman, Gaziantep, Şanlıurfa ve Diyarbakır ile birlikte Mardin mutlak ziyaret noktası olarak vurgulanmaktadır. TRC3 Bölgesi burada İnanç Turizmi Koridoru (Tarsus-Mardin), Eko-Turizm Bölgesi ve Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi olarak ele alınmaktadır. Bu strateji belgesinde zengin kültürel ve doğal eserlere sahip kentlerimiz markalaştırılarak, turistler için bir çekim noktası haline getirilmesi turizm sektörünün güçlendirilmesine yönelik bir strateji olarak belirlenmiştir. 2014-2023 TRC3 Bölge Planı'na göre TRC3 Bölgesi'nde kültür ve inanç turizmi öne çıkmaktadır. Bölgede, Mardin, Midyat ve Hasankeyf yoğun ziyaretçi akınına uğrarken Veysel Karani, Tillo, Nusaybin, Savur, Cizre ve İdil ikincil turizm ziyaret noktaları olarak rağbet görmektedir. Kültür ve inanç turizmi ile birlikte bu ziyaretçi kitlesine hitap edebilecek Savur, Sason, Beytüşşebap ve Pervari gibi doğa ve kırsal turizm alanları da bulunmaktadır. Bölge kültürel turizm kitlesine hitap eden zengin bir hediyeleşme eşya ile mutfak ve müzik kültürüne sahiptir. Bölge Planı'nda 'Katma Değerli Üretim ve Hizmet' eksenini altında 'Bölge Turizminin Rekabetçiliğinin Artırılması' bir öncelik olarak belirlenmiş ve alınması gereken tedbirler 'Turizm potansiyelinin geliştirilmesi ve kullanım kapasitesinin artırılması' çerçevesinde belirlenmiştir. Buna göre; 'Bölge içi ve bölge dışı kullanışlı turizm rotalarının oluşturulması ve bu rotaların tanıtılması' ve 'Bölge'nin ulusal ve uluslararası tanıtımının yapılması ve bilinirliğinin artırılması' gerektiği özellikle vurgulanmıştır.

TRC Bölgesinde GAP Eylem Planları, Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı ve kalkınma ajanslarının mali destek programları ile güdümlü projeleri aracılığıyla turizm altyapısını iyileştirmeye yönelik planlama çalışmaları da dahil olmak üzere; kültür varlıklarının korunması ve geliştirilmesine, yeni turizm çekim merkezleri oluşturulmasına, konaklama başta olmak üzere hizmetler sektöründe yer alan işletmelerin geliştirilmesine, tarihi ve kültürel varlıkların ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımına ve kültür ve sanat etkinliklerine yönelik projeler hayata geçirilmiştir. 2000'li yıllarda bölgede hareketlenen turizm sektörü ile birlikte özel sektör yatırımları da hız kazanmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TÜRSAB verilerine göre TRC3 bölgesinde turizm acentesi sayısı 100'ün üzerinde olup toplam yatak kapasitesi 10 bini geçmiş durumdadır. Bölgenin imajına büyük zarar veren terör olgusu ile Suriye'deki iç savaşın olumsuz yansımalarına rağmen kamu güvenliği açısından temin edilen huzur ortamı ile güney sınırımızda tesis edilen güvenli bölge yerli ve yabancı çok sayıda ziyaretçinin bölgeye akın etmesine yol açmıştır. 2018 yılında TRC3 bölgesinde konaklama tesislerine gelen 666.765 ziyaretçi 1 milyondan fazla geceleme yapmışlardır.

Tablo 13. TRC3 Bölgesi Konaklama İstatistikleri

Gösterge	Mardin	Batman	Şırnak	Siirt	TRC3
Tesise Geliş	332.321	160.913	128.044	45.487	666.765
Geceleme	517.020	265.419	193.246	74.334	1.050.019

Kaynak: TÜİK (2018).

Yukarı Mezopotamya açısından bakıldığında 2,7 milyon ziyaretçi ile 4,2 milyondan fazla geceleme yapılan TRC Bölgesinde bir bütün olarak bu gelişimin gerçekleştiği görülmektedir. Bölgedeki turist hareketlerinin önemli bir bölümünün ‘günübirlik’ veya ‘dost-akraba ziyareti’ olduğu düşünüldüğünde gelişimin boyutunun daha da büyük olduğu rahatlıkla kabul edilecektir. Buna karşın belgeli (Belediye ve turizm işletme belgeli) tesislerde konaklayan yabancı ziyaretçilerin azlığı göze çarpmaktadır. TRC bölgesinde tesislere gelen ziyaretçilerin %7,7’si yabancı iken TRC3 bölgesinde yalnızca %5,5’i yabancı ziyaretçidir. Bu yabancı ziyaretçilerin önemli bir bölümünün ülkemizden göç eden ve yabancı ülke vatandaşlığına geçmiş kişilerden oluştuğu dikkate alındığında yukarıda betimlenen dünyanın bu en önemli kültür-medeniyet coğrafyasının ne kadar az tanındığı ve ziyaret edildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 14. Tesislerde Konaklayan Yabancı Ziyaretçiler

Gösterge	Mardin	Batman	Şırnak	Siirt	TRC3	TRC
Tesise Geliş	23.232	10.728	2.352	422	36.734	209.994
Geceleme	31.565	17.913	3.121	565	53.164	334.106

Kaynak: TÜİK (2018).

TRC3 Bölgesi’nin sahip olduğu kültürel miras ve çeşitli turizm potansiyellerine karşın bölgeyi ziyaret eden turist sayısının düşük kalması, bu potansiyelin yeterince değerlendirilemediğini göstermektedir. Yerli ve yabancı ziyaretçi sayılarında TRC3 Bölgesi turizmden yeteri kadar pay alamamakta, Bölgeyi ziyaret eden yabancı turist sayısı çok düşük değerlerde kalmaktadır. Bölgede yerli ve yabancı turistlerin ortalama kalış süreleri Türkiye ortalamasının oldukça altındadır. Bölgeye gelen turistler, her iki ilin şehir merkezinde bulunan tarihi ve turistik yapıları ziyaret ederek kısa sürede bölge dışına çıkmaktadır. Bölgenin turizm altyapısının geliştirilmesi, tarihi ve kültürel zenginliğin restore edilmesi ve bölge yerleşmelerinin çekim gücünü artırması, turist gelişlerini yükseltecek, kalış süresini artıracak ve sektörün gelişimine katkı sağlayacaktır.

GAP Bölge Kalkınma İdaresi 2014 yılında bütüncül bir yaklaşımla Bölge’nin kültürel mirasını korumak, koruma-kullanma dengesi gözetilerek turizm odaklı değerlendirmek, istihdam ve turizm gelirlerinin artışı sağlamak, turizm hareketlerinin daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir biçimde devamlılığını sağlamak üzere tanıtım ve markalaşma çalışmalarını gerçekleştirmek amacıyla GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesini başlatmıştır. Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerini kapsayan bölgeyi Mezopotamya markası altında önemli ve sürdürülebilir bir turizm destinasyonu yapma hedefiyle bölgenin bütün tarih, kültür, doğa, inanç, dil, folklor, gastronomi öğelerini içerecek biçimde ulusal ve uluslararası tanıtımı ile bölgenin markalaşmasını merkeze alan entegre bir projedir. Proje kapsamında GAP BKİ bölgede bulunan bütün turizm cazibe merkezlerinin ve faaliyetlerinin envanterini çıkarmış, illerin kültürel miras ve turizm alanlarını dijital ortamda haritalamış, bölge ölçeğinde daha cazip ve güçlü alternatif varış noktaları, yeni turizm türleri, turizm gelişme bölgeleri/koridorları ve rotalarının bütüncül bir yaklaşımla yer aldığı Mezopotamya Travel internet sitesi ve interaktif uygulamalarını hizmete sunmuştur. Bu proje kapsamında hazırlanan strateji dokümanında bölgenin Mezopotamya temasıyla tanıtımı ve markalaşması için uygulamaya yönelik eylemleri içeren bir yol haritası belirlenmiştir.

2019 yılı Mayıs ayında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından ‘Kalkınma Ajansları Eşleştirme Programı’ başlatılmıştır. Bu program, belirli sektör ve temalarda çalışmaları bulunan veya çalışma yapmayı amaçlayan ajansların birbirleriyle eşleştirilerek iyi uygulamaların yaygınlaştırılması, başarısız uygulamalardan edinilen derslerin paylaşılması ve yeni fikirler ile ortak projelerin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda TRC bölgesinde bulunan Dicle KA, İpekyolu KA ve Karacadağ KA ile GAP BKİ; Turizm Sektörü temasıyla eşleştirilmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak 2020 yılı Çalışma Programı ve Bütçesi hazırlık süreçlerinde Mezopotamya Turizm Destinasyonu için bölgede çalışan TRC Bölgesi Kalkınma Ajanslarının GAP BKİ ile işbirliği içinde yukarıda arka planı verilen proje çerçevesinde “Mezopotamya Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı” temalı ortak bir program hazırlaması kararlaştırılmıştır. Bu Program hazırlıkları, sözü geçen kurumların

eşgüdümü ile ortak tanıtım ve markalaşma faaliyetlerini kapsayacak olup, her bir alt bölgenin farklı öncelikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda Ajanslarca hazırlanmaktadır. TRC3 Bölgesinde bu proje çerçevesinde belirlenen faaliyetler dışında, 2019 yılı Çalışma Programında 'Yerel Kalkınma Fırsatları' altında devam eden projeler bu Sonuç Odaklı Programın faaliyetlerini oluşturmaktadır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP) kapsamında ulaşılmaya hedeflenen sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Tablo 15. Turizm SOP Sonuç Göstergeleri

Gösterge Adı	İlgili Özel Amaç(lar) #	SOP Hedefi (3 Yıllık)	2020 Yılı Hedefi	Birim	Mevcut Durum (Yıl)	Doğrulama Kaynağı
Belgeli konaklama tesislerine gelen yabancı ziyaretçi sayısı	1	100.000	50.000	kişi	36.734 (2018)	TÜİK & Kültür ve Turizm Bakanlığı
Belgeli konaklama tesislerine yabancı ziyaretçilerin geceleme sayısı	1	150.000	75.000	kişi	53.164 (2018)	TÜİK & Kültür ve Turizm Bakanlığı
Tescilli sit alanı sayısı	2	300	280	adet	278 (2018)	Diyarbakır ve Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlükleri
Tescilli yapı sayısı	2	1750	1.650	adet	1.613 (2018)	Diyarbakır ve Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlükleri
Tescillenmeye aday yeni sit alanı sayısı	2	30	10	adet	0	Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri
Tescillenmeye aday yapı sayısı	2	150	50	adet	0	Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri
Tematik Turizm Rotası Sayısı (TRC3)	3	10	7	adet	6 (2018)	GAP BKİ

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP) kapsamında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktı göstergeleri aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir. Orta vadeli program çerçevesinde yürütülecek faaliyetler doğrultusunda 2020 yılı ve 3 yıllık SOP hedefleri tahmini olarak ayrı ayrı verilmiştir.

Tablo 16. Turizm SOP Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	SOP Hedefi (3 Yıllık)	2020 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan araştırma ve analiz raporu sayısı	6	2	adet	Ajans Faaliyet Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Düzenlenen çalışma grubu toplantı sayısı	12	4	adet	Toplantı Tutanakları
	Çalışma grubundaki kurum sayısı	24	12	adet	Toplantı İmza Föyleri
	Geliştirilen işbirliği protokol sayısı	4	2	adet	Protokoller
	İşbirliği geliştirilen ulusal kurum sayısı	6	3	adet	Toplantı Tutanakları

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	SOP Hedefi (3 Yıllık)	2020 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama Kaynağı
	Geliştirilen proje sayısı	6	2	adet	Proje Başvuru Formları
Kapasite Geliştirme	Yönetim danışmanlığı sağlanan kurum sayısı	6	2	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	UNESCO başvuru dosyası sayısı	2	-	adet	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tanıtım metni (hikaye) sayısı	1	1	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Tanıtım kampanyası sayısı	3	1	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Turizm acentelerine tanıtım programı sayısı	3	1	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Tanıtım yapılan turizm acente sayısı	30	10	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Sosyal medya elçilerine tanıtım programı sayısı	3	1	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Tanıtım yapılan sosyal medya elçisi sayısı	15	5	kişi	Ajans Faaliyet Raporu
	Bölgeye getirilen hedef ülke ünlü sayısı	3	1	kişi	Ajans Faaliyet Raporu
	Tarihi yerlerde organize edilen konser ve sergi sayısı	6	2	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Bölgeler arası kurulan köprü sayısı	6	2	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Hazırlanan tanıtım materyali sayısı	9	3	adet	Tanıtım Dokümanı
	Katılım sağlanan uluslararası fuar sayısı	6	2	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Uluslararası fuarda destek sağlanan paydaş sayısı (kurum, STK, firma)	12	4	adet	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Geliştirilen güdümlü proje sayısı	3	1	adet	Güdümlü Proje Bilgi Formları
	Uygulanan güdümlü proje sayısı	7	3	adet	Proje Nihai Raporları
	Teknik Destek Programından faydalanan kurum sayısı	15	5	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Teknik Destek Programı kapsamında eğitim alan kişi sayısı	120	40	kişi	Ajans Faaliyet Raporu
	Fizibilite Desteği Programı kapsamında hazırlanan fizibilite sayısı	6	2	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Kurulan tasarım merkezi sayısı	2	-	adet	Proje Nihai Raporları
	Kurulan gastronomi müzesi ve uygulama mutfağı sayısı	1	-	adet	Proje Nihai Raporları
	Düzenlenen tarihi kentsel meydan sayısı	1	-	adet	Proje Nihai Raporları
	Uygulanan ekolojik konaklama projesi sayısı	1	1	adet	Proje Nihai Raporları
	Rehabilite edilen tarihi çarşı sayısı	3	2	adet	Proje Nihai Raporları

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	SOP Hedefi (3 Yıllık)	2020 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama Kaynağı
	Yeni ören yeri sayısı	1	-	adet	Proje Nihai Raporları
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler	Dış Fonlar kapsamında geliştirilen proje sayısı	2	-	adet	Proje Nihai Raporları
	Dış Fonlar kapsamında uygulanan proje sayısı	2	1	adet	Proje Nihai Raporları
Diğer Proje ve Faaliyetler	CMDP kapsamında geliştirilen proje sayısı	10	3	adet	Proje Nihai Raporları
	CMDP kapsamında uygulanan proje sayısı	5	2	adet	Proje Nihai Raporları

d. Proje ve Faaliyetler

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP) kapsamında yapılacak faaliyetler iki gruba ayrılmaktadır. Birincisi Dicle KA, İpekyolu KA ve Karacadağ KA ile GAP BKİ işbirliğiyle tanıtım ve markalaşmaya yönelik gerçekleştirilecek faaliyetlerdir. İkincisi de Ajansın (DİKA) 2019 yılı çalışma programından devam eden CMDP ve güdümlü projeler ile 2020 yılı için yeni eklenen teknik destek ve fizibilite desteğinin yanı sıra bölgeye özgü bağımsız bir şekilde yürütülmesi planlanan faaliyetlerden oluşmaktadır. Söz konusu ortak faaliyetlerin nasıl ve nerede uygulanacağı konusunda GAP BKİ tarafından İDA işbirliğiyle gerçekleştirilecek danışmanlık hizmetinden faydalanılacaktır.

i. Araştırma, Analiz ve Programlama

1. Mezopotamya Markası Pazar Potansiyeli Araştırması

Mezopotamya markasının yurtiçi ve yurtdışındaki farklı bölgelerde pazar potansiyelinin araştırılması ve işbirliğinin geliştirilmesi

Mezopotamya markasının yurtiçi ve yurtdışındaki farklı bölgelerde pazar potansiyelinin araştırılması ve işbirliğinin geliştirilmesi için çeşitli görüşmeler yapılacaktır. Yurtdışı, yurtiçi tur operatörleri, acentalar, turizm destinasyon tanıtım ve pazarlaması yapan resmi ve gayri resmi kurum kuruluşlar bölgeye davet edilmekle beraber davet edilmeleri durumunda gelemeyecek olanlar ile gerekirse ikili görüşmeler yapılacak ve yerlerinde ziyaret edilerek Mezopotamya destinasyonu konusunda işbirlikleri ile çeşitli lobi faaliyetlerinin yürütülmesi öngörülmektedir. Yapılan görüşmeler neticesinde Mezopotamya temasına ilişkin odaklanılabilecek ülke ve bölge pazarlarına ilişkin bir rapor hazırlanacaktır.

2. Mezopotamya Temalı Nitelikli Festivallerin Geliştirilmesi

Mezopotamya bölgesinin tanıtımı amacıyla bölgeye has festivallerin araştırılması ve geliştirilmesi

Son yıllarda Güneydoğu Anadolu Bölgesi festivaller açısından oldukça renkli bir coğrafya haline gelmiştir. Hemen hemen tüm şehirlerde gastronomi, müzik, uçurtma vb. birçok temada etkinlik ve festival düzenlenmektedir. Bu faaliyet kapsamında Mezopotamya markasının bütünlüğüne hizmet edecek şekilde farklı festival konseptlerinin araştırılması ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Oluşturulacak rapor çalışması sonraki yıllarda Mezopotamya markası altında bölgenin farklı şehirlerinde ve farklı alanlarda geleneksel festivallerin düzenlenmesine altlık oluşturacaktır.

ii. İşbirliği ve Koordinasyon

1. Mezopotamya Temalı Ulusal Lobicilik Faaliyetleri

TÜRSAB ve TUREB üzerinden tanıtım eksenli lobicilik çalışmalarının yürütülmesi

Ülkemizde turizm sektörünün etkili gelişimine katkı sağlamak amacıyla kurulmuş TÜRSAB ile ulusal çapta turist rehberlerini tek çatı altında toplayan TUREB, turizm sektörü açısından son

derece önemli kurumsal organizasyonlardır. Halihazırda GAP turları olarak tanıtılan ve satılan kültür turlarının Mezopotamya markası altında ulusal ve uluslararası ölçekte bilinirliğinin artırılması ve Mezopotamya turlarının yaygınlaştırılması amacıyla GAP BKİ ile birlikte TRC bölgesinde yer alan kalkınma ajansları işbirliğiyle geliştirilen tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesinde bu iki yapının desteğinin alınması son derece önemlidir. Bunun için Mezopotamya temasıyla bölgenin tanıtımı içeren lobicilik faaliyetleri yürütülecektir.

2. Film Sektörü ile İşbirliği

Sinema, dizi film, çizgi filmlerin destinasyon tanıtımı amacıyla yerli ve yabancı yapımcılar ve sektör kuruluşları ile işbirliğine gidilmesi

Yukarı Mezopotamya somut kültür varlıkları ve somut olmayan kültürel zenginlikleri açısından eşsiz bir bölgedir. 2000’li yıllarda bölgenin ulusal çapta dikkat toplaması ve yerli turistlerin uğrak yeri haline gelmesinde dizi ve sinema filmlerinin etkisi çok büyüktür. Ancak bölge birçok yapıma konu olsa da sektörün gereklilikleri ve belki de zorunlulukları açısından seyircinin görmek istediği ve merak ettiği ‘doğu’ kültürü ve yaşayışı teması ön planda tutulmaktadır. Bu anlayış bir açıdan bakıldığında bölgeye olan ilgiyi canlı tutsa da insanlığın başladığı ve en fazla medeniyetin yaşam sürdüğü bu destansı topraklar dünyanın üst kültür tabakasına hitap etmelidir. Son dönemde üretilen ve dünya çapında internet yayını yapan bir platformda sunulan ‘Atiye’ dizisi ile ulusal çapta sinemada büyük rağbet gören ‘Rafadan Tayfa Göbeklitepe’ çizgi filmi bu önerilen çerçeveye uygun birer örnektir. Bölgenin sahip olduğu kültürel zenginliklerin yer aldığı bu doğal film platosunun daha önemli ve geniş bir perspektifle değerlendirilmesi için yerli ve yabancı yapımcılar ve sektör kuruluşları ile işbirliğinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu işbirliği çerçevesinde bölgenin somut ve somut olmayan kültür varlıklarının tanıtılmasının yanı sıra sektörün talep ve ihtiyaçlarının alınarak bunlara yönelik öneri setinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

3. Turizm Eşleştirme Yönlendirme Grubu Koordinasyon Çalışmaları

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından başlatılan ‘Kalkınma Ajansları Eşleştirme Programı’ kapsamında Dicle KA, İpekyolu KA ve Karacadağ KA ile GAP BKİ arasında sonuç odaklı programa dönüştürülen ortak turizm faaliyetleri ile muhtemel işbirliğine ilişkin koordinasyon çalışmalarına devam edilecektir.

4. Proje Geliştirme Faaliyetleri

Ajans, Bölgedeki potansiyeli açığa çıkaracak ve ekonomik kalkınmasına ivme kazandıracak projeler geliştirerek üretimi destekleyecek ve ön fizibilite çalışmaları hazır şekilde proje havuzu oluşturacaktır. Geliştirilecek projeler, yalnızca güdümlü proje olarak değil kamu yatırımı, devlet destekleri, kamu-özel iş birliği, dış kaynaklı krediler, uluslararası fonlar ya da bizzat özel sektörün öz kaynakları ile finanse edilecek nitelikte olacaktır. Söz konusu ön fizibilite çalışmaları “fizibilite desteği” kapsamında yaptırılabilir gibi Ajans tarafından bizzat uzman kurum/kuruluş/kişilere de hazırlatılabilecektir. Ajans, atıl durumdaki kamu tesisleri ile özel sektöre ait tesisleri tespit edecek bu kapsamda bir envanter çalışması hazırlayacaktır. Söz konusu tesislerin ekonomiye kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması ve proje havuzu çalışmalarında ya da farklı işlevlerin kazandırılması gereken konularda uygunluk durumuna göre bu tesislerin önceliklendirilmesi kaynakların verimli ve etkili kullanılmasına hizmet edecektir. Bu başlık altında geliştirilmesi planlanan bazı projeler şu şekildedir: Tarihi Mardin Teleferik Projesi, Mardin Kalesinin Turizme Kazandırılması Projesi, Mardin Fuar ve Kongre Merkezi Projesi, Balon Turizminin Geliştirilmesi, vb.

iii. Kapasite Geliştirme

1. Turizm Platformu Yönetim Danışmanlığı

Ajansın koordinasyonunda ilk etapta Mardin’de ve daha sonra Batman, Şırnak ve Siirt’te ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, ve üniversite ile sektörde yer alan önemli işletmelerin ve sosyal girişimcilerin katılımıyla il düzeyinde turizm platformları oluşturulacaktır. Ülkemizin en

önemli kültür turizm cazibe noktalarından birisi olan Mardin için bu çalışmaları bir program dahilinde ve bütünsel olarak hayata geçirebilecek bu ortak turizm platformu, ortak yerel bir bakış ve gelecek vizyonu oluşturacaktır. Platform içinde yer alan başta işletmeler olmak üzere bütün yerel aktörlerin ortak yönetim başta olmak üzere yönetim ve işletme uygulamalarının iyileştirilmesine, pratik sorunlarının çözüme kavuşturulmasına, organizasyonların performansını artırmaya, diğer organizasyonların deneyimlerinden ders almalarına ve yeni iş fırsatları kollamalarına yardımcı olacak yönetim danışmanlığı alanlarında faaliyetler gerçekleştirilecektir.

2. UNESCO Adaylık Süreçlerine İlişkin Kurumsal Altyapının Güçlendirilmesi

Yukarı Mezopotamya Havzası'nın en eski yerleşimlerini barındıran TRC3 Bölgesi, ev sahipliği yaptığı pek çok medeniyetin bıraktığı eşsiz kültürel ve tarihi değerler ile yaşayan birçok müze kentleri barındırmaktadır. 1979 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından "Koruma Alanı" ilan edilen bölgenin bu eşsiz kültürel mirası, oldukça önemli ve dünya çapında kabul gören bir turizm potansiyelidir. 2000 yılında UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) Dünya Kültür Mirası Listesine adaylık çalışmalarıyla birlikte Mardin'de sürdürülebilir turizm konusundaki farkındalık gelişmeye başlamıştır. Mardin başta olmak üzere TRC3 bölgesine yapılan turistik ziyaretler, son on yılda önemli bir artış göstermektedir. IPA kapsamında desteklenerek uygulanan ve 2014 yılında tamamlanan 'Mardin Sürdürülebilir Turizm Projesi' kapsamında Mardin turizminin rekabet gücü analiz edilmiş, geleceğe ilişkin eğilimleri içeren senaryolar çalışılmış ve paydaşların yoğun katılımı ile Mardin için Sürdürülebilir Turizm Stratejisi hazırlanmıştır. Söz konusu strateji dokümanını uygulamaya yönelik eylem planları da belirlenmiştir. Bu çalışmalar bölgede yürütülen birçok Ajans Güdümli Projesi, CMDP ve kamu yatırımı projesine dayanak oluşturup uygulamaya geçirilmesine katkı sağlasa da kültür turizmi ziyaretçilerine tam anlamıyla hitap etmek adına UNESCO Dünya Mirası Listesine dahil olmak bir zorunluluktur. Bu amaçla başta Mardin'de oluşturulan Turizm Platformu aracılığıyla oluşturulacak teknik çalışma ekipleri bölgenin kültür varlıklarının UNESCO Dünya Mirası Listesine dahil olması için başvuru dosyalarına altlık oluşturacak çalışmaları yürüteceklerdir.

iv. Tanıtım ve Yatırım Destek

1. Mezopotamya Hikayesinin Oluşturulması

Mezopotamya Tanıtım ve Markalaşma çalışmaları kapsamında yazılı ve görsel materyallerde kullanılmak üzere profesyonel bir PR şirketi tarafından hazırlanacak tanıtım amaçlı bir Mezopotamya hikayesi oluşturulacaktır. Bu hikaye ile TRC bölgesinde yer alan dokuz ilin kültür turizmi odaklı olmak üzere Mezopotamya teması altında bütünleştirilmesi hedeflenmektedir.

2. Mezopotamya Destinasyonu Tanıtım Çalışmaları

Yurtiçi ve yurtdışında gazete, dergi, TV, internet ve billboardlarda Mezopotamya destinasyonu tanıtımı çalışmaları

Mezopotamya ismi dünyada kabul edilen ve bilinen tarihi, kültürel bir isim olmasına rağmen turizm destinasyonu olarak tanıtımı yapılmamış ve kullanılmamıştır. Bu nedenlere bağlı olarak turizm destinasyonu olarak hafızalarda yer alabilmesi için tanıtım çalışmaları yapılması gerekmektedir. Destinasyon olarak hafızalarda yer edinmesi maksadıyla yurtiçi ve yurtdışında gazetelerde, dergilerde, TV'lerde, internet sitelerinde ve billboardlarda Mezopotamya Destinasyonun tanıtım çalışmaları yapılacaktır.

3. Turizm Acentelerine Yerinde Tanıtım Çalışmaları

Yurt içi ve yurt dışı turizm acentelerinin bölgede ağırlanması, fam turların düzenlenmesi.

Yurtdışı, yurtiçi tur operatörleri, acentalar, turizm destinasyon tanıtım ve pazarlaması yapan resmi ve gayri resmi kurum kuruluşlar ile gezi personelinin Mezopotamya destinasyonu ile sunulan hizmetlere aşina kılmak için düzenlenecek organizasyonlar sayesinde acentaların ve operatörlerin hizmet sağladıkları müşterilerine Mezopotamya turlarını alternatif olarak sunmaları sağlanacaktır.

4. Sosyal Medya Elçilerine Yerinde Tanıtım Çalışmaları

Sosyal medya influencer, gezgin, editör, seyahat yazarı ve bloggerların ağırlanması

Sosyal medyanın yaygınlaşması ile pazarlama stratejilerinde değişimleri yaşanmıştır ve yeni metotlar arasında Influencer marketing çalışmaları son dönemde oldukça yaygınlaşmaya başlamıştır. Influencer marketing; dijital medya kanallarında kitleleri etkileme gücü bulunan, takipçileri tarafından otorite ve bilirkişi olarak kabul edilen kişilerin, hitap ettiği kitlenin satın alma davranışlarını etkileme üzerine yoğunlaşan bir pazarlama stratejisidir. Influencer marketing anlayışında pazarın tamamına değil, influencer'lar aracılığıyla potansiyel alıcılara yönelik pazarlama aktiviteleri yapılır. Sosyal Medya Influencer, Gezgin, Editör, Seyahat Yazarı ve Bloggerların Ağırlanması ile özellikle sosyal medyada etkin olan kitleye yönelik pazarlama yapılacaktır. Bölge illerine davet edilecek influencerler illerin önemli kültürel ve tarihi turistik bölgelerinden fotoğraflar ile deneyimlerini paylaşacaklardır.

5. Hedef Ülkelerin Etkili Ünlülerinin Bölgeye Getirilmesi

Hedef pazar hedeflediğimiz yabancı ünlülerin bölgeye davet edilerek tanıtım çalışmalarının yapılması

Mezopotamya coğrafyası özellikle kültür turizmi meraklıları için son derece cazip fırsatlar ve mekanlar sunmaktadır. Dünya genelinde kültür turizmine en çok ilgi gösteren ülkeler incelendiğinde Avrupa ve Uzakdoğu ülkelerinin vatandaşlarının bu alanda yoğun bir hareket gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu faaliyet kapsamında başta Çin, Güney Kore, Japonya, Almanya, Fransa olmak hedeflediğimiz ülkelerin ünlüleri bölgeye davet edilerek bölgenin ve Mezopotamya markasının tanıtılması hedeflenmektedir. Özellikle yurt dışında "Celebrity Endorsement" olarak bilinen ünlülerin reklam ya da tanıtımlarda rol alarak markanın reklamını yapması yöntemi baz alınacaktır.

6. Tarihi Yerlerde Konser ve Sergilerin Organize Edilmesi

Dünyadaki bütün turizm akımları etkinlik ve deneyime dayalı olarak gelişim göstermektedir. Bunun en önemli nedeni dünyadaki yaygın turist davranışlarının farklılıkları görmek ve anlamaktan, yaşamaya ve tecrübe etmeye doğru evrilmesidir. Kültür turizmine ilgi duyan kesim aynı zamanda sanat algısı ve ilgisi yüksek olan bir kitledir. Yüzyıllar boyunca Pers ve Bizans mücadelesinin kilit noktası olan Dara'da bu mizansenin bir müzikal ile canlandırılması olağanüstü etki oluşturabilecek bir deneyim sunabilir. Kentin nekropol alanları açık hava konserlerine ev sahipliği yapabilir ve sarnıçları senfoni orkestraları ile müthiş bir etki oluşturabilir. Bunun gibi Yukarı Mezopotamya'nın hemen her yerinde kültür varlığı zenginliklerinin hikayelerinin sanat aktiviteleri ile bütünleştirilmesi ile bölgenin imajına büyük katkı sağlanacaktır.

7. Bölgeler Arası Kültür Turizmi Köprüleri Kurulması

İzmir-İstanbul-Antalya-Kapadokya (havaalanları (dış hatlar)-oteller-acentalarda reklam ve tanıtım çalışması

Ülkemizde kültür turizmi açısından İstanbul'dan sonra en önemli destinasyon Kapadokya'dır. Üç milyona ulaşan yerli ve yabancı turist sayısı özellikle Uzakdoğu'dan gelen kültür turları için istikrarlı bir seyir izlemektedir. Günümüzde yüksek potansiyel barındırsa da kültür turizmi açısından çıkış yapmak ve bilinir bir destinasyona dönüşmek pahalı ve zaman alıcı bir süreçtir. Bu süreçte ülkemizde yer alan önemli kültür turizmi destinasyonları ile işbirliği yapmak zaman ve maliyet açısından etkinlik sağlayıcı olacaktır. Kapadokya ile birlikte ülkemizi ziyaret eden yabancı turistlerin en fazla giriş yaptığı İstanbul, Antalya ve İzmir'de yer alan havaalanları, büyük oteller ve acentalar üzerinden iç bağlantılar kurmak suretiyle Mezopotamya turlarının özendirilmesi ve buralara gelen hazır kitlelere bölgenin tanıtılması büyük önem arz etmektedir. 1990'lı yıllarda özellikle Antalya üzerinden bölgeye gelmek isteyen kültür turistlerine Türkiye'deki tatilleri içerisinde kısa süreli de olsa farklılık oluşturan charter seferler üzerinden düzenlenen kültür turları talep görmekte idi. Bugün o döneme göre sektörel anlamda altyapısı daha hazır olan ve sosyal açıdan daha gelişmiş olan bölgemize bunun gibi örnek çalışmaları çoğaltmak amacıyla tanıtım çalışmalarının yürütülmesi son derece önemlidir.

8. Mezopotamya Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması

Mezopotamya ile ilgili Görsel, Video, Harita, Rehber gibi Dijital ve Fiziksel diğer tanıtım materyallerinin hazırlanması

Mezopotamya markasının çeşitli sanal ve gerçek platformlarda tanıtılması için tanıtım materyallerine ihtiyaç duyulacaktır. Çağımızdaki gelişmelere uygun olarak, yaratıcı, inovatif, ulaşılabilirliği ve taşınması kolay, farklı tasarımlı tanıtım materyallerinin hazırlanması hedeflenmektedir. Bu materyaller yapılması planlanan tüm faaliyetlerde en önemli tanıtım araçlarından biri olacaktır. Hem sosyal medya üzerinden hem web site ve e-mail üzerinden hem de birebir yüz yüze görüşmelerde bu materyallerden faydalanılacaktır.

9. Londra WTM (2020) ve Japonya JATA (2020) Fuarlarına Katılım

Dünyanın en büyük turizm fuarlarından olan Londra WTM ve Japonya JATA fuarları, Turizm SOP için hedef pazar olarak belirlenen Avrupa ve Uzak Doğu Coğrafyasına daha verimli ulaşabilmek ve bölgeyi doğru hedef gruplara yerinde tanıtılabilmek için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu fuarlarda üç kalkınma ajansı ve GAP BKİ tek çatı altında stant kiralarak ve sadece Mezopotamya markası altında bölgeyi tanıtacaktır. Diğer tüm faaliyetlerle ilgili çıktılar, tanıtım materyalleri de bu fuarlarda ilgililere sunulacaktır. Kısıtlı bir bütçenin ayrılması dolayısıyla, bu fuarlara bu yıl deneme amaçlı katılım sağlanıp etkisi gözlemlenecektir. Fuarların başarılı ve verimli geçmesi durumunda, önümüzdeki yıl daha büyük bütçelerle tekrar katılım sağlanıp fuar boyunca gerçekleştirilecek faaliyetler çeşitlendirilecektir. Fuarlarda açılış-kapanış törenleri sponsorluğu, B2B görüşmeleri, gibi birçok tanıtım hamlesi düşünülmektedir.

v. Ajans Destekleri

- 1. Üçyol Ekolojik Köy Gündümlü Projesi (2015):** 2014 yılında yapılan çalışmalar neticesinde; Batman ili Hasankeyf ilçesinde Ekolojik Köy Projesinin hazırlık faaliyetlerinin yürütülmesine karar verilmiştir. Ön görüşmelerin yapılması, bilgilendirme toplantıları, başlangıç toplantısı, mutabakat toplantısı ve Yönetim Kurulu onay süreçleri 2014 yılı içinde tamamlanmıştır. Aralık 2014 sonu itibariyle KAYS üzerinden başvuru yapılması için süre başlamış ve Haziran 2015'te de başvurusu sistem üzerinden alınmıştır. Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulundan alınması gereken izin süreçlerinin uzaması ve mülkiyet sorunları sebebiyle projenin uygulaması gecikmiştir. Sorunların çözülmesiyle birlikte başlayan projenin uygulama süreci devam etmekte olup 2020 yılı içerisinde tamamlanacağı öngörülmektedir.
- 2. Batman Yerel Pazar Gündümlü Projesi (2017):** Batman il merkezinde mezbelelik halde bulunan yaklaşık 40 yıl önce kurulmuş olan "Alo Tevşo" diye anılan halk pazarı, artık zamanımız koşullarına cevap verememektedir. Yöresel ürünlerin markalaşması ve ticari değer kazanması yolunda da önemli bir buluşma noktası haline gelen Batman'ın tarım potansiyelini açığa çıkaran Batman yöresel ürünler pazarını daha modern hale gelecek şekilde halkın hizmetine kazandırmak suretiyle, hem geleneksel gıdaların gereği gibi üretimi ve pazarlanması temin edilebilecek hem de yerel ürünler değerince fiyata satılarak kırsal kalkınmanın önü açılacaktır. Batman ilinde doğal ve yerel ürün pazarları kurarak, yerli halk ile Batman iline gelen misafirlerin kaynaşmaları ve ihtiyaçlarının giderilmesi amaçlanmaktadır. Proje yürütücüsü Batman Belediyesi olup ortağı bulunmamaktadır. Projenin tahmini toplam maliyeti 7.772.762 TL olup %90 Ajans katkısı (~ 7 milyon TL) öngörülmektedir. Proje uygulama aşamasında olup fiziki gerçekleşme %90, mali gerçekleşme ise %80 civarındadır.
- 3. Siirt Eski Çarşının Rehabilitasyonu Gündümlü Projesi (2017):** Siirt il merkezinin en eski çarşılarından biri olan helvacılar çarşısı, eskiden Siirt'te önemli bir ticaret merkezi konumuna sahipti. Sanayileşme ve seri üretimin artması neticesinde geleneksel yöntemlerle üretim yapan çarşı esnafı olumsuz etkilenmiştir. Siirt Eski Çarşıların Rehabilitasyonu Gündümlü Projesi ile Çarşının yeniden cazibe merkezi haline getirilmesi hedeflenmektedir. Rehabilitate edilen çarşıda, Bölgede büyük ilgi gören yöresel ürünler (Siirt el sanatları, Siirt fıstığı, Pervari balı, vb.) ve diğer ürünlerin pazara sunulmasıyla hem Siirt ve çevresinden gelecek kişilerin ihtiyaçlarının

karşlanması hem de çarşının ekonomik hareketliliğinin artırılması sağlanacaktır. Projenin, kent ekonomisine olumlu katkıda bulunmasının yanında önemli bir kültürel değer olan Siirt Eski Çarşısının da günümüze kazandırılması bakımından önemli bir işlevi bulunmaktadır. Siirt Belediyesi'nin yürütücü kurum olduğu projenin ortağı bulunmamaktadır. Projenin tahmini toplam maliyeti 6.666.650 TL olup %90 (5.999.985 TL) öngörülmüştür. Proje uygulama aşamasında olup fiziki ve mali gerçekleşme %40 civarındadır.

4. **Mardin Tasarım ve İnovasyon Merkezi GÜDÜMLÜ PROJESİ (2017):** Mardin'de genel olarak bütün bölgede yöresel ürünlerin ve değer ihtiva eden yerel ürünlerin turizm sektörüne yönelik olmak üzere üretilip sunulmasına yönelik çabalar sınırlı ve yetersiz kalmaktadır. Mardin'in turistik hediyelik eşya ürünlerinin çoğu büyük oranda bölge dışından ve fabrikasyon şeklinde gelmektedir. Bu husus, ürünlerin yerel ekonomiye sağladığı faydanın düşmesine ve uzun vadede de aslında yerele ait olan bir ürünün tamamen özgünlüğünü kaybetmesine yol açacak mahiyettedir. Proje ile bu eksikliğin kurumsal olarak tamamlanması amacıyla, Mardin zanaat ürünlerinin tasarım ile buluşmasını sağlayacak altyapının oluşturulması, zanaatların devamlılığının sağlanması ve zanaat ürünlerinin ekonomik katma değerinin artırılması hedeflenmiştir. Proje ile aynı zamanda, yerelde üretilen hediyelik ürünlerin daha özgün ele alınarak inovasyona yönelik tasarlanması ve daha katma değeri yüksek ürünler olarak satılabilmesi, üretim süreçlerinin standartlaştırılması, üretim gruplarının koordinasyonun sağlanması, dezavantajlı bireylerin (kadınlar ve gençler) gelir düzeylerinin iyileştirilmesi, esnafın satış hacmi ve gelirlerinin yükseltilmesi, elektronik satış kanallarının etkileştirilmesi ve ayrıca bir merkez olarak bir gezi noktası oluşturulması amaçlanmaktadır. Tarihi Mardin'de âtil bir binanın dönüştürülmesi yoluyla gerçekleştirilecek proje inşaat ve kurulum, tanıtım ve teknik destek bileşenlerinde oluşmaktadır. Proje yürütücüsü Artuklu Belediyesi olup proje ortağı bulunmamaktadır. Projenin tahmini toplam maliyeti 1.833.608 TL olup %90 Ajans katkısı (~ 1,65 milyon TL) öngörülmektedir. Sözleşmesi imzalanan proje, tadilat/basit onarım işi için ihale aşamasındadır.
5. **Midyat Telkâri Tasarım ve Uygulama Merkezi GÜDÜMLÜ PROJESİ (2017):** Telkâri, özgün işlemleri ile tarihte birçok medeniyetin izlerinin yer aldığı Mardin'in sahip olduğu çok kültürlü yapının yansımalarını barındıran önemli bir kültür varlığıdır. İlde turizm hareketliliği yükseldikçe telkâri gibi birçok ürünün bir tüketim nesnesi olarak fabrikasyona kaydığı görülmüştür. Üretici ve satıcıların kısa vadeli kazanım refleksi ile desteklediği ve sürecin uzun vadede doğrudan telkârinin kendisine ve Mardin'in turizm marka değerine olumsuz yansımaları kaçınılmaz olacaktır. Midyat Telkâri Tasarım ve Uygulama Merkezi güdümlü projesi ile, Mardin'de yerel zanaat ürünlerinin tasarım boyutunun güçlendirilmesi, ürün değer zincirinin teknolojiyle desteklenerek standartlaştırılması, ekonomik değerin yükseltilerek gelir ve istihdam olanaklarının geliştirilmesi ve kültürel zenginliğimizin markalaşması yoluyla sosyoekonomik kalkınmaya katkı sağlanması hedeflenmektedir. Proje ile aynı zamanda, yerel hediyelik eşya üretim kabiliyetinin inovasyon temelinde geliştirilmesi ve kentin dezavantajlı kesimleri de dahil olmak üzere iş sahiplerinin turizm ekonomisinden daha fazla yararlanmalarının sağlanması amaçlanmaktadır. Projenin inşaat-kurulum, tanıtım ve teknik destek bileşenleri bulunmaktadır. Midyat Kaymakamlığı'nın yürütücü kurum olduğu projenin ortağı bulunmamaktadır. Projenin tahmini maliyeti 3.100.000 TL olup %90 (2.790.000 TL) Ajans katkısı öngörülmüştür. Proje uygulama aşamasında olup fiziki ve mali gerçekleşme %40 civarındadır.
6. **Mardin Gastronomi Müzesi ve Uygulama Merkezi GÜDÜMLÜ PROJESİ (2017):** Gıda ve turizm değer zincirlerinin kesişim noktasında bulunan gastronomi, dünya turizm trendleri göz önüne alındığında, yerel değerleri koruyarak geleceğe taşımak açısından da sürdürülebilirliğe ciddi katkı sunabilecek bir çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizin turizm destinasyonları arasında önemli bir potansiyeli bulunan Mardin'in yemek kültürünün kurumsallaştırılarak geleceğe aktarımı ve özgün yemek kültürünün turizmle bütünleştirilerek UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağına dahil olması, kentin sosyal ve ekonomik gelişmesine katkı sağlanması amacıyla geliştirilen

proje Halep-Hatay-Adana-Gaziantep-Şanlıurfa-Mardin-Musul gastronomi aksını bütünleme hedefini gözetmektedir. Proje ile aynı zamanda Mardin yöresel yemeklerinin özgünlüklerinin korunarak geleceğe aktarılması ve ziyaretçilere tanıtım-satış yoluyla kentin ekonomisine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Proje, otantik bir müzenin yanısıra uygulama mutfağı kurulumunu ve Mardin yemek kültürüne ilişkin bilgi altyapısının güçlendirilerek etkin tanıtımının yapılmasını içeren bileşenlerden oluşmaktadır. Proje yürütücüsü Mardin Büyükşehir Belediyesi olup proje ortağı bulunmamaktadır. Projenin tahmini toplam maliyeti yaklaşık 5.000.000 TL'dir ve %90 Ajans katkısı (~4,5 milyon TL) öngörülmektedir. Başvurusu yapılan proje için Ajans değerlendirme süreci tamamlanmış olup, Bakanlık onayına gönderilmiştir.

7. **Tarihi Mardin'in Yayalaştırılması Gündümlü Projesi (2019):** Mardin Sürdürülebilir Turizm projesinin teknik destek bileşeni kapsamında hazırlan strateji çalışmalarında tarihi Mardin'in özgün yapısına dönüştürülerek bir gezinti alanına dönüştürülmesi için en önemli ulaşım aksı olan I. Caddenin trafikten arındırılarak kontrollü-sınırlı araç akışının sağlanmasına altyapı oluşturulmasının ve bu yaklaşımla bütünlüklü olarak sokakların ve altta kalan çarşıların birbirine eklemlenerek kentin yöresel zenginliklerinin ziyaretçilere sunulmasına yönelik projelerin hayata geçirilmesi önerilmiştir. Yapılan saha çalışmalarında ve ziyaretçilere yönelik yapılan anketlerde trafik -park sorunu ve yayaların kentte dolaşamaması kentin en önemli sorunu olarak tespit edilmiştir. Ajansın desteğiyle Mardin Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen fizibilite çalışması analitik açıdan çalışmayı daha da detaylandırarak bu tespitlere yeniden ulaşmıştır.

Kentsel sit alanının doğal bir gezinti alanına dönüştürülmesi ve kentin turizm ekonomisinden daha çok faydalanmasının yanı sıra yerleşik halkın sosyal yaşamını zenginleştirilerek geliştirilmesi, Tarihi Mardin'in Yayalaştırılması projesinin genel hedefini oluşturmaktadır. Proje, Otopark Altyapısının Kurulması, Kent için Düzenleme ve Otomasyon Sistemi Kurulması, Toplu Taşıma Araçları ile Kısmi Yayalaştırma ve Kentsel Meydan Düzenlemesi alt projelerinden oluşmakla birlikte gündümlü proje desteği kapsamında Cumhuriyet Meydanı Projesinin uygulanması hedeflenmektedir. Bu proje kapsamında asıl faaliyet meydan düzenlemesi olup tanıtım ve görünürlük faaliyetleri ile desteklenecektir. Proje yürütücüsü Mardin Büyükşehir Belediyesi olup proje ortağı bulunmamaktadır. Projenin tahmini toplam maliyeti yaklaşık 5.355.000 milyon TL olup %75 Ajans katkısı (~ 4 milyon TL) öngörülmektedir. Proje sözleşmesi imzalanmış olup yapım işi ihale aşamasındadır.

8. **Teknik Destek Programı:** Turizm SOP çerçevesinde bölgedeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önem arz eden, ancak kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı ile karşılaşılan çalışmalarına eğitim verme, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlama, geçici uzman personel görevlendirme, danışmanlık sağlama, lobi faaliyetleri ve uluslararası ilişkiler kurma gibi konularda TD Programı kapsamında destek sağlanacaktır. Turizm sektörüne yönelik yönetim danışmanlığı (tanıtım ve pazarlama, kurumsallaşma, dijital pazarlama, müşteri ilişkileri konularında eğitimler gibi) kapsamında verilebilecek eğitimler de bu Program dahilinde desteklenebilecektir.
9. **Fizibilite Desteği Programı:** Ajans, bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına ve bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik olarak, ***Turizm SOP kapsamında belirlenen konulardaki projelerin fizibilite çalışmaları için bu SOP kapsamında faaliyet gösteren kurum/kuruluşlara*** doğrudan mali destek kapsamında yer alan fizibilite desteği sağlayacaktır.

vi. **Önemli Kamu Yatırımları**

TRC3 Bölgesinde "Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP)" ile ilişkili devam eden kamu yatırımları tablodaki gibidir:

Tablo 17. Turizm SOP ile İlgili Önemli Kamu Yatırımları

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (bin TL)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
Tarihi Köprüleri Belgeleme ve Koruma Çalışmaları (GAP) Restorasyon	Batman, Siirt, Diyarbakır	Karayolları Genel Müdürlüğü	38.424	2011-2020	2
Soyut ve Somut Kültürel Mirasın Korunması	GAP illeri	GAP BKİ	1.000	2018-2020	2
Turizm Sektörü Tanıtım ve Markalaşma Uygulamaları ¹¹	GAP illeri	GAP BKİ	500	2020-2020	1
Midyat Çevre Yolu (GAP) Bölünmüş Yol (9 km)	Mardin	Karayolları Genel Müdürlüğü	44.402	2011-2021	2
Kültür Tesisleri	81 il	Kültür ve Turizm Bakanlığı	32.082	2009-2022	2
Turizm Alanı ve Merkezi Yolları	7 il (Mardin dahil)	Karayolları Genel Müdürlüğü	389.686	2005-2023	2
Batman-Hasankeyf-Gercüş-Midyat (GAP) Bölünmüş Yol (77 km)	Mardin, Batman	Karayolları Genel Müdürlüğü	614.225	2011-2023	2
Tarihi Kent Merkezleri ve Dokularının İhyası (Restorasyon)	81 il	Kültür ve Turizm Bakanlığı	90.800	2018-2023	2

vii. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler

- Mardin TSO, Granada TSO İşbirliğinde Kapasitesini Artırıyor Projesi:** Ajans desteği ile hazırlanan, Mardin Ticaret ve Sanayi Odası'nın başvuru sahibi ve Granada Sanayi ve Ticaret Odası'nın ortak olduğu "Mardin TSO, Granada TSO ile Birlikte Kurumsal ve Sektörel Kapasitesini Geliştiriyor Projesi" Türkiye-AB İş Dünyası Diyalogu Hibe Programı kapsamında kabul edilmiştir. Mardin'de turizm hizmet sektöründe yer alan işletmelerin yönetim ve turizm hizmet standartlarının geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla hazırlanan projede Mardin TSO'nun kurumsal ve sektörel kapasitesinin Granada TSO işbirliğiyle artırılması ve Granada TSO iyi uygulamalarının Mardin TSO'ya uyarlanması hedeflenmektedir. 125.120,93 Avro toplam bütçeli projeye %90 oranında hibe sağlanmakta olup Ajansımız ve Mardin TSO tarafından eş finansman sağlanacaktır. Ajansımız ve Granada İl Turizm Konseyi projede iştirakçi olarak yer almaktadır. Proje faaliyetleri Ajansımızın teknik desteği ve aktif katılımı ile yürütülmektedir. 2019 yılı sonu itibarıyla, Projenin Kurumsal Kapasite bileşeni doğrultusunda hazırlanan Kurumsal İhtiyaç Analizi çalışması kapsamında, Mardin TSO'nun Akreditasyonu ve Stratejik Plan hazırlama çalışmalarına destek sağlanmış, Sektörel Kapasitenin Geliştirilmesi bileşeni kapsamında da turizm sektöründe Mardin ilinde hizmet standartları ve yönetim alanlarını içeren kapsamlı bir Mevcut Durum Analiz çalışması hazırlanmıştır. Proje faaliyetleri kapsamında her iki odanın Aralık 2019 ve Ocak 2020 tarihlerinde karşılıklı çalışma ziyaretleri yapması planlanmıştır.

viii. Diğer Proje ve Faaliyetler

- Mardin Tarihi Çarşıların Canlandırılması Projesi (2017 Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı):** Mardin'de tarihsel olarak üretim ve ticaretin en önemli merkezi Artuklu'da bulunan tarihi Mardin'in geleneksel çarşıları, bugün büyük oranda üretimden çekilmekle birlikte halen gündelik ticaretin bir merkezi olmaya devam etmektedir. Mardin Sürdürülebilir Turizm Projesi kapsamında rehabilitasyon ve yenileme çalışmaları tamamlanan Mardin I. Caddenin alt etkileşim alanında yer alan ve 871 dükkan içeren 19 tarihi çarşının aynı konseptte uygun olacak ve tarihsel değerlerini yansıtacak şekilde yenileme ve rehabilitasyon faaliyetlerini içeren proje, Ajans tarafından Mardin Büyükşehir Belediyesi işbirliğiyle geliştirilmiştir. Proje kapsamında halen aktif olan veya canlılığını yitiren çarşıların Tarihi Mardin gezi rotası içerisinde ele alınarak işlerlik kazanması ve turizm etkinliklerinin gerçekleştirildiği mekanları içerek şekilde zenginleştirilmesi ve

¹¹ Etüt-Proje, Müşavirlik, Makine-Teknikat işlerini kapsamaktadır.

bu yolla turistlerin Mardin’de geçirecekleri zamanın ve Mardin iline sağlayacakları katma değerin artırılması hedeflenmektedir. Proje ile tarihi çarşıların yenilenerek daha cazip hale getirilmesi yoluyla turistlere yeni rotalar sunulması yoluyla işletmeciliğin geliştirilmesi ve turizmin kente düzenli dağılımıyla gelir ve istihdam olanlarının artırılması amaçlanmaktadır. Projenin en önemli ve temel faaliyeti çarşıların sağlıklılaştırılması ve fonksiyonel hale getirilmesidir. Projenin yürütücüsü Mardin Büyükşehir Belediyesi olup ortağı bulunmamaktadır. Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı kapsamında 10 milyon TL bütçe ile 10 adet çarşıda çalışma yürütülecektir. Projenin fizibilitesi hazırlanmaktadır.

- 2. Dara Antik Kenti Örenyeri Çevre Düzenlemesi Projesi (2018 Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı):** Dara Antik Kenti, Mardin’in güneydoğusunda Mardin’e 30 km uzaklıkta yer alan aynı ismi taşıyan köyde bulunmaktadır. Dara Antik Kenti’nde, Geç Roma, Erken Bizans, Selçuklu ve Osmanlı yapılarını bir arada görmek mümkündür. Bu yapılar arasında, şehrin surları, kapısı, agorası ve sütunlu caddesi, tarihi köprüsü, sarnıçlarını, mozaikli yapısı, hendeği, nekropol alanı ve kümbetleri sayılabilir. Bu güçlü tarihsel geçmişi ile Dara, Bölgeye gelen hemen hemen bütün turistlerin ilgi odağı olmaktadır. Dara Antik Kenti, Mardin ve çevresinin turizmi için önemli bir itici güce sahiptir, fakat halen ören yeri statüsü kazanmamış olan bu kadim şehrin alt yapı sorunları, gelen turistlerin alanı sağlıklı bir şekilde gezmeleri önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir. Yürütülecek proje ile tescilli bir Bizans yerleşim yeri ve önemli bir turizm odağı olan Dara Antik Kenti’nin sur duvarlarının ve kente giriş kapısının bulunduğu alanda yapılacak olan restorasyon çalışmaları, ortaya çıkacak yapıların konservasyonu, antik kentin çevre düzenlemesi ve karşılama merkezinin yapılarak alana erişimin kolaylaştırılması ve yöresel mimari değerlerin korunarak var olan turizm potansiyelinin artırılması amaçlanmaktadır. Proje ile köy halkının turizm gelirlerinden faydalanmasını öncelikleyen kent ekonomisine entegre sürdürülebilir bir kırsal turizm modeli hayata geçirilecektir ve orta vadede, Dara Antik Kentine ören yeri statüsü kazandırılacaktır. Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı kapsamında 5 milyon TL bütçe ile hazırlanan ve ön onay alan projenin yürütücüsü Mardin Müzesidir.

e. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP), orta vadeli bir program olup 3 yıl içerisinde faaliyetlerinin tamamlanması planlanmaktadır. Bu süreçte ilk yıl ihtiyaçların ortaya konulması amacıyla ağırlıklı olarak tanıtım ve yatırım destek çalışmaları yürütülecektir. İşbirliği ve koordinasyon ile kapasite geliştirme bileşenleri ile birlikte 2020 yılı içerisinde daha çözüm odaklı müdahale yöntemleri geliştirilerek ilgili kurum/kuruluşlarla işbirlikleri tesis edilecektir. İkinci yılda programın özel amaçlarına uyumlu olarak Bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanacak faaliyetler ile devam edecektir. Programın etki değerlendirmesinin ise Program kapsamında yürütülen faaliyetlerin tamamlanması akabinde yapılması planlanmaktadır. Programın 2020 yılı için zaman planlaması aşağıdaki tabloda detaylandırıldığı gibidir (2020 yılı sonrasındaki faaliyetler için yıllık bazda öngörde bulunulmuştur).

Tablo 18. Turizm SOP Zaman Planlaması

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Adı	Bileşen Türü	Yöntem	Sorumlu Birim	İlgili Birim	2020		2021		2022	
						1	2	1	2	1	2
Araştırma, Analiz ve Programlama	Mezopotamya Markası Pazar Potansiyeli Araştırması	Faaliyet	Araştırma Raporu	YDO	ASGPB	X					
	Mezopotamya Temalı Nitelikli Festivallerin Geliştirilmesi	Faaliyet	Araştırma Raporu	YDO	DİFB		X		X		X
	Mezopotamya Temalı Ulusal Lobicilik Faaliyetleri	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	YDO	DİFB	X		X		X	

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Adı	Bileşen Türü	Yöntem	Sorumlu Birim	İlgili Birim	2020		2021		2022	
						1	2	1	2	1	2
İşbirliği ve Koordinasyon	Film Sektörü ile İşbirliği	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	YDO	DİFB		X		X		X
	Turizm Eşleştirme Yönlendirme Grubu Koordinasyon Çalışmaları	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	YDO	DİFB, ASGPB	X	X	X	X	X	X
	Proje Geliştirme Faaliyetleri	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	YDO	DİFB, ASGPB	X	X	X	X	X	X
Kapasite Geliştirme	Turizm Platformu Yönetim Danışmanlığı	Faaliyet	Teknik Destek	YDO	PYB, ASGP		X		X		X
	UNESCO Adaylık Süreçlerine İlişkin Kurumsal Altyapının Güçlendirilmesi	Faaliyet	Teknik Destek	YDO	ASGP, DİFB		X	X	X	X	X
Tanıtım ve Yatırım Destek	Mezopotamya Hikayesinin Oluşturulması	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	YDO	DİFB	X					
	Mezopotamya Destinasyonu Tanıtım Çalışmaları	Faaliyet	Tanıtım Toplantıları ve İşbirliği	YDO	DİFB	X	X	X	X	X	X
	Turizm Acentelerine Yerinde Tanıtım Çalışmaları	Faaliyet	Tanıtım Toplantıları ve İşbirliği	YDO	DİFB	X		X		X	
	Sosyal Medya Elçilerine Yerinde Tanıtım Çalışmaları	Faaliyet	Tanıtım Toplantıları ve İşbirliği	YDO	DİFB		X		X		X
	Hedef Ülkelerin Etkili Ünlülerinin Bölgeye Getirilmesi	Faaliyet	Tanıtım Toplantıları ve İşbirliği	YDO	DİFB		X		X		X
	Tarihi Yerlerde Konser ve Sergilerin Organize Edilmesi	Faaliyet	Tanıtım	YDO	DİFB		X		X		X
	Bölgeler Arası Kültür Turizmi Köprüleri Kurulması	Faaliyet	Tanıtım Toplantıları ve İşbirliği	YDO	DİFB	X		X		X	
	Mezopotamya Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması	Faaliyet	Araştırma ve İşbirliği	YDO	DİFB		X		X		X
	Londra WTM (2020) ve Japonya JATA (2020) Fuarlarına Katılım	Faaliyet	Tanıtım	YDO	DİFB	X	X	X	X	X	X
Ajans Destekleri	Üçyol Ekolojik Köy GP	Alt Program	Güdümlü Proje Desteği	İDB	ASGPB, YDO	X					
	Batman Yerel Pazar GP	Alt Program	Güdümlü Proje Desteği	İDB	ASGPB, YDO	X	X				
	Siirt Eski Çarşının Rehabilitasyonu GP	Alt Program	Güdümlü Proje Desteği	İDB	ASGPB, YDO	X	X				
	Mardin Tasarım ve İnovasyon Merkezi GP	Alt Program	Güdümlü Proje Desteği	İDB	ASGPB, YDO	X	X	X	X		
	Midyat Telkâri Tasarım ve Uygulama Merkezi GP	Alt Program	Güdümlü Proje Desteği	İDB	ASGPB, YDO	X	X	X	X		
	Mardin Gastronomi Müzesi ve Uygulama Merkezi GP	Alt Program	Güdümlü Proje Desteği	İDB	ASGPB, YDO	X	X	X	X		
	Tarihi Mardin'in Yayalaştırılması GP	Alt Program	Güdümlü Proje Desteği	İDB	ASGPB, YDO	X	X	X	X		

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Adı	Bileşen Türü	Yöntem	Sorumlu Birim	İlgili Birim	2020		2021		2022	
						1	2	1	2	1	2
	Teknik Destek Programı	Alt Program	Teknik Destek	PYB	YDO, ASGPB	X	X	X	X	X	X
	Fizibilite Desteği Programı	Alt Program	Fizibilite Desteği	PYB	ASGPB İDB, YDO	X	X	X	X	X	X
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler	Mardin TSO, Granada TSO İşbirliğinde Kapasitesini Artırıyor Projesi	Alt Program	Dış Fon	DİFB	MYDO	X	X				
Diğer Proje ve Faaliyetler	Mardin Tarihi Çarşıların Canlandırılması Projesi	Alt Program	CMDP	İDB	PYB, MYDO	X	X	X			
	Dara Antik Kenti Örenyeri Çevre Düzenlemesi Projesi	Alt Program	CMDP	İDB	PYB MYDO	X	X	X			

f. İzleme ve Değerlendirme

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP), izleme ve değerlendirmesinin yapılması amacıyla YDO'lar ve İzleme ve Değerlendirme Birimi (İDB) koordinasyonunda Ajans içi ilgili tüm birimlerin katılımıyla altışar aylık dönemlerde izleme ve değerlendirme toplantıları gerçekleştirilecektir.

SOP kapsamında belirlenen faaliyetlerin izlemesi sorumlu birimler tarafından gerçekleştirilecek olup elde edilen veriler ve oluşturulan raporlar konsolide edilmek ve değerlendirilmek üzere İDB'ye iletilecektir. Ajans tarafından yürütülecek alt programların ve güdümlü projelerin uygulanmasından Program Yönetimi Birimi (PYB), izlenmesinden ve değerlendirilmesinden İDB sorumludur. SOP kapsamında yapılacak araştırma ve analiz çalışmalarının yürütülmesi ile tanıtım ve yatırım destek faaliyetlerinin uygulanması ile işbirliği ve koordinasyon faaliyetlerinden YDO'lar sorumludur.

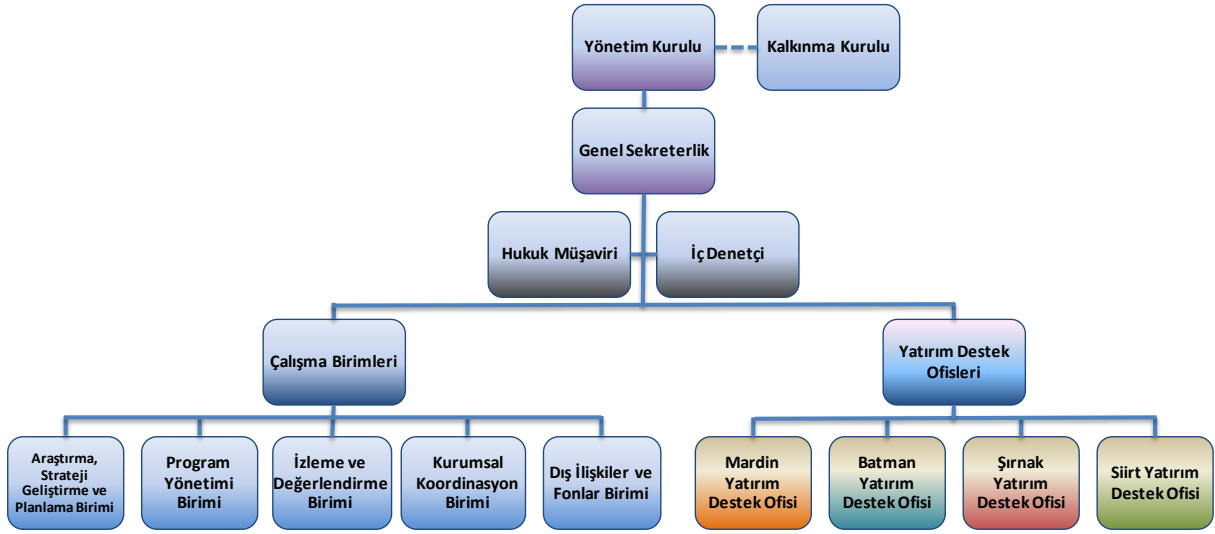
SOP İlerleme Raporlarının ve SOP Kapanış Raporunun hazırlanmasından YDOlar sorumludur. İzleme faaliyetleri, programda belirlenen performans göstergelerinin gerçekleşme oranlarının doğru veriler toplanarak analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve bunların raporlanmasını içermektedir. Toplanan veriler değerlendirmenin ana unsurları olan etkinliği, etkililiği, verimliliği, uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği çerçevesinde irdelenecek ve değerlendirme sonuçları Bakanlığa raporlanacaktır.

3. Kurumsal Gelişim

Ajansın teşkilat yapısı aşağıdaki şekilde verildiği gibidir. Yönetim Kurulu Ajans'ın "karar organı" olup aylık olarak toplanmaktadır. Ajans'ın icra organı olan Genel Sekreterlik, Araştırma Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi, Program Yönetimi Birimi, İzleme ve Değerlendirme Birimi, Kurumsal Koordinasyon Birimi ile Dış İlişkiler ve Fonlar Birimi şeklinde örgütlenmiştir. Bununla birlikte Ajansın görev alanı olan dört ilde (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) yatırım destek ofisleri bulunmaktadır.

Ajans, aşağıda verilen teşkilat yapısıyla hem mevzuattan gelen görev ve sorumluluklarına yönelik faaliyetleri yürütecek olup hem de SOP hazırlama, yürütme ve değerlendirme çalışmalarının yürütebilmesi için gerekli kapasiteyi oluşturmaya yönelik kurumsal dönüşümü sağlayacaktır. Kurumsal Gelişim kapsamında yer alan faaliyetlerin hayata geçirilmesi ile Ajans içi koordinasyonun sağlanmasından Kurumsal Koordinasyon Birimi sorumludur.

Şekil 1. Ajans Organizasyon Şeması

Kalkınma ajanslarının görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için mülga Kalkınma Bakanlığı tarafından, geçmiş uygulama tecrübeleri de dikkate alınarak, yeni bir vizyon çerçevesinde ajanslarda kurumsal dönüşüm süreci başlatılmıştır. Bakanlık tarafından, 2017 yılının son döneminde ajansların SOP sistemine geçişini sağlamaya yönelik çeşitli eğitim ve tanıtım toplantıları düzenlenerek bu süreçte hem personelin hem de temel paydaşların bilgilendirilmesi konusundaki ihtiyaçlar ortaya konmuştur. Gerek geçiş dönemi ve 2020 yılı içerisinde gerekse SOP'ların orta vadeli uygulama döneminde, Ajansın belirlediği programların başarılı bir şekilde yürütebilmesi için mevcut insan kaynağının ve kurumsal kapasitenin de geliştirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple Ajans personelinin henüz deneyimi olmadığı yeni uygulamalarla ilgili uzmanlaşmasını sağlamak için hizmet içi eğitimler verilecektir. SOP'ların oluşturulması kadar yürütülmesi ve tamamlanmasının akabinde de etki değerlendirmesinin yapılması kritik öneme sahip olup kapasite gerektirmektedir. Bu kapasitenin de Ajans personeline oluşturulabilmesi için gerekli eğitimlerin alınması sağlanacaktır.

SOP'ların başarıya ulaşmasında Ajans'ın Bölgedeki paydaşlar ile yakın temasta olması gerekmektedir. Ajansın doğrudan gerçekleştireceği faaliyetler ile birlikte Bölgedeki diğer paydaşlarla geliştireceği iş birlikleri SOP'ların daha etkin yürütülmesine olanak sağlayacaktır. Bu sebeple Ajans diğer kurumlarla iş birliklerinin oluşturulmasına özel önem gösterecektir.

a. Amaç

Genel Amaç

Ajansın görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için beşerî, mali ve teknik kapasitesini geliştirmek suretiyle pro-aktif roller üstlenerek Bölgenin kalkınmasında lider kurum olabildiğini sağlamak

Özel Amaçlar

1. Ajansın beşerî, fizikî ve teknik altyapısını geliştirerek kurumsal kapasiteyi artırmak
2. Ajans personelinin SOP hazırlama, yürütme ve değerlendirme çalışmalarını yürütebilmesine yönelik gerekli kapasiteyi oluşturmak
3. Belirlenen SOP'ların etkin yürütülmesine yönelik Bölgedeki diğer kurumlarla iş birlikleri geliştirmek
4. Ajansın ve Bölgenin tanıtımını sağlamak

b. Hedefler

Kurumsal Gelişim kapsamında 2020 yılında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktı göstergeleri aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir.

Tablo 19. Kurumsal Gelişim Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	2020 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan strateji belgesi sayısı	1	adet	Faaliyet Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Düzenlenen YK toplantı sayısı	12	adet	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Personele verilen eğitim sayısı	8	adet	Faaliyet Raporu
	Eğitim alan personel sayısı	50	kişi	Faaliyet Raporu
	Yeni istihdam edilen personel sayısı	11	kişi	Faaliyet Raporu
	Denetim sayısı	2	adet	Faaliyet Raporu
	Bilişim altyapısının geliştirilmesi için alınan hizmet sayısı	2	adet	Faaliyet Raporu
Tanıtım Faaliyetleri	Hazırlanan tanıtım dokümanı sayısı	4	adet	Faaliyet Raporu

c. Faaliyetler

i. Araştırma, Analiz ve Programlama

1. **Kurumsal Stratejik Plan (2020-2023):** TRC3 2014-2023 Bölge Planı ve Ajans Sonuç Odaklı Programları ile paralel olarak kurgulanan Ajans Kurumsal Stratejik Planı çalışmaları büyük oranda tamamlanarak 2019 yılı Ağustos ayında Bakanlığa iletilmiştir. Ajansımızın da dahil olduğu "Kalkınma Ajansları Eşleştirme Programı"nda yapılacak çalışmalar ve görüş alışverişleri ile Bakanlıktan Taslağa yönelik alınacak görüş ve öneriler neticesinde, Planın geliştirilerek 2020 yılında tamamlanması ve uygulamaya konması hedeflenmektedir.

ii. İşbirliği ve Koordinasyon

1. **Yönetim Kurulu Toplantıları:** Ajans Yönetim Kurulu toplantıları en az ayda bir kez olmak üzere gerçekleştirilecektir. Toplantıların Ajansın faaliyette bulunduğu 4 ilde sıralı olarak yapılması

planlanmaktadır. Ancak Bölge koşulları da göz önünde bulundurularak bazı toplantıların sıra gözetmeden yapılması zorunluluğunun ortaya çıkması durumunda, Yönetim Kurulu Başkanının onayı ile belirlenecek bir ilde toplantı düzenlenebilecektir. Bununla birlikte olağanüstü durumlarda, yine Yönetim Kurulu Başkanının onayı ile telekonferans aracılığıyla Yönetim Kurulu toplantılarının gerçekleştirilmesi söz konusu olabilecektir.

2. **Kalkınma Kurulu Toplantıları:** 19/08/2016 tarih ve 29806 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Kalkınma Ajansları Kalkınma Kurullarına Temsilci Gönderecek Kurum ve Kuruluşların Belirlenmesi ve Bazı Bakanlar Kurulu Kararlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Karar” (15/08/2016 tarih ve 2006/9112 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı) çerçevesinde düşen Kurul Üyelikleri sonrasında 15/07/2018 tarih ve 30479 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Kalkınma Kurulları yeniden yürürlüğe girmiştir. Ancak Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurul üyelikleri yeniden teşkil edilmediğinden bu tarihten beri Kalkınma Kurulu toplantıları gerçekleştirilememektedir. Kurul üyeliklerinin oluşturulması halinde, mevzuata uygun şekilde toplantılar gerçekleştirilerek, oluşturulacak sektörel çalışma grupları ile birlikte Kalkınma Kurulu’nun daha etkin faaliyete geçmesi sağlanacaktır.

iii. Kapasite Geliştirme

1. **İnsan Kaynağının Geliştirilmesi:** Ajans; 1 genel sekreter, 25 uzman, 3 destek personeli ve 38 (31’i hizmet personeli ve 7’si güvenlik görevlisi) yardımcı hizmetler personeli olmak üzere toplam 67 çalışan ile dört ilde (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) faaliyetlerine devam etmektedir. Ajanstaki boş pozisyonlar (iç denetçi ve hukuk müşaviri) ile uzman ve destek personeli ihtiyacına binaen Bakanlık tarafından alınan uygunluk doğrultusunda 2020 yılı içerisinde 1 iç denetçi, 1 hukuk müşavirliğinden sorumlu uzman ile 7 uzman ve 2 destek personeli istihdamı için personel alımı planlanmaktadır. Ajansın mevcut personel durumu aşağıdaki tabloda verildiği gibidir.

Tablo 20. Ajansın Mevcut İnsan Kaynağı Dağılımı

Kurumsal Yapılanma	Fiziki Mekan	Genel Sekreter	İç Denetçi	Uzman				Destek Personel	Yardımcı Hizmetler Personeli	Toplam Personel
				Hukuk Müşaviri	Birim Başkanı	Koordinatör	Uzman			
Genel Sekreterlik Makamı	Ana Hizmet Binası	1	0	0				2	6	7
Kurumsal Koordinasyon					1		1			
Dış İlişkiler ve Fonlar					1		1			
Araştırma, Strateji Geliş. ve Planlama					1		1			
Program Yönetimi					0		4			
İzleme ve Değerlendirme					1		3	1	1	5
Mardin Yatırım Destek Ofisi	Yatırım Destek Ofisleri					1	2			
Batman Yatırım Destek Ofisi						0	4			
Şırnak Yatırım Destek Ofisi						0	1			
Siirt Yatırım Destek Ofisi						1	2			
Toplam Personel		1	0	0	4	2	19	3	38	67
				25						

Bölgesinde kalkınmaya önderlik eden bir kurum olarak Ajansın görev ve faaliyetlerini başarıyla yürütmesi; istihdam ettiği personelinin motivasyonu, bilgisi ve deneyimi ile doğru orantılı olarak gerçekleşmektedir. Bu sebeple Ajansın başarısında en önemli etken beşerî kaynak yönetimi olarak görülmektedir. Personelin bilgi, beceri ve niteliklerinin bölgesel ve kurumsal önceliklere göre stratejik bir yaklaşımla geliştirilmesine özel önem verilecektir.

- 1.1. **Eğitimler:** Yeni işe alınacak personelin oryantasyonuna yönelik eğitimlere devam edilecek, genel ve birimlere yönelik hizmet içi eğitimlerle birlikte kişisel gelişim eğitimleri düzenlenecektir. Yeni başlayacak personele Ajans’ın temel fonksiyonları hakkında bilgi verilerek personelin görevine adaptasyonun hızlandırılması ve personelden daha hızlı verim alınması amaçlanmaktadır. Oryantasyon süreci sonucunda yeni başlayan personele Ajans’ın temel fonksiyonları hakkında

uygulamalı testler yapılacak ve bu testler deneme süresi sonunda personel hakkında Genel Sekreterlik görüşü oluşturulmasına altlık oluşturacaktır. Uygulanması planlanan oryantasyon eğitiminin temel başlıkları aşağıdaki gibidir.

Tablo 21. Yeni Personel İçin Düzenlenecek Oryantasyon Eğitimleri

S.No	Eğitimin Adı	Tahmini Süre
1	Proje Hazırlama Eğitimi	3 gün
2	Proje Değerlendirme Süreci Eğitimi	3 gün
3	Uygulamalı İzleme Süreci Eğitimi	2 gün
4	Satın Alma Süreci Eğitimi	1 gün
5	Resmi Yazışma Kuralları Eğitimi	1 gün
6	İş Kanunu/Özlük Hakları/Sözleşme Bilgilendirmesi	1 gün
7	Yönetim Kurulu/Kalkınma Kurulu Toplantı ve Üyeleri Hakkında Bilgilendirme	1 gün
8	Devlet Destekleri ve Teşvikleri	2 gün
9	Bölge Planı ve Diğer Kalkınma Planları Hakkında Bilgilendirme	2 gün
10	EBYS/KAYS Programlarının Kullanımı Hakkında Bilgilendirme	1 gün
11	2009-2019 Ajans Faaliyet Raporları	1 gün
12	Bölge'nin Tanıtımı	4 gün
13	AB ve Diğer Uluslararası Fonlar	2 gün

Ajans'ın çalışma alanı içerisinde personelin yetkinliklerini geliştirmek amacıyla Bakanlık başta olmak üzere diğer kurumların kendi plan ve programları dâhilinde katılım çağrısı yaptıkları eğitimlerden faydalanılacaktır. Ayrıca spesifik konularda çalışan uzmanların, alanlarında bilgi ve yetkinlik düzeylerini artırarak Ajans çalışmalarına daha etkin katkı sunabilmeleri için ihtiyaç duydukları eğitimleri kurum dışından alabilmeleri de söz konusu olabilecektir. Kurum dışında düzenlenen eğitimlere katılan personelin, edindiği bilgi ve tecrübeyi ilgili diğer Ajans personellerine aktarmaları sağlanacaktır. Bununla birlikte, personelin mesleki ve kişisel gelişimine katkı sunacak ve Ajans çalışmalarında verimliliğini ve bilgi düzeyini artıracak eğitimlerin Ajans eliyle düzenlenmesi de sağlanacaktır. 2020 yılında Ajans bütçesinden karşılanmak üzere alınması öngörülen eğitimler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. Yıl içinde ortaya çıkacak ihtiyaçlar doğrultusunda aşağıdaki eğitimlere ek eğitimler düzenlenebilecektir. Aynı zamanda, personelin sektörel çalışma konuları ile ilgili yurtiçi çalışma ziyareti, toplantı, seminer, konferans ve fuar katılımları sağlanacaktır.

Tablo 22. 2020 Yılında Alınması Planlanan Eğitimler

S. No	Eğitimin Adı	Süre (gün)	Takvim	Birim	Hedef Kitle
1	İş Sağlığı ve Güvenliği	2	Mart	Birimler ve YDO'lar (2 grup)	Hizmet, Destek ve Uzman Personel
2	Entegre Kaynak Verimliliği	3	Nisan	ASGP, DİFB, YDO'lar	Uzman Personel
3	İlk Yardım	2	Mayıs	Birimler ve YDO'lar (2 grup)	Hizmet, Destek ve Uzman Personel
4	İnsan Kaynakları Yönetimi Uzmanlığı	3	Haziran	Tüm Kalkınma Ajansları	İK Personeli, İdari Birim Başkanları
5	Kalite Yönetim Sistemi	3	Eylül	Birimler ve YDO'lar	Uzman Personel
6	Yöneticilik	2	Ekim	Birimler ve YDO'lar	Birim Başkanı ve Koordinatörler
7	Analiz Karar Verme ve Sonuç Odaklılık	2	Kasım	Birimler ve YDO'lar	Uzman Personel
8	Acil Durum Planlama	1	Aralık	KKB, ASGPB, YDO'lar	Uzman Personel

2. Denetimler

İç Denetim: Bağımsız Denetim Raporuna ilişkin olarak İç Kontrol Sistemindeki eksikliklerin giderilmesi için İç Denetçi istihdamı planlanmaktadır. 2018 yılı içerisinde yapılan personel alımında İç Denetçi başvurusu gerçekleştirilmemiştir.

Dış Denetim: Ajansın dış denetimi uygun bulunacak bir bağımsız denetim firması tarafından 2020 Mart ayına kadar gerçekleştirilecektir.

Sayıştay Denetimi: Sayıştay Denetimi kapsamında Ajans'ta devam eden çalışmalar, Sayıştay tarafından yayımlanmış bulunan Düzenlilik Denetimi Rehberinin 10/04/2011 tarihli versiyonu kapsamında yürütülmektedir. 2020 yılında olası bir denetime hazır olmak açısından gerekli faaliyetler yürütülmektedir.

Mali Yönetim Yeterliliği: 2011 yılında yürütülen hazırlık faaliyetleri sonucunda 'Mali Yönetim Yeterliliği' almaya hak kazanan Ajans'ta, 2017 yılında da Mali yönetim Yeterliliği gerçekleştirilmiştir. Yeterlilik kriterlerini sistemli hale getirmeye yönelik faaliyetlere 2020 yılında da devam edilecektir.

3. Bilişim Teknolojileri Altyapısının Geliştirilmesi

Ağ: Ajansın veri iletişiminin daha güvenli, hızlı ve kesintisiz olmasını sağlamak için Ajans merkezi ve Yatırım Destek Ofislerinde kullanılan Metro İnternet ve VPN hizmeti alımına devam edilecektir. VPN aracılığıyla kullanıcılara sunulan hizmetlerde yaşanan aksaklıkların giderilmesi için ek yazılım/program alınması öngörülmektedir. Ajans merkezi için internet yedek hattı devreye alınmış olup ttvpn için de yıl içinde yedek hat alımı planlanmıştır. Ajans merkezinin kablosuz ağ altyapısının güçlendirilmesi için acces point kontrol cihazı ile yeni bir kablosuz ağ oluşturulması sağlanacaktır. Ayrıca daha hızlı ve verimli iletişim için sunucu odası ile diğer ana bağlantı noktalarına fiber kablo sağlanması planlanmaktadır.

KAYS: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın mülga Kalkınma Bakanlığı ile işbirliği çerçevesinde TÜBİTAK yardımı ile Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemine (KAYS) entegre edilen ve 2013 yılı çağrılarında uygulamaya alınan "Online Başvuru" ve "Değerlendirme" modülleri ile "İzleme ve Değerlendirme" modülü hali hazırda uygulanan ve başlayacak olan güdümlü projeler ile önceki mali destek programları kapsamında izlemesi devam eden projeler için kullanılmaya devam edilecektir. Yine işbirliği içerisinde devreye alınan "Bütçe Muhasebe" ve "İnsan Kaynakları" modüllerinin kullanımına aktif olarak devam edilecek ve kullanım için hazırlanacak yeni modüller konusunda gelişmeler takip edilecektir.

Güvenlik: Ajansın yazılım (anti-virüs) güvenliği 2017 yılı içerisinde alınan 3 yıllık lisans ile sağlanmıştır. Yetkisiz erişimler ve saldırılara, casus yazılımlara, istenmeyen e-postalara ve bilgi hırsızlığına karşı gerekli önlemler alınmaya devam edilecektir. 2020 yılında Lisans süresi bitecek olan yazılım için yeni bir alım yapılacaktır.

Bilgisayarlar (İstemci ve Sunucu) ve Diğer Donanımlar: Yeni personel alımı ve diğer ihtiyaçlara bağlı olarak Ajansta oluşacak masaüstü ve dizüstü bilgisayar gereksinimleri karşılanacaktır. Ayrıca Ajansın ihtiyaçlarına uygun olarak; yazıcı, tarayıcı, fotokopi cihazları, sunum cihazları ve taşınabilir diskler gibi ek donanım gereksinimleri karşılanacaktır. İhtiyaca bağlı olarak mevcut sunucuların donanımlarının yenilenmesi, yazılımlarının güncellenmesi, disk ve bellek kapasitesinin artırılıp daha fazla veri saklanması ve bu verilere daha kısa sürede erişilebilmesi sağlanacaktır.

İnternet Uygulamaları: Ajans faaliyetlerinin ve Ajans ile ilgili diğer hususların güncel olarak yayınlanarak kamuoyunun zamanında ve doğru olarak bilgilendirilmesini sağlayan (www.dika.org.tr) internet sitesinin aktif kullanımına devam edilecektir. Bununla birlikte Bölge illerinin yatırım ortamını sunan Yatırım Destek Ofislerinin web sayfası iyileştirme ve tasarım çalışmaları devam edecektir.

Bakım: Ajans bünyesinde mevcut bilgi iletişim teknolojileri altyapısının sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla bakım ve onarım çalışmaları yapılacak ve gerekli hizmet alımları yapılacaktır. Sunucu yedekleme ve acil durumlar için yedekleme/yedek alma yazılımlarının temin edilmesi öngörülmektedir.

Yazılım: Ajans iş ve süreçleri için EBYS, KAYS ve DİKANET yazılımlarının aktif olarak kullanımına devam edilecektir. Ajans bilgisayarları üzerinde çalışan işletim sistemleri, ofis yazılımları, veri tabanları ile iletişim ve diğer yazılımların gereksinimleri karşılanacak ve güncellemeleri gerçekleştirilecektir.

4. Yardımcı Hizmetler ve Diğer Alımlar

Yardımcı Hizmetler: Yardımcı hizmetler, hizmet alımı yolu ile gerçekleştirilen giderler ile iletişim giderlerini kapsamaktadır. Hizmet alımı yolu ile gerçekleştirilen giderler; temizlik, güvenlik ve araç kiralama ve Ajans araçlarının bakımı gibi hizmetleri kapsamaktadır. İletişim giderleri telefon, internet, kargo, kurye, posta ve diğer gönderim işlemlerini içermektedir. Bunun yanı sıra vekâlet ve noter ücretleri, banka masrafları, ihale ilan bedelleri, sözleşmelerden kaynaklanan vergi giderleri vb. giderler de söz konusu olabilecektir.

Demirbaş, Ofis Ekipmanı ve Tüketime Yönelik Mal ve Malzemeleri İhtiyaç Tespiti ile Temini: Genel sarf malzemeler ile birlikte Ajans ana hizmet binası ve diğer illerdeki YDO'lar için gerekli olan her türlü ofis ekipmanı ve demirbaş alımı yapılacaktır. Ajans hizmetlerinde kullanmak üzere alınan ve kiralanan taşıtlar ile mevcut hizmet binasının kalorifer sistemi için akaryakıt alımı gerçekleştirilecektir.

iv. Tanıtım Faaliyetleri

- 1. Tanıtım Dokümanlarının Hazırlanması:** Ajansın ve faaliyet alanı olan TRC3 Bölgesinin görünürlüğü ve bilinirliğinin artırılması amacıyla, Ajans tarafından içerikler hazırlanarak çeşitli tanıtım materyalleri şeklinde basılmaktadır. Dokümanların güncelliği açısından bu çalışmalar belirli sürelerde güncellenmektedir. 2020 yılı içerisinde gerek Ajans ve Bölgenin görünürlüğünün artırılması gerekse Bölgenin yatırım ortamının tanıtılması amacıyla çeşitli içerikler hazırlanarak ilgili paydaşlarla paylaşmak üzere broşür, kitapçık, katalog, vb. şeklinde basılacaktır.

d. Zaman Planlaması

Kurumsal Gelişim kapsamında, Ajansın mevzuattan gelen görev ve sorumluluklarına yönelik faaliyetler ve Ajansın fiziki ve teknik altyapısını geliştirmeye yönelik faaliyetler (yapım işleri, bakım işleri, bilgi işlem) yürütülecektir. Bununla birlikte yıl içerisinde Ajansta SOP hazırlama, yürütme ve değerlendirme çalışmalarının yürütülmesi için gerekli kapasiteyi oluşturmaya yönelik faaliyetlere ağırlık verilecektir. Belirlenen SOP'ların etkin yürütülmesine yönelik kurumsal gelişim sağlanacak olup bu kapsamda 2020 yılı için zaman planlaması aşağıdaki tabloda detaylandırıldığı gibidir.

Tablo 23. Kurumsal Gelişim 2020 Yılı Zaman Planlaması

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Adı	Bileşen Türü	Yöntem	Sorumlu Birim	İlgili Birim	2020			
						1	2	3	4
Araştırma, Analiz ve Programlama	Kurumsal Stratejik Plan	Faaliyet	Strateji Belgesi	ASGPB	Tüm Birimler	X	X		
İşbirliği ve Koordinasyon	Yönetim Kurulu Toplantıları	Faaliyet	Toplantı	KKB	Tüm Birimler	X	X	X	X
	Eğitimler	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	KKB	Tüm Birimler	X	X	X	X

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Adı	Bileşen Türü	Yöntem	Sorumlu Birim	İlgili Birim	2020			
						1	2	3	4
Kapasite Geliştirme	İnsan Kaynaklarına İlişkin Faaliyetler	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	KKB	Tüm Birimler	X	X	X	X
	Denetimler	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	KKB	Tüm Birimler	X		X	
	Bilişim Teknolojileri Altyapısının Geliştirilmesi	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	KKB	Tüm Birimler	X	X	X	X
	Yardımcı Hizmetler ve Diğer Alımlar	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	KKB	Tüm Birimler	X	X	X	X
Tanıtım Faaliyetleri	Tanıtım Dokümanlarının Hazırlanması	Faaliyet	Broşür, Katalog	YDO, KKB	Tüm Birimler	X	X	X	X

4. Yerel Kalkınma Fırsatları

4.1. Araştırma ve Analiz Çalışmaları

4.1.1. İl Yatırım Ortamı Değerlendirme Raporu: Ajans, YDO'lar koordinasyonunda, illerde yatırım ortamı ve süreçlerine ilişkin mevcut durumu, yatırımcıların karşılaştıkları sorunları ve bu sorunların çözümüne ilişkin önerileri içeren İl Yatırım Ortamı Değerlendirme Raporlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde hazırlayacak ve Yönetim Kuruluna sunacaktır. Bu amaçla, bölge illerinde özel sektöre yönelik olmak üzere yatırıma uygun alanlara (arazi) ilişkin veriler ilgili kurum ve kuruluşlardan güncel şekilde temin edilerek derlenecektir. Yatırım alanlarıyla birlikte hammadde, enerji, lojistik, iş gücü gibi yatırım kararının alınmasında etkisi olan konularda yatırım maliyetlerine ilişkin veri setleri oluşturulacaktır. Bu sayede, yatırımların artırılmasına katkı sağlayacak her türlü bilgi ve veriyi ilgili kurum ve kuruluşlardan toplama görev ve sorumluluğu ile devlet yardımları sisteminin yapısının ve işleyişinin geliştirilmesine yönelik çalışmalara katkıda bulunulacaktır. Bu şekilde, her bir YDO koordinasyonunda hazırlanacak raporların birleştirilmesi suretiyle hazırlanacak Ajans Yatırım Ortamı Değerlendirme Raporu, Yönetim Kurulunda görüşülerek Bakanlığa gönderilecektir. Yatırım destek ofisleri, yatırım ortamının iyileştirilmesine ilişkin sürece katkı sağlamak amacıyla, daha etkin yatırım destek ve tanıtım mevzuatının ve destek politikalarının oluşturulmasına yönelik olarak da öneriler geliştirecek ve bunları ilgili mercilere iletecektir.

4.1.2. Suriyeli Sığınmacıların Sosyoekonomik Görünümü ve Bölgeye Entegrasyonu Araştırma Raporu: 2011 yılından bu yana Suriye'de yaşanan iç savaş neticesinde ülkesini terk etmek zorunda kalan 2 milyonu aşkın kişi Türkiye'nin çeşitli illerinde çadır kentlerde, konteynerkentlerde veya şehirlerde yerel halk ile iç içe yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır. Bölgemiz illerinde de bulunan ve geçici koruma statüsü verilen Suriyeli sığınmacılar, bulundukları bölgelerde çeşitli sosyoekonomik değişimleri de beraberinde getirmiştir. Bu değişimlerin ve etkilerin Bölgemizdeki yansımalarının tespiti amacıyla, Bölgemizdeki Suriyeli Sığınmacıların sosyoekonomik görünümü ve Bölgeye entegrasyonuna yönelik analiz çalışmaları yürütülecektir.

4.1.3. TRC3 Bölgesi İçin Entegre Katı Atık Yönetim Planları: Kırsal alandan kentlere yaşanan yoğun göç ve bunun sonucunda ortaya çıkan hızlı kentleşme, TRC3 Bölgesi'ni en önemli çevre sorunlarından biri olan katı atık yönetimi problemi ile karşı karşıya bırakmıştır. Bölgenin katı atık yönetiminin doğru bir şekilde yapılabilmesi için; atık oluşumunun önlenebilirliği, kaynağında azaltılabilirliği, kaynağında ayrıştırılabilirliği, geçici depolanması, ara depolanması, taşınması, geri kazanılması, bertaraf edilmesi ve bertaraf işlemleri sonrası kontrolü gibi konuların doğru bir şekilde irdelenmesi gerekmektedir. Bu ihtiyaç doğrultusunda, atık envanteri ve atık karakterizasyonunun oluşturulması gibi konularda analiz çalışması yapılacaktır. Söz konusu çalışmanın Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 2017 yılında sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde hayata geçirdiği "Sıfır Atık Projesi"nin Bölgede uygulanabilirliğine yol gösterici olması açısından da katkı sunacağı ön görülmektedir.

4.1.4. Ajans Desteklerine Yönelik Program Sonrası Değerlendirme Çalışmaları: Ajans desteklerinin tamamlanmasından sonra orta/uzun dönemde, yararlanıcılarda ve yararlanıcı olmayanlarda gözlenen olumlu/olumsuz, doğrudan ve dolaylı değişimlerin ne kadarının Ajans desteğiyle ortaya çıktığının ölçülmesi amacıyla Ajanslar tarafından program sonrası değerlendirme çalışmaları yapılmaktadır. Ajansımız tarafından yürütülen 2010 yılı KOBİ ve 2011 yılı Sektörel Gelişme Mali Destek Programlarının etki analizi çalışması 2016 yılında tamamlanmıştır. Bakanlık tarafından kalkınma ajanslarınca uygulanan mali desteklerin değerlendirilmesine ilişkin yeni usul ve esasların belirlenmesiyle birlikte, Ajans tarafından yürütülen diğer mali destek programlarının program sonrası değerlendirme çalışmalarının tamamlanması için gerekli faaliyetler yürütülmeye başlanmıştır. 2020 yılında, 2013 ve 2014 yıllarında gerçekleştirilen Rekabetçi Sektörlerin Geliştirilmesi (RSG), Tarımsal Üretimde Su Kaynaklarının Etkili Kullanımı (SUKEK) ve Turizm, Kent

ve Sanayi Altyapısı (TKSA) Mali Destek Programlarının, program sonrası değerlendirme çalışmalarının tamamlanması hedeflenmektedir.

4.2. İşbirliği ve Koordinasyon Çalışmaları

4.2.1. Ajans Üniversite İşbirliği Platformu (AÜİP) Çalışmaları: Ajansımızın girişimleriyle, Ajansımız ve Bölgemizde bulunan üniversiteler arasında işbirliğini tesis etmek üzere, yürütülen mevcut çalışmaların yanında yeni projeler tasarlamak ve uygulanmasına altyapı oluşturmak amacıyla 2016 yılında "Ajans-Üniversite İşbirliği Platformu (AÜİP)" oluşturulmuştur. 2020 yılı itibarıyla, söz konusu platformun SOP'ların geliştirilmesine ve faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülebilmesine aracılık edecek şekilde bir araya gelmesi sağlanacaktır.

Bununla birlikte, üniversitelerin bölgesel ihtiyaçlar ve potansiyeller doğrultusunda uzmanlaşması hedefiyle YÖK Başkanlığı koordinasyonunda 2015 yılında başlatılan ve 2016 yılında uygulamaya konan **"Üniversitelerin Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması"** Programı kapsamında tarım ve hayvancılık alanında ihtisaslaşacak üniversite olarak belirlenen Siirt Üniversitesi ile ortak çalışmalar yapılmasına özel önem gösterilmektedir. Bu çerçevede, hali hazırda 2018 yılı GÜDÜMLÜ Proje desteği kapsamında Siirt Üniversitesi tarafından geliştirilen ve toplam maliyeti 16.231.818,00 TL olan "Siirt Küçükbaş Hayvan Payetleme Biriminin Kurulması" projesine Ajans tarafından %45 oranında (~7,3 milyon TL) destek sağlanacağı taahhüt edilmiştir. Ajans, bahsi geçen üniversite ihtisaslaşma programına azami düzeyde katılım sağlayarak, Program uygulama sürecinde gerek faaliyetlerinde gerekse yerel paydaşlarla iş birliğinde yönlendirici olacak ve Siirt Üniversitesinin proje geliştirme kapasitesinin artırılmasına katkı sağlamaya devam edecektir.

4.2.2. TRC3 Bölgesinde Endüstriyel Simbiyoz Olanaklarının Geliştirilmesine Yönelik Koordinasyon ve İşbirliği Faaliyetleri: TRC3 Bölgesi İçin Endüstriyel Simbiyoz Projesi olarak yürütülecek çalışma, Bölge'de faaliyet gösteren bağımsız endüstriyel işletmeleri, daha sürdürülebilir ve yenilikçi bir kaynak kullanım yaklaşımı çerçevesinde bir araya getirmeyi hedeflemektedir. Endüstriyel Simbiyoz (ES), özellikle birbirine coğrafi olarak yakın konumda olan iki endüstriyel işletmenin başta daha fazla rekabet gücüne sahip olabilmek ve bunu yaparken de ekolojik açıdan tahribatı en aza indirmek amacıyla aralarında kurduğu ortaklık ve dayanışmayı esas almaktadır. Bu sayede işletmeler çevresel açıdan sürdürülebilir, ekonomik açıdan ise daha yenilikçi kaynak kullanımı noktasında bir araya gelmektedir. Orta ve uzun vadede inovasyon, yenilik ve kümelenme gibi ulusal ve bölgesel ekonomi politikalarını da destekleyen bir yaklaşım olan ES Projesi, 'Fizibilite ve Altyapı Aşaması' ile 'Uygulama ve Sürdürülebilirlik Aşaması' olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. 2017 yılında Ajans tarafından "Petrol atıklarının değerlendirilmesinde Endüstriyel Simbiyoz olanaklarının tespiti" çalışması yürütülmüş olup, bu çalışma ile TRC3 Bölgesi ve çevresinde petrol sektörü ile ilgili endüstriyel işletmeler arasında yaygınlaştırılması amaçlanan Endüstriyel Simbiyoz yaklaşımının Bölge'de temelinin atılması hedeflenmiştir. 2020 yılı içerisinde belirlenen işbirliği olanakları için paydaşların bir araya getirilerek somut adımların atılması hedeflenmektedir.

4.2.3. Proje Geliştirme Faaliyetleri: Ajans, Bölgedeki potansiyeli açığa çıkaracak ve ekonomik kalkınmasına ivme kazandıracak projeler geliştirerek üretimi destekleyecek ve ön fizibilite çalışmaları hazır şekilde **proje havuzu** oluşturacaktır. Geliştirilecek projeler, yalnızca güdümlü proje olarak değil kamu yatırımı, devlet destekleri, kamu-özel iş birliği, dış kaynaklı krediler, uluslararası fonlar ya da bizzat özel sektörün öz kaynakları ile finanse edilecek nitelikte olacaktır. Söz konusu ön fizibilite çalışmaları "fizibilite desteği" kapsamında yaptırılabilir gibi Ajans tarafından bizzat uzman kurum/kuruluş/kişilere de hazırlatılabilecektir. Ajans, âtil durumdaki

kamu tesisleri ile özel sektöre ait tesisleri tespit edecek bu kapsamda bir envanter çalışması hazırlayacaktır. Söz konusu tesislerin ekonomiye kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması ve proje havuzu çalışmalarında ya da farklı işlevlerin kazandırılması gereken konularda uygunluk durumuna göre bu tesislerin önceliklendirilmesi kaynakların verimli ve etkili kullanılmasına hizmet edecektir.

Belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesi için yapılacak çalışmalarda Bölgedeki **İlçe Proje Ofislerinden** de faydalanılacaktır. Bölgedeki kamu kurum ve kuruluşlarının bünyesinde bulunan proje ofislerinin aktifleştirilerek İlçe Proje Ofislerinin tesis edilmesi ve geliştirilmesi sağlanacaktır. Bölgedeki tüm ilçeler için ayrı ayrı oluşturulan İlçe Proje Ofisleri ile ayrıca kurumların proje geliştirme kapasitesinin artırılması, ulusal-uluslararası fonlardan haberdar edilmesi ve iş birliklerinin geliştirilmesi sağlanacaktır. Bununla birlikte ilçe proje ofisleri yoluyla Bölgede oluşturulacak kapasitenin, Ajans tarafından belirlenen SOP'ların hedeflerinin gerçekleştirilmesine imkân verecek şekilde kullanılması da sağlanacaktır.

4.3. Kapasite Geliştirme

4.3.1. Ulusal Sıfır Atık Projesi Eğitim Seminerleri: Ulusal Sıfır Atık Projesi kapsamında yürütülen çalışmalar doğrultusunda kamu kurum ve kuruluşları başta olmak üzere listede belirtilen diğer kurum/ kuruluş/işletme ve diğer atık üretim potansiyeli olan noktaların aşamalı olarak (2020'den itibaren 2022'ye kadar) Sıfır Atık Yönetim Sistemine geçmesi beklenmektedir. Bölgedeki kurum ve kuruluşlara bu geçiş sürecinde ihtiyaç duydukları ve yol gösterici olacak bir dizi seminerin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

4.3.2. İmalat Sanayiine Yönelik Kaynak Verimliliği Panelleri: Kalkınma Ajansları 2020 yılı teması (Kaynak Verimliliği) kapsamında düzenlenecek etkinliklerde, imalat sanayi alanında faaliyet gösteren kamu, özel sektör ve sivil toplum kurum ve kuruluşlarında görev yapan teknik elman, orta ve üst düzey yönetici personelin üretimde ve teknoloji kullanımında kaynakların verimli kullanımı hakkında bilgi, beceri ve deneyimlerinin artırılması amaçlanmaktadır.

4.4. Tanıtım ve Yatırım Destek Çalışmaları

4.4.1. Yurtdışı Yatırım Tanıtım ve İşbirliği Ziyaretleri:

Bölge Algısının İyileştirilmesiyle Yabancı Yatırımların Güçlendirilmesi: Ajansımız tarafından 2018 yılında İsveç'e gerçekleştirilen ziyarette, ülkemizden çeşitli sebeplerle göç ederek buraya yerleşmiş olan ve kurdukları işlerle güçlü sermayeler oluşturan iş insanları ile görüşmeler sağlanmıştır. Yapılan temaslarda, özellikle Bölgemizden göç ederek Avrupa'ya yerleşmiş olan vatandaşlarımızın doğdukları yerlere yatırım yapma konusunda istekli oldukları gözlenmiştir. Bu sebeple Bölgemizden göç ederek Avrupa'ya yerleşmiş ve güçlü sermaye oluşturmuş vatandaşlarımız hedef kitle olarak seçilmiş ve bu yatırım ortamı tanıtımı ve işbirliği ziyaretlerinin devamının olumlu sonuçlarının olacağı kanaatine varılmıştır. Ayrıca ekonomik açıdan geldikleri seviye itibarıyla Süryaniler başta olmak üzere söz konusu hedef kitle, ülkemiz için oluşturulacak bir diasporaya önemli katkılar sağlayabilecek sosyal bir motivasyona sahip olduğundan, yapılacak ortak çalışmalar ülkemiz ve Bölgemiz ile ilgili uluslararası alandaki algının iyileştirilmesine de katkı sunabilecektir. Hedef kitleden daha fazla kişiye ulaşılması amacıyla Süryani nüfusunun da fazla olduğu Almanya, İsviçre, Hollanda ve Belçika'ya 2020 yılında küçük heyetlerle çalışma ziyaretleri gerçekleştirilecektir. Bahsi geçen ülkelerde bulunan iş insanları ile gerçekleştirilecek görüşmeler sayesinde ikili ilişkilerin geliştirilmesi ve Bölgemize yatırım yaptırılması hedeflenmektedir. Yapılacak ziyaretlerde Bölgemizin tanıtımı yapılarak, yatırım ortamı ve avantajları anlatılacaktır. Çalışma ziyaretlerinde, ekonomik yatırım güçleri görece yüksek olan bu grupların rotalarını tekrardan ülkemize döndürmelerini sağlamak ve bu sayede Bölgemizin ekonomisini canlandırmak ve Bölgede istihdamı artırmak hedeflenmektedir. Bu amaçla, görüşmeler sonrasında, çalışma ziyaretlerinde temas kurulan grupların davet edileceği bir yatırım zirvesi

düzenlenerek ilişkilerin güçlendirilmesi ve somut adımların atılacağı işbirliklerinin geliştirilmesi sağlanacaktır.

Sınır Ülke İlişkilerinin Güçlendirilmesiyle İhracatın Artırılması: Yurtdışı yatırım, tanıtım ve işbirliği ziyaretleri kapsamında; Bölgemizin en yüksek oranda ihracat yaptığı bölge olan Kuzey Irak Bölgesinin yüksek alım gücüne ve güçlü sermaye potansiyeline sahip olan ticari dernek ve birliklerle ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla Erbil, Kerkük, Süleymaniye ve Duhok'ta ikili ticari görüşmelerin yapılacağı bir çalışma ziyareti planlanmıştır. Yapılacak çalışma ziyareti ile Bölgemizdeki ihracatın artırılması ve Kuzey Iraktaki güçlü sermaye sahiplerinin Bölgemize yatırım yapmasının önünün açılması hedeflenmektedir.

4.4.2. Mardin Yatırım Tanıtım Zirvesi: Ajansımız tarafından Eylül 2018'de Bölgenin yatırım ortamının tanıtılması ve işbirliklerinin geliştirilmesi amacıyla İsveç'e gerçekleştirilen ziyarette, Bölgemizden göç ederek İsveç'e yerleşmiş olan vatandaşlarımıza ulaşılmış ve özellikle Mardinli Süryanilerin doğdukları yerlere yatırım yapma konusunda istekli oldukları gözlenmiştir. Yapılan ziyarette ayrıca Bölgemizin yatırım ortamının ve bu Bölgeye sağlanan teşvik avantajlarının bilinmediği, bu olanakların tanıtılması halinde yatırımcı çekilebileceği tespit edilmiştir. Bu sebeple özellikle Bölgeden göç ederek Avrupa'ya yerleşmiş ve güçlü sermaye oluşturmuş hedef kitleye yönelik olarak yatırım ortamı tanıtımı ve işbirliği geliştirilmesi faaliyetlerinin yürütülmesinin olumlu sonuçlarının olacağı kanaatine varılmıştır. Gerçekleştirilecek çalışma ziyaretleri sonrasında, görüşme sağlanan kişiler başta olmak üzere bahsi geçen hedef kitlenin katılım sağlayacağı bir Yatırım Zirvesi düzenlenmesi planlanmaktadır. Düzenlenecek yatırım zirvesinde hedef kitlenin yatırım ortamını yerinde değerlendirmeleri ve geliştirilen işbirliklerinin somutlaştırılarak yatırıma dönüşmesi hedeflenmektedir.

4.4.3. 6. Siirt Kitap Fuarı: İlki 2013 yılında Siirt Valiliği'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilen Siirt Kitap Fuarının 5incisi Ajansımızın da desteği ile 2018 yılında gerçekleştirilmiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde istikrarlı şekilde sürdürülen en prestijli kitap fuarı olarak bilinen Siirt Kitap Fuarı, 2018 yılında 60 yayınevinden 25 yazarın katılımı ve yaklaşık 75 bin okuyucunun ziyareti ile Siirt ilinde sosyo-kültürel etkileşimin güçlenmesine katkı sağlamıştır. Siirt ilinin kitap okuma oranının artırılması ve ildeki kültür, sanat ve tanıtım faaliyetlerinin geliştirilmesine katkı sağlanması hedefleriyle; yayınevleri, yazarlar ve okurları buluşturan Siirt Kitap Fuarının bu yıl Ajansın da desteğiyle 31 Mart-05 Nisan tarihlerinde düzenlenmesi planlanmaktadır.

4.4.4. TEKNOFEST 2020 Havacılık Uzay ve Teknoloji Festivali: Ülkemizin millî teknoloji hamlesini gerçekleştirmesi ve teknoloji üreten bir topluma dönüşmesini temel hedefi olarak benimseyen Türkiye Teknoloji Takımı Vakfı (T3 Vakfı) ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı öncülüğünde, kamu ve özel sektörde yer alan önemli kurum ve kuruluşlar ile firmaların işbirliğiyle gerçekleştirilen Havacılık Uzay ve Teknoloji Festivali TEKNOFEST bu yıl Gaziantep'te düzenlenecektir. Festivalin TRC Bölgesinde düzenlenmesi yerel katılımın teşviki açısından önem taşımaktadır. Bölgemizde bulunan üniversiteler, bilim ve sanat merkezleri ile fen ve teknoloji liselerinde akademisyen, eğitmen ve öğrenci düzeyinde geliştirilen teknolojik araçların sergilenmesi ve TÜBİTAK ve KOSGEB başta olmak üzere destek ve teşviklerle araştırmacı ve girişimciler tarafından üretilen faydalı modeller ile patent ihtiva eden çalışmaların tanıtımının gerçekleştirilmesi amacıyla katılım sağlanacaktır. Ayrıca ulusal çapta yürütülen çalışmaların etkileşimi ile Bölgemizden sağlanacak katılımın yerel motivasyona dönüştürülmesi önem arz etmektedir. Bakanlığımızca kalkınma ajansları için uygun görülen alanda festivalin temasına uygun görülen kişi ve kurumlar ile firmalar dönüşümlü olarak katılım sağlayacaklardır. Ayrıca Üniversiteler ve Milli Eğitim İl Müdürlükleri işbirliğiyle kurumların kendi olanakları ile ziyaretçi olarak katılımı Ajans tarafından teşvik edilecektir.

4.4.5. Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik: Ajansın Bölgedeki yatırımcıların ihtiyaç duyduğu desteği ve yönlendirmeyi yapabilmesi konusundaki kapasitesi güçlendirilecektir. Bu amaçla yatırım

destek ofislerinde çalışan uzman personel sayısı mevzuatta öngörülen asgari sayıya (en az 3 uzman personel) uygun hale getirilecek, ayrıca yeteri kadar destek personeli de istihdam edilecektir. Ayrıca yatırım destek ofisi personeli konusunda istikrar ve süreklilik ilkesi gözetilecektir.

Hâlihazırda Yatırım Destek Ofisleri tarafından yürütülen “yatırımcılara bilgi sağlama ve danışmanlık yapma” fonksiyonu hususunda proaktif bir yaklaşıma geçilecektir. Yatırım destek ofislerinin sahada daha çok yer alması ve yatırımcıları daha yakından tanıyarak sorun ve ihtiyaçları konusunda bilgi sahibi olması, öneriler geliştirerek onları doğru ve zamanında yönlendirmesi sağlanacaktır. Bu çerçevede Yatırım Destek Ofisleri tarafından Organize Sanayi Bölgesinde veya dışında yer alan işletmeler haftalık olarak planlı bir şekilde ziyaret edilecek, ilin yatırım ortamının geliştirilmesine yönelik olarak işletmelerin mevcut sorun ve ihtiyaçları tespit edilecektir.

4.5. Ajans Destekleri

4.5.1. Siirt Küçükbaş Hayvan Payetleme Biriminin Kurulması Gündümlü Projesi (2018): Siirt iline yüksek verimli saf kültür ırkı hayvanların kazandırılması, bu suretle yüksek verimli saf kültür ırklarına ait natif ve dondurulmuş sperma ihtiva eden payetler ile ıslah çalışmalarının yoğunlaştırılması, böylece birim hayvandan elde edilen verim miktarının artırılması planlanmaktadır. Projenin tamamlanması ile birlikte Türkiye’nin ilk yüksek verimli saf kültür ırkı keçi payeti üretim merkezi olabilecek ve burada üretilen yüksek verimli kültür ırkı saf tekelere ait dondurulmuş spermaları ihtiva eden payetler başta Siirt olmak üzere tüm bölge ve ülke keçi yetiştiriciliğinin ihtiyacını karşılayabilecektir. Proje yürütücüsü Siirt Üniversitesi olup ortağı bulunmamaktadır. Projenin tahmini toplam maliyeti 16.231.818,00 TL olup %45 Ajans katkısı (~7,3 milyon TL) öngörülmektedir. Sözleşmesi imzalanan proje uygulama aşamasına geçecektir.

4.5.2. Kentsel Yaşam Kalitesinin İyileştirilmesi Mali Destek Programı (KYKİ MDP, 2018): Şırnak Merkez, İdil, Cizre, Silopi, Nusaybin, Derik ve Dargeçit ilçe merkezlerinde kentsel üstyapı ve ortak yaşam alanlarının geliştirilerek kent merkezlerinde yaşanabilirlik düzeyinin artırılması amacıyla Ulusal ve Uluslararası politikalar ile uyumlu olacak şekilde; önceki mali destek programlarından elde edilen tecrübeler, yapılan saha çalışmaları ve paydaş görüşleri dikkate alınarak “Kentsel Yaşam Kalitesinin İyileştirilmesi Mali Destek Programı” (KYKİ MDP) hazırlanmış ve 2017 yılı sonunda ilan edilmiştir. 2018 yılı içerisinde başvuruları alınarak değerlendirmesi tamamlanan projelerden başarılı bulunanların sözleşme imza süreci de tamamlanarak uygulama aşamasına geçilmiştir. Toplam bütçesi 12.000.000 TL olan program kapsamında Mardin’den 4 ve Şırnak’tan 6 adet proje desteklenmektedir. Destek alamaya hak kazanan 4 adet proje tamamlanmış olup kalan 6 projenin 2020 yılında tamamlanması öngörülmektedir.

4.5.3. Ekonomik Altyapının Geliştirilmesi Mali Destek Programı (EAG MDP, 2018): Turistik, sinai ve ticari yatırım ve girişimlerin gelişmesine olanak sağlayacak altyapının desteklenmesi aracılığıyla Bölgenin rekabet gücünün artırılması genel amacı doğrultusunda Ulusal ve Uluslararası politikalar ile uyumlu olacak şekilde; önceki mali destek programlarından elde edilen tecrübeler, yapılan saha çalışmaları ve paydaş görüşleri dikkate alınarak “Ekonomik Altyapının Geliştirilmesi Mali Destek Programı” (EAG MDP) hazırlanmış ve 2017 yılı sonunda ilan edilmiştir. 2018 yılı içerisinde başvuruları alınarak değerlendirmesi tamamlanan projelerden başarılı bulunanların sözleşme imza süreci de tamamlanarak uygulama aşamasına geçilmiştir. Toplam bütçesi 28.000.000 TL olan program kapsamında Mardin’den 8, Batman, Şırnak ve Siirt’ten 7’şer adet olmak üzere toplam 29 adet proje destek almaya hak kazanmıştır. Projelerden 1 tanesi feshedilmiştir. 8 proje tamamlanmış olup 20 adet projenin de 2020 yılı içerisinde tamamlanacağı öngörülmektedir.

4.5.4. COVID-19 ile Mücadele ve Dayanıklılık Programı (2020): Çin’in Vuhan kentinde 1 Aralık 2019’da ortaya çıkan yeni tip korona virüsün (COVID-19) dünya genelinde hızla yayılarak küresel bir salgın haline gelmesiyle, 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü tarafından bu salgın pandemi olarak ilan edilmiştir. COVID-19 yüksek bulaşıcılığı, insan vücudunda kalıcı hasar

birakması, başta yaşlılar ve kronik rahatsızlığı bulunan bireyler olmak üzere insan sağlığı üzerinde hayati tehlikeye sebep olacak etkileri nedeniyle toplum sağlığı için acil müdahale edilmesi gereken bir tehdit haline gelmiştir. COVID-19 salgınının Ülkemizde yayılımının en aza indirilmesi, halk sağlığının korunması ve salgının ülke ve bölge ekonomisine negatif etkilerinin azaltılmasına yönelik acil çözüm sunan projelere kalkınma ajansları tarafından destek sağlanabilmesi amacıyla; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından “COVID-19 ile Mücadele ve Dayanıklılık Programı Uygulama Çerçevesi” hazırlanmıştır. TRC3 Bölgesinde COVID-19 salgını ile mücadeleye katkı sağlayan ve salgının etkilerinin azaltılmasına yönelik acil çözüm sunan projelerin desteklenmesi amacıyla, Ajansımız tarafından ilan edilecek Destek Programının öncelikleri şu şekildedir:

1. Virüsün yayılımının önlenmesi ve kontrol altına alınması
2. Halk sağlığı için acil hazırlık ve müdahale çalışmaları
3. Salgının ülke ve bölge ekonomisine negatif etkilerinin azaltılmasına yönelik yenilikçi uygulamalardır.

Programın toplam bütçesi 6.000.000 TL olup bu Program kapsamında desteklenecek projeler için tahsis edilecek asgari tutar 200.000 TL, azami tutar 1.000.000 TL’dir (**EK-2: COVID-19 ile Mücadele ve Dayanıklılık Programı Taslak Başvuru Rehberi**).

4.5.5. Teknik Destek Programı: 2019 yılı Teknik Destek Programı Kasım-Aralık dönemi için başvuruları alınacak ve 2020 yılında değerlendirmesi yapılarak destek almaya uygun görülecek başvuruların satın almaları 2020 yılı içerisinde gerçekleştirilecektir. Bununla birlikte Ajans, 2020 yılında SOP’ların amaçları doğrultusunda belirleyeceği konular kapsamında hazırlayacağı Teknik Destek programı dışında, önümüzdeki dönemlerde başlatabileceği yeni SOP’lar kapsamında yer alabilecek konular için de ilgili paydaşların kurumsal kapasitesini geliştirmeye yönelik olarak teknik destek sağlayacaktır. Ayrıca Kalkınma Ajansları 2020 yılı teması (Kaynak Verimliliği) çerçevesinde Bölgedeki kurum/kuruluşların kapasitelerinin artırılmasına yönelik olarak TD Programı kapsamında ayrı bir öncelik altında başvuruların alınması sağlanacaktır (örnek konular: KOBİ’lerde enerji verimliliği bilincinin ve uygulamalarının geliştirilmesi için eğitimler, KOBİ’lerde üretim verimliliği bilincinin ve uygulamalarının geliştirilmesi için eğitimler, işletmelerde kayıp/kaçak elektriğin etkileri konusunda bilinçlendirme ve farkındalık artırımına yönelik eğitimler, Kaynak verimliliği ile ilgili diğer eğitimler vb).

4.5.6. Fizibilite Desteği Programı: 2019 yılı Fizibilite Desteği kapsamında başvuruları alınan ve değerlendirmesi 2020 yılına kalarak başarılı bulunan projelerin destek ödemeleri 2020 yılı içerisinde gerçekleştirilecektir.

4.6. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler

4.6.1. TRC3 Bölgesinde Genç İstihdamın Teşviki Projesi: Ajans tarafından hazırlanan ve 2013 yılında ön kabul alan TRC3 Bölgesinde Genç İstihdamın Teşviki Projesi, 2016 yılı sonunda Program Otoritesi olan mülga Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın bildirimi ile IPA II döneminde tekrar değerlendirmeye alınmıştır. İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Sektörel Operasyonel Programı (IKGSOP) (2014-2020) kapsamında, Bakanlık ve AB Delegasyonu görüş ve yorumları doğrultusunda revize edilerek Bakanlığa yeniden sunulan Proje, 2019 yılında onaylanmıştır. Program otoritesi olan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Ajansımız arasında 08/07/2019 tarihinde Operasyonel Anlaşma Paketi imzalanmış ve yürürlüğe girmiştir. Anlaşma metni çerçevesinde Ajans bünyesinde Operasyon Koordinasyon Birimi (Operation Coordination Unit-OCU) kurulmuştur. Hizmet Alım ve Mal Alım teknik şartnamelerinin onaylanması akabinde ihale süreçlerine başlanmıştır. 2020 yılının ilk yarısında ihale süreçlerinin tamamlanması ve Haziran ayında projenin uygulama aşamasının başlatılması hedeflenmektedir. TRC3 Bölgesi’nde genç işsizliği sorununun çözümüne katkı sağlamak amacıyla hazırlanan projenin yürütücüsü Dicle Kalkınma Ajansı olup proje ortakları Mardin Artuklu, Batman, Şırnak ve Siirt Üniversiteleridir.

Operasyonun toplam bütçesi 3.899.491,00 Avro olup bu tutarın %15'i (584.923,65 Avro) Ajans tarafından eş finansman olarak sağlanacaktır. 2020 yılı için Ajans tarafından karşılanması gereken tutar 151.245,33 Avro olarak belirlenmiştir.

4.6.2. Suriyeliler ve Ev Sahibi Topluma Yönelik Sosyal Girişimcilik, Güçlendirme ve Uyum Projesi:

Avrupa Konseyinin FRIT 2 Programı kapsamında Dünya Bankası yürütücülüğünde, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile ESSN (Türkiye'deki Yabancılar Yönelik Sosyal Uyum Yardım Programı: SUY-ESSN) yararlanıcı sayısının yüksek olduğu illerden sorumlu beş Kalkınma Ajansı (Dicle, Karacadağ, İpekyolu, Doğu Akdeniz ve Çukurova Kalkınma Ajansları) ve yerel yönetimlerin uygulama ortaklığında gerçekleştirilmesi planlanan proje ile mülteciler ve ev sahibi toplumlarda özellikle kadın ve gençlerin sosyoekonomik durumlarının iyileştirilmesi ve entegrasyonlarının gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. 2020 yılında projenin ilgili program kapsamında sözleşmeye bağlanması hedeflenmekte olup taraflar arasında müzakereler devam etmektedir. Proje sözleşmesinin imzalanması halinde ESSN yararlanıcı sayısı yüksek olan 11 il (Mardin, Diyarbakır, Şanlıurfa, Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Kahramanmaraş, Hatay, Osmaniye, Mersin, Adana) arasında olan TRC3 Bölgesi illerinden Mardin'de kadın ve gençlerin katma değer yaratabilecek, sürdürülebilir sosyal girişimcilik projelerine alt hibe ve kuluçka desteği, yerel yönetimlere sosyal girişimcilik gelişimine yönelik altyapı desteği ve proje yönetimi için proje değerlendirme ve izleme süreçlerini yürütecek personellere proje değerlendirme ve izlemeye yönelik kapasite geliştirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

4.7. Diğer Proje ve Faaliyetler

4.7.1. Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP):

Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP), ülkemizde dengeli bir yerleşme düzeninin sağlanması ve göçün kademeli olarak yönlendirilebilmesi amacıyla nispeten geri kalmış ve sürekli göç veren bölgelerde bölgesel çekim merkezi niteliğini haiz şehirlerin katma değeri yüksek üretim, teknoloji, ihracat, istihdam ve yenilikçilik kapasitelerinin artırılmasını amaçlamaktadır. Program kapsamında; kent ekonomisinin geliştirilmesine ve istihdama katkısı yüksek, proje bütünlüğü sağlanmış, sürdürülebilir bir işletme ve yönetim modeline sahip, yerli, yenilikçi ve katma değeri yüksek üretimi destekleyen ve çarpan etkisi fazla olan projeler desteklenmektedir. 2017 yılında TRC3 Bölgesinden Mardin ili de Program kapsamına dahil edilmiş ve Ajansımız koordinasyonunda ve öncülüğünde Mardin ili için Programa yönelik projeler geliştirilmeye başlanmıştır. Bu çerçevede, 2017 (Mardin Tarihi Çarşıların Canlandırılması Projesi), 2018 (Dara Antik Kenti Örenyeri Çevre Düzenlemesi Projesi) ve 2019 (Mardin 2. OSB Elektrik Altyapısının Kurulması Projesi) yıllarında birer adet olmak üzere Ajans koordinasyonunda geliştirilen toplamda 3 adet proje desteklenmeye hak kazanmış ve hali hazırda yürütülmeye devam etmektedir. 2020 yılı için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından önceliklerin belirlenmesi ve usul esasların yayınlanmasıyla birlikte yeni projeler geliştirilerek onaya sunulacaktır.

4.7.2. Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP):

Yerel dinamikleri harekete geçirerek yoksulluk, göç ve kentleşmeden kaynaklanan sosyal sorunları gidermek, değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara karşılık vermek, toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi güçlendirmek, toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha aktif katılmalarını sağlamak amacıyla, istihdam, sosyal içerme, kültür, sanat ve spor alanlarındaki projelerin desteklenmesi amacıyla uygulanan Sosyal Destek Programının (SODES) yürütülmesi, mülga Kalkınma Bakanlığı tarafından Haziran 2018'de iletilen yazı ile Kalkınma Ajanslarına devredilmiştir. Ajansın teknik desteği ile Bölgedeki paydaşlar tarafından geliştirilen Güdümlü Projeler (Mardin'den 15, Batman'dan 6, Şırnak'tan 9 ve Siirt'te 16 adet proje) Eylül 2018'de üst yazı ile mülga Kalkınma Bakanlığına bildirilmiş, ancak söz konusu yıl için Programın uygulanması iptal edildiğinden desteklenen proje olmamıştır. 2019 yılı için Eylül ayında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayınlanan 2019 SODES Usul ve Esaslarına istinaden, Ajans tarafından 2019 yılı için yeniden

güdümlü proje başvurusu alınmıştır. Program kapsamında her ilden 3 adet olmak üzere toplam 12 adet proje başvurusu Bakanlığa gönderilmiştir. Onaya sunulan projelerden Mardin’de 1, Siirt’te 1 ve Şırnak’ta 1 adet olmak üzere toplam 3 adet proje desteklenmeye hak kazanmıştır. Projelerin Şubat 2020’de sözleşmeye bağlanarak uygulanmaya başlanması planlanmaktadır. Aralık 2019’da Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğünden bildirildiği üzere toplumun dezavantajlı kesimlerinin sosyal ve ekonomik hayata katılımını sağlamak, üretkenlik ve yetenek gelişimini desteklemek amacıyla yürütülen söz konusu program bundan sonra **Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP)** olarak anılacaktır. 2020 yılı içerisinde Bakanlık tarafından uygulanacağı bildirilmesi halinde SOGEP mali destek programına (MDP) çıkılabilecektir.

4.8. YKF Performans Göstergeleri

Yerel Kalkınma Fırsatları (YKF) kapsamında yapılacak faaliyetlere ilişkin performans göstergeleri aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir.

Tablo 24. YKF Performans Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Hedef	Birim	Doğrulama kaynağı
Araştırma ve Analiz Çalışmaları	Hazırlanan araştırma ve analiz raporu sayısı	6	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Hazırlanan yönetim planı sayısı	2	adet	Ajans Faaliyet Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon Çalışmaları	Düzenlenen AÜİP toplantı sayısı	2	adet	Toplantı Tutanakları
	AÜİP’deki kurum sayısı	4	adet	Toplantı İmza Föyleri
	AÜİP’deki kişi sayısı	12	kişi	Toplantı İmza Föyleri
	Geliştirilen işbirliği protokol sayısı	2	adet	Protokoller
	İşbirliği geliştirilen kurum sayısı	4	adet	Protokoller
	Geliştirilen proje sayısı	2	adet	Proje Başvuru Formları
Kapasite Geliştirme	Düzenlenen eğitim semineri sayısı	4	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Eğitim seminerlerine katılan kişi sayısı	80	kişi	İmza Föyleri
	Düzenlenen panel sayısı	2	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Panele katılım sağlayan kişi sayısı	60	kişi	İmza Föyleri
Tanıtım ve Yatırım Destek Çalışmaları	Düzenlenen yurtdışı yatırım tanıtım ve işbirliği ziyareti sayısı	2	adet	Çalışma Ziyareti Raporları
	Yurtdışı yatırım tanıtım ve işbirliği ziyaretine katılım sağlayan kişi sayısı	5	kişi	Çalışma Ziyareti Raporları
	Düzenlenen yatırım tanıtım zirvesi sayısı	1	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Yatırım tanıtım zirvesine katılım sağlayan kişi sayısı	100	kişi	İmza Föyleri
	Destek sağlanan fuar sayısı	1	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Katılım sağlanan Teknoloji Festivali sayısı	1	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Teknoloji Festivaline katılımı desteklenen kurum sayısı	10	adet	Ajans Faaliyet Raporu

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Hedef	Birim	Doğrulama kaynağı
	Yatırım danışmanlığı sağlanan kurum sayısı	8	adet	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Destek sağlanan güdümlü proje sayısı	1	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Uygulanan MDP sayısı	3	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Tamamlanan MDP sayısı	2	adet	Program Kapanış Raporu
	Teknik Destek Programından faydalanan kurum sayısı	10	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Teknik Destek Programı kapsamında eğitim alan kişi sayısı	200	kişi	Ajans Faaliyet Raporu
	Fizibilite Desteği Programı kapsamında hazırlanan fizibilite sayısı	2	adet	Fizibilite Raporu
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler	Dış Fonlar kapsamında yürütücü olarak yararlanılan proje sayısı	1	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Dış Fonlar kapsamında iştirakçi olarak yararlanılan proje sayısı	1	adet	Ajans Faaliyet Raporu
Diğer Proje ve Faaliyetler	CMDP kapsamında geliştirilen proje sayısı	4	adet	Proje Başvuru Formları
	CMDP kapsamında sözleşmeye bağlanan proje sayısı	1	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	SOGEP kapsamında geliştirilen proje sayısı	12	adet	Proje Başvuru Formları
	SOGEP kapsamında sözleşmeye bağlanan proje sayısı (2020)	4	adet	Ajans Faaliyet Raporu
	SOGEP kapsamında uygulanan proje sayısı (2019)	3	adet	Ajans Faaliyet Raporu

5. Sonuç ve Değerlendirme

Bu Çalışma Programının kapsadığı 2020 yılı, Ajanslardaki dönüşüm sürecinin ardından SOP'ların uygulanmaya başlayacağı ilk yıl olacaktır. Söz konusu dönüşüm sürecinde, yıllık programlama yerine orta vadeli (tercihen 3 yıllık) programlama yapılarak, daha spesifik ve stratejik hedeflere ulaşmak amacıyla Sonuç Odaklı Programlar (SOP) tasarlanmıştır. SOP'ların belirlenmesinde öncelikli olarak Ajansın ortaya koyduğu stratejik tercihler esas alınmıştır.

Ajansımızın geçmiş dönemde yaptığı planlama ve analiz çalışmaları, sektör raporları, saha ziyaretleri, çalıştaylar, anket sonuçları, derinlemesine mülakatlar ve daha önce yürütülen faaliyetler ile TRC3 2014-2023 Bölge Planı'nda öngörülen gelişme eksenleri, öncelikler ve tedbirler esas alınarak stratejik tercihler belirlenmiştir. Bölgedeki temel paydaşların kurumsal, beşerî, mali ve teknik kapasitelerini de göz önünde bulundurarak TRC3 2014-2023 Bölge Planı amaç ve hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak orta vadede öncelikle ilk üç stratejik tercihe odaklanılmış ve bu doğrultuda Yönetim Kurulu ve Bakanlığın da görüş ve onayı ile Tarımsal Yerel Ürünlerde Katma Değer Artışının Sağlanması ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programları belirlenmiştir. 2019 yılı sonunda ise Ajansımız, Karacadağ ve İpekyolu Kalkınma Ajansları ile GAP BKİ ortaklığında Ajansımızın benimsediği dördüncü stratejik tercihe de hizmet eden "Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma" SOP'u geliştirilmiştir.

SOP'ların uygulanacağı ilk yıl olan 2020 yılı başta olmak üzere bu yeni dönemde, Ajans hem kendi kurumsal kapasitesini artıracak hem de Bölge'de gerekli kapasiteyi oluşturarak iş birliği ve koordinasyonu sağlayacaktır. Ayrıca, SOP'ların uygulama süreci sonunda istenilen sonuç ve çıktılara ulaşabilmesi adına gerekli tedbirleri alacak, diğer kalkınma fırsatlarını da en iyi şekilde değerlendirmek suretiyle Bölge'nin sürdürülebilir kalkınmasına en yüksek katkıyı sağlayacaktır.

2020 Yılı Çalışma Programında, orta vadeli (3 yıllık) olarak belirlenen SOP'ların ilk yıl faaliyetleri detaylı bir şekilde ortaya konmuş olup Programda yer alan faaliyetlerin Ajansın mevcut beşerî, teknik ve finansal kapasitesiyle başarılı bir şekilde uygulanabilmesine çalışılacaktır.

6. Ekler

EK-1/B: Proje Listesi

EK-1/C: Yurtdışı Fuarlar ve Çalışma Ziyaretleri Tablosu

EK-1/D: Düzenlenecek Etkinlikler Tablosu

EK-1/E: Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar Tablosu

EK-1/F: Kalkınma Ajansları 2020 Yılı Teması Kapsamında Yapılacak Faaliyetler Tablosu

EK-2: COVID-19 ile Mücadele ve Dayanıklılık Programı Taslak Başvuru Rehberi ve Ekleri

EK-3: Ajans 2020 Yılı Bütçesi